

Vraag 1 / FEZ

Kan de Kamer een totaaloverzicht ontvangen van de budgetflexibiliteit per operationele doelstelling uitgedrukt in euro's? Waarom is bij slechts 6 operationele doelen sprake van een (zeer beperkte) ruimte die nog niet verplicht is? Betekent dit dat op alle andere beleidsartikelen geen mogelijkheden meer zijn om te herprioriteren? Wat verstaat u onder een budget dat 'overig verplicht' is?

Antwoord

Overzicht van de budgetflexibiliteit in euro's per operationele doelstelling is bijgevoegd.

Veel beleidsprogramma's vereisen vanuit hun aard en de gestelde beleidsdoelen een langlopende commitment. Dit is vastgelegd in contractuele verplichtingen en beleidsprogramma's waar de Kamer mee heeft ingestemd. Voorbeelden zijn het medefinancieringsstelsel en het MATRA programma. Daarnaast contribueert BZ aan verschillende multilaterale fondsen en contributies ten behoeve van een grote verscheidenheid aan internationale organisaties. Dit heeft tot gevolg dat grote delen van het budget meerjarig zijn vastgelegd.

De categorie overig "verplichte uitgaven" omvat uitgaven die weliswaar niet in juridische zin verplicht zijn, maar waar bijvoorbeeld reeds toezeggingen over zijn gedaan, of uitgaven die zijn gereserveerd op grond van een wettelijke regeling of een beleidsprogramma waarmee de Kamer heeft ingestemd. Dit geldt bijvoorbeeld ook voor de middelen die zijn gereserveerd in het kader van de doelstelling op het gebied van onderwijs (motie Hessing) en de doelstelling voor toegang van 50 miljoen mensen tot water en sanitaire voorzieningen. Herprioriteren kan betekenen dat toezeggingen niet gestand kunnen worden gedaan, of dat het in een eerder stadium door de Kamer geaccordeerde beleid geen doorgang kan vinden.

Beleidsartikel 1: Versterkte internationale rechtsorde en eerbiediging mensenrechten

Bedragen in EUR 1000	2008		2009		2010		2011		2012	
Beleidsartikel 1.1										
Juridisch verplicht	100%	45 713	90%	41 052	90%	41 052	87%	39 683	84%	38 315
Overig verplicht	0%		10%	4 561	10%	4 561	8%	3 649	6%	2 737
Beleidsmatig nog niet ingevuld	0%		0%		0%		5%	2 281	10%	4 561
Totaal	100%	45 713	100%	45 613	100%	45 613	100%	45 613	100%	45 613
Beleidsartikel 1.2										
Juridisch verplicht	53%	22 029	78%	22 708	41%	11 647	38%	10 795	35%	9 942
Overig verplicht	47%	19 536	22%	6 405	49%	13 919	46%	13 067	46%	13 067
Beleidsmatig nog niet ingevuld	0%		0%		10%	2 841	16%	4 545	19%	5 397
Totaal	100%	41 565	100%	29 113	100%	28 407	100%	28 407	100%	28 407
Beleidsartikel 1.3										
Juridisch verplicht	98%	14 112	98%	12 748	100%	10 788	97%	6 063	94%	5 875
Overig verplicht	2%	288	2%	260	0%		0%		0%	
Beleidsmatig nog niet ingevuld	0%		0%		0%		3%	188	6%	375
Totaal	100%	14 400	100%	13 008	100%	10 788	100%	6 250	100%	6 250

Beleidsartikel 2: Grotere veiligheid en stabiliteit, effectieve humanitaire hulpverlening en goed bestuur

Bedragen in EUR 1000	2008		2009		2010		2011		2012	
Beleidsartikel 2.1										
Juridisch verplicht	71%	9 991	78%	15 061	79%	15 283	75%	14 510	75%	12 898
Overig verplicht	23%	3 237	15%	2 896	12%	2 322	13%	2 515	10%	1 720
Beleidsmatig nog niet ingevuld	6%	844	7%	1 352	9%	1 741	12%	2 322	15%	2 580
Totaal	100%	14 072	100%	19 309	100%	19 346	100%	19 346	100%	17 197

Beleidsartikel 2.3										
Juridisch verplicht	99%	8 485	99%	8 485	98%	8 400	98%	8 400	98%	8 400
Overig verplicht	1%	86	1%	86	2%	171	2%	171	2%	171
Beleidsmatig nog niet ingevuld	0%		0%		0%		0%		0%	
Totaal	100%	8 571	100%	8 571	100%	8 571	100%	8 571	100%	8 571
Beleidsartikel 2.5										
Juridisch verplicht	48%	149 845	46%	139 347	45%	128 544	43%	122 831	41%	117 118
Overig verplicht	52%	162 332	54%	163 581	55%	157 109	57%	162 822	59%	168 535
Beleidsmatig nog niet ingevuld	0%		0%		0%		0%		0%	
Totaal	100%	312 177	100%	302 928	100%	285 653	100%	285 653	100%	285 653
Beleidsartikel 2.6										
Juridisch verplicht	45%	111 371	43%	104 788	28%	68 234	20%	48 738	20%	48 738
Overig verplicht	55%	136 121	57%	138 904	71%	173 021	78%	190 080	78%	190 080
Beleidsmatig nog niet ingevuld	0%		0%		1%	2 437	2%	4 874	2%	4 874
Totaal	100%	247 492	100%	243 692	100%	243 692	100%	243 692	100%	243 692
Beleidsartikel 2.7										
Juridisch verplicht	80%	131 338	50%	79 529	40%	63 582	38%	60 456	36%	57 274
Overig verplicht	18%	29 551	45%	71 576	43%	68 351	43%	68 411	43%	68 411
Beleidsmatig nog niet ingevuld	2%	3 283	5%	7 953	17%	27 022	19%	30 228	21%	33 410
Totaal	100%	164 173	100%	159 057	100%	158 955	100%	159 095	100%	159 095
Beleidsartikel 2.9										
Juridisch verplicht	0%		0%		0%		0%		0%	
Overig verplicht	100%	13 500	100%	10 500	100%	9 500	100%	9 500	100%	9 500
Beleidsmatig nog niet ingevuld	0%		0%		0%		0%		0%	
Totaal	100%	13 500	100%	10 500	100%	9 500	100%	9 500	100%	9 500

Beleidsartikel 3: Versterkte Europese samenwerking										
Bedragen in EUR 1000	2008		2009		2010		2011		2012	
Beleidsartikel 3.1										
Juridisch verplicht	100%	7 477 057	100%	5 086 900	100%	6 374 518	100%	6 656 608	100%	6 839 027

Overig verplicht	0%		0%		0%		0%		0%	
Beleidsmatig nog niet ingevuld	0%		0%		0%		0%		0%	
Totaal	100%	7 477 057	100%	5 086 900	100%	6 374 518	100%	6 656 608	100%	6 839 027
Beleidsartikel 3.2										
Juridisch verplicht	95%	10 450	87%	9 316	0%		0%		0%	
Overig verplicht	5%	550	13%	1 392	80%	8 566	77%	8 245	74%	7 924
Beleidsmatig nog niet ingevuld	0%		0%		20%	2 142	23%	2 463	26%	2 784
Totaal	100%	11 000	100%	10 708	100%	10 708	100%	10 708	100%	10 708
Beleidsartikel 3.3										
Juridisch verplicht	100%	189 486	100%	185 832	100%	191 052	100%	191 052	100%	191 052
Overig verplicht	0%		0%		0%		0%		0%	
Beleidsmatig nog niet ingevuld	0%		0%		0%		0%		0%	
Totaal	100%	189 486	100%	185 832	100%	191 052	100%	191 052	100%	191 052
Beleidsartikel 3.4										
Juridisch verplicht	91%	3 137	91%	3 137	91%	3 137	91%	3 137	91%	3 137
Overig verplicht	3%	103	3%	103	3%	103	3%	103	3%	103
Beleidsmatig nog niet ingevuld	6%	207	6%	207	6%	207	6%	207	6%	207
Totaal	100%	3 447	100%	3 447	100%	3 447	100%	3 447	100%	3 447
Beleidsartikel 3.5										
Juridisch verplicht	100%	9 303	100%	9 303	100%	9 303	100%	9 303	100%	9 303
Overig verplicht	0%		0%		0%		0%		0%	
Beleidsmatig nog niet ingevuld	0%		0%		0%		0%		0%	
Totaal	100%	9 303	100%	9 303	100%	9 303	100%	9 303	100%	9 303

Beleidsartikel 4: Meer welvaart, eerlijkere verdeling en minder armoede										
Bedragen in EUR 1000	2008		2009		2010		2011		2012	
Beleidsartikel 4.1										
Juridisch verplicht	98%	44 961	80%	36 703	81%	37 162	81%	37 162	81%	37 162
Overig verplicht	2%	918	20%	9 176	19%	8 717	19%	8 717	19%	8 717
Beleidsmatig nog niet ingevuld	0%		0%		0%		0%		0%	

Totaal	100%	45 879	100%	45 879	100%	45 879	100%	45 879	100%	45 879
Beleidsartikel 4.2										
Juridisch verplicht	64%	251 977	34%	169 349	16%	117 476	13%	108 928	10%	115 167
Overig verplicht	33%	129 926	59%	293 871	72%	528 643	69%	578 158	66%	760 100
Beleidsmatig nog niet ingevuld	3%	11 811	7%	34 866	12%	88 107	18%	150 824	24%	276 400
Totaal	100%	393 714	100%	498 086	100%	734 226	100%	837 910	100%	1 151 667
Beleidsartikel 4.3										
Juridisch verplicht	44%	209 461	32%	164 426	42%	180 497	46%	176 593	43%	165 076
Overig verplicht	56%	266 586	68%	349 405	58%	249 257	51%	195 788	48%	184 271
Beleidsmatig nog niet ingevuld	0%		0%		0%		3%	11 517	9%	34 551
Totaal	100%	476 047	100%	513 831	100%	429 754	100%	383 898	100%	383 898
Beleidsartikel 4.4										
Juridisch verplicht	100%	16 200	100%	16 200	100%	16 200	100%	16 200	100%	16 200
Overig verplicht	0%		0%		0%		0%		0%	
Beleidsmatig nog niet ingevuld	0%		0%		0%		0%		0%	
Totaal	100%	16 200	100%	16 200	100%	16 200	100%	16 200	100%	16 200
Beleidsartikel 4.5										
Juridisch verplicht	0%		0%		0%		0%		0%	
Overig verplicht	100%	5 265	100%	5 265	100%	5 265	100%	5 265	100%	5 265
Beleidsmatig nog niet ingevuld	0%		0%		0%		0%		0%	
Totaal	100%	5 265	100%	5 265	100%	5 265	100%	5 265	100%	5 265

Beleidsartikel 5: Toegenomen menselijke en sociale ontwikkeling										
Bedragen in EUR 1000		2008		2009		2010		2011		2012
Beleidsartikel 5.1										
Juridisch verplicht	39%	192 373	28%	160 052	4%	22 825	0%		0%	
Overig verplicht	61%	300 892	71%	405 847	92%	524 980	95%	542 099	95%	542 099
Beleidsmatig nog niet ingevuld	0%		1%	5 716	4%	22 825	5%	28 532	5%	28 532
Totaal	100%	493 265	100%	571 615	100%	570 630	100%	570 630	100%	570 630

Beleidsartikel 5.2										
Juridisch verplicht	73%	100 774	42%	67 219	20%	34 436	20%	34 436	20%	34 436
Overig verplicht	27%	37 272	56%	89 626	74%	127 413	74%	127 413	74%	127 413
Beleidsmatig nog niet ingevuld	0%		2%	3 201	6%	10 331	6%	10 331	6%	10 331
Totaal	100%	138 046	100%	160 046	100%	172 180	100%	172 180	100%	172 180
Beleidsartikel 5.3										
Juridisch verplicht	13%	3 240	11%	3 296	10%	3 496	10%	3 496	10%	3 496
Overig verplicht	87%	21 680	89%	26 664	90%	31 464	90%	31 464	90%	31 464
Beleidsmatig nog niet ingevuld	0%		0%		0%		0%		0%	
Totaal	100%	24 920	100%	29 960	100%	34 960	100%	34 960	100%	34 960
Beleidsartikel 5.4										
Juridisch verplicht	38%	115 547	33%	93 796	22%	61 250	22%	61 250	22%	61 250
Overig verplicht	62%	188 523	67%	190 435	74%	206 021	74%	206 021	74%	206 021
Beleidsmatig nog niet ingevuld	0%		0%		4%	11 136	4%	11 136	4%	11 136
Totaal	100%	304 070	100%	284 231	100%	278 407	100%	278 407	100%	278 407
Beleidsartikel 5.5										
Juridisch verplicht	63%	93 839	59%	88 671	56%	85 870	56%	85 870	56%	85 870
Overig verplicht	37%	55 112	41%	61 619	44%	67 470	44%	67 470	44%	67 470
Beleidsmatig nog niet ingevuld	0%		0%		0%		0%		0%	
Totaal	100%	148 950	100%	150 290	100%	153 340	100%	153 340	100%	153 340
Beleidsartikel 5.6										
Juridisch verplicht	98%	620 252	95%	593 269	95%	581 330	2%	12 219	0%	
Overig verplicht	2%	12 658	5%	31 225	5%	30 596	95%	580 380	95%	564 790
Beleidsmatig nog niet ingevuld	0%		0%		0%		3%	18 328	5%	29 726
Totaal	100%	632 910	100%	624 494	100%	611 926	100%	610 926	100%	594 516

Beleidsartikel 6: Beter beschermd en verbeterd milieu										
Bedragen in EUR 1000	2008		2009		2010		2011		2012	
Beleidsartikel 6.1										
Juridisch verplicht	80%	224 514	50%	146 328	35%	120 176	25%	110 579	64%	154 490

Overig verplicht	20%	56 129	50%	146 328	64%	219 751	74%	327 313	34%	82 073
Beleidsmatig nog niet ingevuld	0%		0%		1%	3 434	1%	4 423	2%	4 828
Totaal	100%	280 643	100%	292 656	100%	343 361	100%	442 315	100%	241 390
Beleidsartikel 6.2										
Juridisch verplicht	100%	137 813	100%	133 713	100%	134 913	100%	134 913	100%	134 913
Overig verplicht	0%		0%		0%		0%		0%	
Beleidsmatig nog niet ingevuld	0%		0%		0%		0%		0%	
Totaal	100%	137 813	100%	133 713	100%	134 913	100%	134 913	100%	134 913

Beleidsartikel 7: Welzijn en veiligheid van Nederlanders in het buitenland en regulering van personenverkeer

Bedragen in EUR 1000		2008		2009		2010		2011		2012
Beleidsartikel 7.1										
Juridisch verplicht	29%	2 633	36%	2 687	36%	2 696	33%	2 471	30%	2 247
Overig verplicht	71%	6 445	64%	4 776	64%	4 792	61%	4 568	58%	4 344
Beleidsmatig nog niet ingevuld	0%		0%		0%		6%	449	12%	899
Totaal	100%	9 078	100%	7 463	100%	7 488	100%	7 489	100%	7 489
Beleidsartikel 7.2										
Juridisch verplicht	4%	3 134	1%	803	1%	804	1%	798	1%	781
Overig verplicht	92%	72 074	94%	75 516	94%	75 570	94%	75 015	94%	73 372
Beleidsmatig nog niet ingevuld	4%	3 134	5%	4 017	5%	4 020	5%	3 990	5%	3 903
Totaal	100%	78 341	100%	80 336	100%	80 394	100%	79 803	100%	78 055

Beleidsartikel 8: Versterkt cultureel profiel en positieve beeldvorming in en buiten Nederland

Bedragen in EUR 1000		2008		2009		2010		2011		2012
Beleidsartikel 8.1										
Juridisch verplicht	39%	7 339	25%	4 144	21%	3 691	21%	3 691	21%	3 691

Overig verplicht	61%	11 478	72%	11 934	76%	13 357	76%	13 357	76%	13 357
Beleidsmatig nog niet ingevuld	0%		3%	497	3%	527	3%	527	3%	527
Totaal	100%	18 817	100%	16 575	100%	17 575	100%	17 575	100%	17 575
Beleidsartikel 8.2										
Juridisch verplicht	100%	4 692	100%	4 692	100%	4 692	100%	4 692	100%	4 692
Overig verplicht	0%		0%		0%		0%		0%	
Beleidsmatig nog niet ingevuld	0%		0%		0%		0%		0%	
Totaal	100%	4 692	100%	4 692	100%	4 692	100%	4 692	100%	4 692
Beleidsartikel 8.3										
Juridisch verplicht	73%	50 308	68%	43 462	65%	41 480	65%	41 480	65%	41 480
Overig verplicht	25%	17 229	28%	17 896	28%	17 868	28%	17 868	28%	17 868
Beleidsmatig nog niet ingevuld	2%	1 378	4%	2 557	7%	4 467	7%	4 467	7%	4 467
Totaal	100%	68 915	100%	63 915	100%	63 815	100%	63 815	100%	63 815

Vraag 2

Kan voor operationele doelstelling 4.3, waarvan het beschikbare budget voor 56% overig verplicht is, uiteengezet worden waar deze overige verplichtingen concreet uit bestaan? Kan voor de operationele doelstellingen 5.1 en 5.4, waarvan het beschikbare budget voor 61% respectievelijk 62% overig verplicht is, uiteengezet worden waar deze overige verplichtingen concreet uit bestaan? Kan voor de operationele doelstellingen 7.1 en 7.2, waarvan het beschikbare budget voor 71% respectievelijk 92% overig verplicht is, uiteengezet worden waar deze overige verplichtingen concreet uit bestaan? Kan voor operationele doelstelling 8.1, waarvan het beschikbare budget voor 61% overig verplicht is, uiteengezet worden waar deze overige verplichtingen concreet uit bestaan?

Antwoord

Met 'overig verplichte uitgaven' worden uitgaven bedoeld die weliswaar nog niet juridisch verplicht zijn, maar waar bijvoorbeeld reeds toezeggingen zijn gedaan of uitgaven die reeds zijn gereserveerd op grond van een wettelijke regeling (bijvoorbeeld een subsidieregeling) of beleidsprogramma's waarmee de Kamer heeft ingestemd. Voorbeelden zijn:

Operationele doelstelling 4.3

De categorie overig verplicht betreft hier de reserveringen in het kader van het Medefinancieringsstelsel en ORET.

Operationele doelstelling 5.1

De categorie overig verplicht betreft hier de middelen die zijn gereserveerd voor de doelstelling 15% van het OS- budget te besteden aan onderwijs (motie Hessing).

Operationele doelstelling 5.4

De categorie overig verplicht betreft hier de middelen die zijn gereserveerd voor verdubbeling van de uitgaven aan HIV Aids (motie Koenders/ Terpstra).

Operationele doelstelling 7.1

De categorie overig verplicht betreft hier de begrotingsmiddelen die zijn gereserveerd ten behoeve van de begeleiding van Nederlandse gedetineerden in het buitenland en de te verlenen consulaire bijstand aan Nederlanders in het buitenland. De intensiteit en omvang van begeleiding en de te verlenen consulaire bijstand aan Nederlanders in het buitenland is in samenspraak met de Kamer vastgesteld. Voorts is er sprake van langlopende investeringsverplichtingen die samenhangen met de ontwikkeling en invoering van het Nieuw Visum Informatie Systeem (NVIS).

Operationele doelstelling 7.2

Het betreft hier de begrotingsmiddelen die zijn gereserveerd voor de bijdrage van ODA aan de directe kosten die samenhangen met de eerstejaarsopvang van asielzoekers uit DAC-landen. Dit zijn jaarlijks terugkerende kosten.

Operationele doelstelling 8.1

Deze operationele doelstelling heeft betrekking op het Internationaal Cultuurbeleid, dat mede met het ministerie van OCW wordt vormgegeven. Hieronder valt het met de Kamer gecommuniceerde HGIS Cultuurbeleid en Internationaal Cultuurbeleid (Koers kiezen) met de daarvoor gereserveerde middelen.

Vraag 3

Hoe groot is de onderuitputting op de respectievelijke beleidsartikelen geweest in de afgelopen drie jaren, verdeeld naar ODA en non-ODA?

Zie voor het overzicht voor 2005 en 2006, de bijgevoegde tabel. In deze tabel zijn de uiteindelijke realisaties afgezet per jaar afgezet tegen de begrotingsstanden van de Ontwerpbegroting. Aangezien in 2004 sprake was van een andere begrotingsindeling is vanuit het oogpunt van vergelijkbaarheid dat jaar niet meegenomen in onderstaand overzicht. Een negatief bedrag (-) betekent dat er minder is uitgegeven ten opzichte van de bij Ontwerpbegroting geraamde bedragen. Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat de begrotingsstanden gedurende het jaar, anticiperend op beleidswijzingen, met behulp van ondermeer suppletore begrotingswetten, worden aangepast.

Begroting/beleidsterrein/artikel/omschrijving	Uitputting: OW t.o.v. Realisatie			Uitputting: OW t.o.v. Realisatie		
	2005 Totaal	2005 wv. ODA	2005 wv.non-oda	2006 Totaal	2006 wv. ODA	2006 wv.non-oda
<i>Begrotingsartikel</i>						
1. Versterkte internationale rechtsorde en eerbiediging van mensenrechten	5.017	6.848	-1.831	7.847	4.360	3.487
2. Grotere veiligheid en stabiliteit, effectieve humanitaire hulpverlening en goed bestuur	220.601	223.643	-3.042	131.699	113.231	18.468
3. Versterkte Europese samenwerking	25.881	27.737	-1.856	-6.950	-10.697	3.747
4. Meer welvaart en minder armoede	-32.445	37.355	-69.800	287.238	375.343	-88.105
5. Toegenomen menselijke en sociale ontwikkeling	-5.747	-9.399	3.652	239.004	235.631	3.373
6. Beter beschermd en verbeterd milieu	4.568	5.482	-914	-4.073	-11.683	7.610
7. Welzijn van Nederlanders in her. buitenland. en regulering van personen verkeer	-46.865	-48.816	1.951	-18.752	-17.929	-823
8. Versterkt cultureel profiel en positieve beeldvorming in en buiten Nederland	6.600	273	6.327	13.313	3.848	9.465

Vraag 4

Wat is het budgettaire effect (verruiming) van de recente daling van de dollar voor de begroting van BZ?

Antwoord

Het budgettaire effect van de recente daling van de dollar op de begroting van 2008, is op dit moment niet goed in te schatten. Dit is afhankelijk van de feitelijke dollarkoersontwikkeling ten opzichte van de door BZ gehanteerde corporate rate (omrekenkoers) en de omvang van de dollarbetalingen in dat jaar.

Vraag 5 = Vraag 256 (NB: vragen zijn identiek)

Kan voor de BZ- en de HGIS-begrotingen inzichtelijk worden gemaakt welke middelen gezamenlijk ten goede komen aan de verbetering van de positie van vrouwen en meisjes en welk percentage van de totale voorziene uitgaven deze bedragen?

Antwoord

Het is zeer gecompliceerd, zo niet onmogelijk, om precies vast te stellen welke middelen gezamenlijk ten goede komen aan de verbetering van de positie van vrouwen en meisjes. Immers, per uitgave zou dan moeten kunnen worden vastgesteld welk percentage van de uitgave direct of indirect een bijdrage levert. Wel worden in het financieel systeem aan activiteiten diverse beleidskenmerken toegekend waarvan duidelijk is dat zij een positief effect hebben op de positie van vrouwen en meisjes: te denken is aan 'bevordering van gelijkheid tussen mannen en vrouwen', 'bevordering onderwijsparticipatie meisjes', 'reproductieve en seksuele rechten', 'reproductieve gezondheid' en 'verlaging moedersterfte'.

De gerealiseerde uitgaven op deze vijf onderdelen beliepen in 2006 in totaal EUR 1,069 miljard. Voor het jaar 2007 zijn hiervoor uitgaven geraamd ad EUR 1,200 miljard. Wel is er enig risico op dubbelstellingen, omdat sommige beleidskenmerken op een en dezelfde activiteit betrekking hebben. In de nog komende resultatenrapportage zal dit nader worden uitgewerkt.

Tegelijk geven deze beleidskenmerken geen totaalbeeld van de inspanningen om de positie van vrouwen en meisjes te versterken. Immers, ook diverse inspanningen op andere beleidsterreinen hebben een positief effect op de positie van vrouwen en meisjes. Zo zijn het in veel landen vooral vrouwen en meisjes die water en brandstof halen. Investerings in tijdsbeparende infrastructuur kunnen daardoor vooral een positief effect hebben op deze helft van de bevolking. Ook binnen de activiteiten die zich richten op de verbetering van het ondernemingsklimaat en de ontwikkeling van de private sector zijn er activiteiten die met name de positie van vrouwen en meisjes versterken. Zo is algemeen bekend dat het overgrote deel van de deelnemers aan microfinancieringsactiviteiten bestaat uit vrouwen, terwijl daarnaast activiteiten op het terrein van bijv. landrechten in veel landen met name positief voor vrouwen uitwerken, omdat zij gediscrimineerd worden bij het in eigendom nemen en overerven van land. Een ander voorbeeld is te vinden bij noodhulp: het is een feit dat in vluchtelingenkampen in de regel meer vrouwen en kinderen verblijven dan mannen.

Vraag 6

Kunt u een overzicht geven van welke indicatoren er ten opzichte van de begroting 2007 in de begroting 2008 zijn verdwenen, respectievelijk nieuw zijn bijgekomen? Kan per indicator beargumenteerd worden waarom deze niet meer in de begroting is opgenomen, respectievelijk waarom deze in 2008 is opgenomen?

Antwoord

Ieder jaar streven wij naar het verbeteren van bestaande indicatoren en naar het opnemen van meer indicatoren, indien zinvol, relevant en haalbaar. In de begroting 2008 zijn bij drie operationele doelstellingen nieuwe indicatoren opgenomen in vergelijking met de begroting van 2007. Dit betreft de operationele doelstellingen 2.5, 5.2 en 5.5. Voor deze doelstellingen zijn de afgelopen jaren nieuwe inzichten ontwikkeld en/of is het nieuwe materiaal beschikbaar gekomen op basis waarvan het mogelijk was zinvolle indicatoren in de begroting op te nemen. Zo was het bijvoorbeeld tot voor kort niet goed mogelijk om het vergroten van regionale stabiliteit door conflictpreventie en wederopbouw (operationele doelstelling 2.5) op zinvolle wijze te indiceren. Met de *Failed State Index* (FSI) is sinds kort wel een betrouwbare en accurate informatiebron voor handen. De FSI is pas in 2005 voor het eerst gepubliceerd. Na een succesvol eerste jaar is de index verder aangescherpt. De index van 2006 is daardoor een nuttige indicator geworden om trends in de voor Nederland prioritaire landen en regio's te signaleren.

De indicator bij het artikel 2.3 is verdwenen. De reden waarom de indicator over de vernietiging van chemische wapens niet meer is opgenomen, is dat de indicator slechts een gering onderdeel betreft van de totale inzet van Nederland ter bestrijding van proliferatie van massavernietigingswapens. Indicatoren die op een bevredigende wijze de gehele breedte van operationele doelstelling dekken, zijn op dit moment niet beschikbaar.

Vraag 7

Waarom zijn beleidsdoelen als het bevorderen van energievoorzieningszekerheid en bevorderen van de aantrekkelijkheid van het vestigingsklimaat voor internationale organisaties in Nederland niet meetbaar? Hoe bepaalt u of de energievoorziening in Nederland voldoende zeker is en of in- of extensivering van het beleid nodig is? Hoe bepaalt u of Nederland als aantrekkelijk land wordt gezien door internationale organisaties en waarop wordt het beleid in deze gebaseerd?

Antwoord

De vraag of de energievoorziening in Nederland voldoende zeker is en of derhalve in- of extensivering van beleid nodig is, is er een die in eerste instantie op de weg ligt van het Ministerie van Economische Zaken. De mate van voorzieningszekerheid is moeilijk kwantitatief te meten. ECN en Clingendael hebben dit jaar in opdracht van EZ onderzoek gedaan naar mogelijke indicatoren van voorzieningszekerheid. Hiervan zal bij de verdere uitbouw van het beleid gebruik worden gemaakt. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken is betrokken bij het vraagstuk van energievoorzieningszekerheid op grond van zijn verantwoordelijkheid voor geopolitieke, veiligheidspolitieke en ontwikkelingsaspecten gekoppeld aan energie en zijn verantwoordelijkheid voor de algehele samenhang in het Nederlandse buitenlands beleid. Hieraan wordt onder meer invulling gegeven door middel van het onderhouden en bevorderen van goede bilaterale contacten met energie-exporterende landen en via een actieve Nederlandse inzet in multilaterale fora. Hiermee wordt bijgedragen aan het scheppen van een gunstig bilateraal klimaat waarin het Nederlandse bedrijfsleven tot investeringsbeslissingen kan komen op het gebied van energie. Voor de overheid betekent dit eerder een inspanningsverplichting dan een resultaatsverplichting.

De realisatie van een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor internationale organisaties in Nederland wordt getoetst aan de hand van kwalitatieve criteria, zoals die bv. naar voren komen uit tevredenheidsonderzoek onder internationale organisaties.

In beide gevallen zijn de resultaten wel concreet benoemd in de Memorie van Toelichting, maar overwegend kwalitatief van aard.

Vraag 8

Kan worden toegelicht welke eisen de Rijksbegrotingvoorschriften stellen aan de scheiding tussen effecten en prestaties? Waarom wijkt BZ op dit punt hiervan af? Welke voordelen ziet BZ van hun eigen presentatiewijze? Bent u voornemens om binnen het kabinet te bewerkstelligen dat de voorschriften op dit punt worden aangepast zodat rijksbreed deze verbetering wordt doorgevoerd?

Antwoord

Bij de beschrijving van de operationele doelstellingen dient cf. de rijksbegrotingsvoorschriften van de volgende indeling te worden uitgegaan: motivering, instrumenten, indien zinvol en relevant een tabel met meetbare gegevens over prestaties en/of effecten en tenslotte, indien zinvol en relevant, een tabel met kengetallen.

In de door BZ gehanteerde indeling is het onderdeel "motivering" vervangen door twee onderdelen, te weten respectievelijk "beoogde beleidseffecten" en "te realiseren prestaties". Het voordeel van deze wijze van presenteren is dat effecten en prestaties systematisch en gescheiden van elkaar kunnen worden benoemd. Een dergelijke scheiding sluit beter aan bij de beleidsomgeving waarin BZ opereert, met zijn focus op vaak langere termijn doelstellingen en een breed scala aan partners en andere actoren. Sturen op het al of niet realiseren van de beoogde beleidseffecten is vanzelfsprekend van groot belang; tegelijkertijd is het van belang inzichtelijk te maken welke prestaties zijn geleverd, (mede) dankzij de Nederlandse inspanningen. Inhoudelijk zitten "beoogde beleidseffecten" en "te realiseren prestaties" ook in de begrotingen van de andere departementen. Het verschil is dat BZ "kopjes" heeft waarin dit expliciet wordt benoemd.

De rijksbegrotingsvoorschriften worden in interdepartementaal overleg vastgesteld. Een eventuele rijksbrede doorvoering van bovengenoemde "BZ-indeling" is nog niet aan de orde; het is nu zaak hier eerst in de praktijk ervaring mee op te doen.

Vraag 9

Impliceert het voorbeeld op p. 6 van de begroting, namelijk dat het te kostbaar en tijdrovend is om te meten wat de resultaten en effecten zijn van het beleid gericht op intensivering van de culturele uitwisseling met China, dat er extra geld wordt uitgetrokken zonder te weten waar dit toe leidt? Hoe bepaalt u in dit voorbeeld onder meer hoeveel geld er voor dit beleid nodig is, hoe lang er mee doorgedaan wordt, of het succesvol is en of er bijgestuurd moet worden?

Antwoord

In sommige gevallen kan het te kostbaar en tijdrovend zijn om te meten (d.w.z. in kwantitatieve termen) in welke mate beoogde beleidseffecten worden gerealiseerd. In het voorbeeld op p. 6 van de begroting gaat het om bekendheid van de Chinese bevolking met de Nederlandse cultuur als beoogd beleidseffect. Dat laat onverlet dat het in dergelijke gevallen wel haalbaar en voor een goede beleidsuitvoering ook nodig is om inzicht te hebben in prestaties en effectrealisatie in kwalitatieve zin. In het voorbeeld gaat het om inzicht in de geleverde prestatie (bv. het aantal ondersteunde culturele manifestaties, aantallen bezoekers, gerealiseerde publiciteit in de media e.d.) en de daarmee gemoeide kosten alsmede om inzicht in effectrealisatie in kwalitatieve zin, aan de hand van bv. inschatting van onze ambassade in China.

Vraag 10

Hoe gaat Nederland zich inzetten om het IMF en de WB aan te passen aan de nieuwe wereldverhoudingen?

Antwoord

Het is de bedoeling om in 2008 een conferentie in Nederland te beleggen met relevante beleidsdenkers en – makers vanuit Noord en Zuid om van gedachten te wisselen over de strategische toekomst van de Wereldbank, inclusief aanpassing aan de nieuwe wereldverhoudingen. Op deze wijzen brengen wij de betreffende problematiek op de internationale agenda.

De op 1 juli aangetreden Wereldbankpresident, Robert Zoellick, heeft zijn positie in de *Development Committee* met verve verstevigd. De eerste taak van de nieuwe president was het formuleren van het strategische kader van de Bank om de uitdagingen van de eenentwintigste eeuw aan te gaan. Tijdens de Vergadering van het *Development Committee* (DC) op 21 oktober jl. stond de discussie hierover centraal. Veel leden van het DC spraken hun steun uit voor de door Wereldbank-president Zoellick uiteen gezette strategische thema's, met als doel een inclusieve en duurzame globalisering. Deze thema's zijn achtereenvolgens:

1. steun voor de allerarmsten, met name in Sub-Sahara Afrika;
2. bijzondere aandacht van de Wereldbankgroep in fragiele staten;
3. een meer gedifferentieerde benadering van de middeninkomenslanden;
4. een actieve rol voor de Wereldbank in het bevorderen van globale en regionale publieke goederen, in nauwe samenwerking met organisaties met specifieke kennis (WHO, UNEP, WTO);
5. bevorderen van ontwikkeling in de Arabische wereld;
6. versterking van de Wereldbank als kennisinstituut.

De Nederlandse regering staat achter het door President Zoellick uitgestippelde beleid van de Wereldbank. Dit beleid komt overeen met zijn eigen beleidsprioriteiten, zoals op het gebied van fragiele staten, klimaat en vrouwen. De Nederlandse regering heeft tijdens het DC aangegeven dat de Bank vier grote uitdagingen heeft:

- het nemen van de leiding op het gebied van samenwerking op landenniveau volgens de Parijse agenda;
- het snel, kordaat en flexibel inspringen van een effectieve Bank in fragiele staten wanneer haast geboden is;
- het voorop lopen van de Wereldbankgroep in de klimaatdiscussie, en;
- het verbeteren van de rol van de Bank op het gebied van de versterking van de positie van de vrouw en de verbetering van de seksuele en reproductieve gezondheid en rechten om de achterstand op de voor deze onderwerpen relevante VN ontwikkelingsdoelen in te halen.

Tevens heeft minister Koenders aangegeven dat het nu primair moet gaan om de uitwerking van de lange termijnstrategie. In de conclusies van het *Development Committee* is opgenomen als conclusie dat het strategische raamwerk in de komende periode in een consultatief proces verder wordt uitgewerkt en tijdens de Voorjaarsvergadering 2008 opnieuw wordt besproken.

In de Jaarvergadering van het IMF in 2006 is een resolutie aangenomen waarin wordt bepaald dat de relatieve positie van landen in de wereldeconomie beter tot uitdrukking dient te komen

in het stemgewicht in het IMF. Aan Mexico, China, Korea en Turkije zijn al quotaverhogingen toegekend. Nederlandse inzet is dat er een nieuwe formule komt voor de stemverdeling die prikkels geeft tot het naleven van de IMF-principes. Hierbij moet zowel recht gedaan worden aan omvang van economieën, als aan het stemgewicht van kleine landen en lage-inkomenslanden. Door de teruggelopen vraag naar IMF-financiering staat de inkomenspositie van het IMF onder druk. Ter versterking van de inkomenspositie zet Nederland in op het verbreden van het beleggingsmandaat voor het eigen kapitaal van het IMF en het stimuleren van evenredige bijdragen van alle leden. Nederlandse stelt zich constructief op ten aanzien van de versterking van de effectiviteit, efficiëntie en accountability van de surveillance rol van het IMF. Ten aanzien van de rol van het IMF in lage inkomenslanden ondersteunt Nederland de tendens om adviezen meer op maat te maken, een grotere focus op macro-economische onderwerpen met daarbij meer aandacht voor macro-economische dimensies van hulp en een betere samenwerking met donoren en andere partijen. Het IMF dient landen op een zodanige wijze te assisteren bij het bereiken en handhaven van macro-economische stabiliteit dat de betrokken landen ook aan de andere voor armoedebestrijding en groei noodzakelijke voorwaarden kunnen voldoen.

Vraag 11

Vanuit welke politieke filosofie wordt geredeneerd wanneer men veronderstelt dat de winst voor de een het verlies van de ander zou betekenen en dat dat iets is wat voorkomen moet worden? Betekent bijv. meer economische groei in India minder economische groei in China of iets dergelijks?

Antwoord

Het streven naar globalisering met een menselijk gezicht is gebaseerd op de gedachte dat het proces van globalisering kansen biedt voor snelle ontwikkeling en grotere mondiale welvaart maar tegelijk het risico in zich draagt van uitsluiting en ongelijkheid. Dat kan zich uiten in het achterblijven van de armste landen die onvoldoende toegang weten te krijgen tot de zich steeds sneller ontwikkelende wereldmarkt maar ook in de ongelijke mate waarin bevolkingsgroepen binnen landen van de groei profiteren. Voor achterblijvers wordt het steeds moeilijker aansluiting te vinden. Vooral Afrika dreigt de concurrentieslag met China en India te verliezen. Het gevaar van uitsluiting is reëel en vereist een internationaal ondersteunend beleid gericht op het betrekken van met name de armsten bij het groeiproces opdat iedereen profiteert. Deze afstemming van groei en verdeling binnen het globaliseringsproces wordt uitgebreider beschreven in de beleidsbrief "Een zaak van iedereen".

Vraag 12

Gesteld wordt dat Nederland actief institutionele aanpassingen en andere hervormingen zal nastreven waar deze vereist zijn. Worden hierbij de carrot en de stick gebruikt? Wanneer draaien we de kraan dicht? (Vgl. ook p.86: "De hoogte van de toekomstige bijdragen zal afhangen van het functioneren van de organisaties").

Antwoord

De actieve Nederlandse ondersteuning van het proces van VN-hervormingen zal inderdaad onder meer bestaan uit het gericht inzetten van het financiële instrument. Dat wil zeggen dat voor goed functionerende VN-organisaties, die actief meedoen aan het VN-hervormingsproces, een extra bijdrage kan worden overwogen. Organisaties die slecht functioneren, niet meedraaien in het VN-hervormingsproces en/of sterk aan beleidsrelevantie inboeten, krijgen in de toekomst minder of helemaal geen Nederlandse bijdrage meer.

Vraag 13

Zijn de Nederlandse Antillen en Aruba thans formeel nog niet gebonden (aan alle verdragen met een universele strekking, waarbij het gehele Koninkrijk partij hoort te zijn) en gaat dat alsnog gebeuren, of zijn ze formeel wel gebonden, maar handelen niet dienovereenkomstig?

Antwoord

Een universeel verdrag wordt in beginsel voor het gehele Koninkrijk goedgekeurd. Zolang de uitvoeringswetgeving in de Nederlandse Antillen of Aruba nog niet gereed is, kan het verdrag niet voor het betrokken land worden bekrachtigd. In dat geval is het land dan ook nog niet formeel aan het verdrag gebonden. Pas nadat de uitvoeringswetgeving van kracht is geworden, kan het verdrag worden bekrachtigd voor het land, is het land partij bij het verdrag en handelt de regering van het land dienovereenkomstig.

Vragen 14 en 168

Vraag 14

Welke van de doelstellingen worden direct of indirect bereikt met het aannemen van het nieuwe Europese verdrag?

Vraag 168

Op welke dossiers wordt verwacht de meeste vooruitgang te boeken als het nieuwe EU verdrag wordt aangenomen? Welke prestaties worden verwacht niet te worden gehaald als het verdrag niet wordt aangenomen?

Antwoord

Het nieuwe Europese Hervormingsverdrag is van wezenlijk belang omdat het de uitgebreide Europese Unie van 27 lidstaten slagvaardiger en democratischer zal maken. De huidige Verdragen, opgesteld in een Unie die toen nog minder lidstaten telde, zullen door het Hervormingsverdrag gewijzigd worden. Het nieuwe verdrag brengt verbeteringen aan in zowel het institutionele bestel van de Europese Unie als op beleidsinhoudelijk gebied, alsmede meer transparantie en een versterkt democratisch toezicht door de parlementen (nationaal en EP), én een steviger basis voor het externe optreden van de Unie.

In de eerste plaats zal onder het nieuwe Europese verdrag de samenwerking op verschillende terreinen worden verdiept, zoals op de gebieden van justitie, binnenlandse zaken, klimaat, milieu en energie. Op de genoemde beleidsterreinen zal in de regel meerderheidsbesluitvorming in de Raad gaan gelden. Hierdoor zal de besluitvaardigheid van de uitgebreide Unie aanzienlijk verbeteren en kan de Unie de concrete resultaten leveren die van haar worden verwacht.

Ten tweede zal het beleid op deze beleidsterreinen onder een versterkt democratisch toezicht van het Europees Parlement en van de nationale parlementen tot stand komen. Het Europees Parlement zal via de medebeslissingsprocedure volledig bij de besluitvorming worden betrokken. Voor de nationale parlementen zal een versterkt mechanisme van toetsing van nieuwe Europese wetgevingsvoorstellen gelden. De nationale parlementen krijgen meer tijd (een periode van acht weken) om de subsidiariteit van een wetgevingsvoorstel te bestuderen. Indien eenderde van de nationale parlementen van mening is dat het beginsel van subsidiariteit niet goed is toegepast, dan dient de Commissie haar voorstel in heroverweging te nemen en moet zij haar besluit (al dan niet handhaving van het voorstel) motiveren. Indien een (gewone) meerderheid van de nationale parlementen op grond van subsidiariteit bezwaar maakt tegen een wetgevingsvoorstel, dan dient de Commissie als zij het voorstel wil handhaven, een met redenen omkleed advies uit te brengen aan de Raad en het EP. Als vervolgens de Raad (met 55% van de leden) of het EP (met meerderheid van de uitgebrachte stemmen) besluit dat het voorstel niet strookt met het subsidiariteitsbeginsel, dan wordt het voorstel van de Commissie niet verder in beschouwing genomen.

Naast deze versterkte betrokkenheid van de nationale parlementen zal de transparantie van de Unie verder worden vergroot door zo zal de Raad in het openbaar vergaderen en stemmen over ontwerpen van wetgevingshandelingen.

Met de bovenstaande verbeteringen in het functioneren van de Unie geeft het kabinet invulling aan de eerste doelstelling, namelijk het streven naar een steviger basis voor een slagvaardig en democratisch Europa.

Ten derde zal het nieuwe verdrag tevens het externe optreden van de Unie versterken en zo een bijdrage leveren aan het bereiken van de overige doelstellingen op het gebied van vrede, veiligheid, ontwikkeling en mensenrechten. De positie van de EU in de wereld zal worden verstevigd door vooral

de samenhang van alle aspecten van het externe handelen van de Unie te versterken. Dat geschiedt bijvoorbeeld door een Raad van Buitenlandse Zaken in te stellen, die zich specifiek op alle onderdelen van het externe optreden van de Unie zal richten. Deze Raad zal worden voorgezeten door een vaste voorzitter, zijnde de Hoge Vertegenwoordiger voor Buitenlandse Zaken en Veiligheidsbeleid. Het feit dat deze functionaris de Raad van Buitenlandse Zaken voorziet en dat hij/zij tevens als vice-voorzitter in de Commissie plaatsneemt, zal de continuïteit en coherentie van het externe optreden van de Unie verder bevorderen.

unquo

Vraag 15

Nederland heeft zich met een reductiedoelstelling van 30% een ambitieuzer doel gesteld dan de EU, die afgesproken heeft de CO₂-emissies in 2020 met 20% te hebben verminderd ten opzichte van 1990, waardoor Nederland extra maatregelen moet nemen. Welk deel van haar ambitie gaat de regering realiseren door eigen Nederlands beleid los van de EU?

Antwoord

De EU heeft zichzelf tijdens de Voorjaarsraad eerder dit jaar inderdaad unilateraal vastgelegd op 20% reductie van broeikasgassen in 2020. Daarbij hebben de Europese regeringsleiders expliciet aangetekend dat de EU zich aan een gezamenlijke emissiereductie van 30% in 2020 zal committeren indien andere geïndustrialiseerde landen zich committeren aan vergelijkbare doelstellingen.

Nederland bepleit in EU verband dat de EU-doelstelling van -30% de basis vormt voor het interne EU klimaat- en energiebeleid. Alleen op deze manier kan de EU een geloofwaardige positie behouden in de internationale klimaatonderhandelingen en grote stappen zetten richting een schone en zuinige energievoorziening.

Met het Werkprogramma Schoon en zuinig zet het kabinet krachtig in op nationaal beleid. Denk bijvoorbeeld aan de renovatie van woningen, energiebesparing in industriële branches en innovatiebeleid. Daarnaast blijft Europa absoluut noodzakelijk om de doelen te behalen. Niet alleen omdat gezamenlijk klimaatverandering aanpakken meer resultaat oplevert, maar ook om een eerlijke concurrentiepositie voor de industrie te garanderen. Mocht het ambitieuze beleid dat de regering wenst in Europa onverhoopt niet worden gerealiseerd, dan zal het kabinet bezien of het tot een oplossing kan komen met andere landen die in een vergelijkbare positie zitten, omdat ze ook hoge nationale reductiedoelstellingen hebben geformuleerd. Lukt dat niet dan zal een deel van het reductietekort worden ingekocht via JI en CDM en zal in overleg met de sectoren herijking plaatsvinden van de reductiedoelstelling van sectoren.

Vraag 16

Hoe wilt u de 3D-benadering verder ontwikkelen? Hoe ziet u de afstemming met de andere betrokken partners, zoals maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven? Hoe wilt u hen meer betrekken bij het ontwikkelen en uitvoeren van de 3D-benadering in alle fasen?

Antwoord

De 3D-benadering is een vorm van geïntegreerd beleid. In geïntegreerd beleid staat voorop dat de verschillende instrumenten van het buitenlandse beleid in die combinatie ingezet worden, die in gegeven omstandigheden het meest effectief is. Het gaat dus om het vinden van de juiste balans tussen verschillende methoden en instrumenten. Overigens vervullen maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven reeds een belangrijke rol in geïntegreerd beleid. Afghanistan is een voorbeeld waar maatschappelijke organisaties via het wederopbouwplatform Afghanistan actief betrokken worden. Ook werden in 2007 enkele missies van het bedrijfsleven naar Afghanistan gefaciliteerd, waaronder het gezamenlijke bezoek van de Commandant der Strijdkrachten met de bestuurders van VNO-NCW en werkgeversvereniging Bouwend Nederland in oktober 2007.

Binnenkort zullen twee concrete stappen worden gezet om geïntegreerd beleid op het gebied van Security Sector Reform (SSR) verder te ontwikkelen. Op 22 oktober zal een Nederlandse regeringsbrede bijeenkomst plaatsvinden om de verschillende Nederlandse spelers die nodig zijn voor het voeren van effectief SSR beleid bij elkaar te brengen (deelname van de ministeries van Justitie, Defensie, Financiën en Binnenlandse Zaken is voorzien). Dit heeft ten doel om gezamenlijk stappen te identificeren die toekomstige samenwerking verder vorm en inhoud moeten geven. In het voorjaar van 2008 zal een vergelijkbare bijeenkomst op internationaal niveau plaatsvinden.

Voor een verdere uitwerking van geïntegreerd beleid ten aanzien van fragiele staten wordt verwezen naar de fragiele staten notitie die in de beleidsbrief 'Een Zaak van Iedereen' is toegezegd. Die notitie zal u op korte termijn toekomen.

Vraag 17

In hoeverre denkt het kabinet invulling te kunnen geven aan een eigenstandige, bilaterale rol in het Israëliisch-Palestijnse conflict? Is hiervoor voldoende ruimte in EU verband?

Antwoord

Nederland wil niet alleen via de EU en daarmee indirect als deelnemer aan het Kwartet-overleg een rol spelen bij de oplossing van het Israëliisch-Palestijns conflict. Het speelt ook een eigenstandige rol, enerzijds door zich aan te bieden als een betrouwbare gesprekspartner voor zowel Israël als de Palestijnen, anderzijds als een van de grootste donoren in de regio.

Nederland draagt financieel en technisch bij aan het creëren van de randvoorwaarden voor een vredesoverleg, o.m. via:

- het *Temporary International Mechanism* (TIM) voor directe hulp aan de Palestijnse bevolking,
- de *EU Border Assistance Mission* (EU-BAM) bij de grensovergang Rafah, tussen Gaza en Egypte,
- de EU Politiemissie in de Palestijnse Gebieden (EU COPPS) ten behoeve van training van de Palestijnse civiele politie,
- de terbeschikkingstelling van economische deskundigheid aan het team van Kwartetafgezant Tony Blair,
- en de Unifil-operatie in Libanon.

Afhankelijk van het verloop van de besprekingen tussen premier Olmert en president Abbas, en de uitkomsten van de Annapolis-bijeenkomst die de VS in het late najaar zal faciliteren, zal Nederland verzoeken om aanvullende steun in overweging nemen. Daarbij zal Nederland geen enkele vorm van hulp bij voorbaat uitsluiten, of het nu van financiële, technische, militaire of politionele aard is, zolang het maar bijdraagt aan het vredesproces.

De EU biedt de ruimte aan afzonderlijke lidstaten om bilaterale actief te zijn, uiteraard binnen de hoofdlijnen die in het gemeenschappelijk buitenland- en veiligheidsbeleid van de EU vastgelegd zijn.

Vraag 18

Kunt u de Kamer informeren over de activiteiten van het Kennisforum Religie en Ontwikkelingssamenwerking in het achterliggende jaar? Welke thema's zullen in de nabije toekomst door het Kennisforum bestudeerd worden? Welk budget krijgt dit Platform in 2008?

Antwoord

In het afgelopen jaar heeft het Kennisforum het materiaal dat in 2006 was verzameld op basis van een aantal case studies omgezet in een aantal aanbevelingen die tezamen een handreiking voor posten en personeel van de aangesloten ngo's zullen vormen. Naar verwachting zal deze handreiking eind dit jaar beschikbaar zijn. Daarnaast zal in overleg met bij het Kennisforum aangesloten particuliere organisaties worden nagegaan of en zo ja in welke vorm de werkzaamheden van het Kennisforum na het verschijnen van de handreiking zullen worden voortgezet. De betrokken ngo's zijn aan het bestuderen hoe hun eigen rol het beste kan worden vormgegeven. Er is voor het Kennisforum voor 2008 geen apart budget voorzien, maar eventuele activiteiten kunnen worden gefinancierd uit bestaande budgetlijnen, zoals ook in de afgelopen jaren het geval is geweest.

Vraag 19

In hoeverre gelden er onder dit kabinet, vergeleken met het vorige, nu andere prioriteiten t.a.v. OS-coherentie binnen het gehele Nederlandse regeringsbeleid en gewijzigde afspraken over de coördinerende rol van de minister voor Ontwikkelingssamenwerking daarbij?

Antwoord

Het kabinet hecht grote waarde aan het streven naar OS-coherentie binnen het gehele Nederlandse regeringsbeleid en houdt vast aan de lijn die op dat punt in de afgelopen jaren is uitgezet. Dat betekent dat de belangen van ontwikkelingslanden systematisch worden meegewogen bij de voorbereiding van de Nederlandse inzet in de EU en andere internationale fora. De nadruk die daarbij wordt gelegd op de Europese besluitvorming weerspiegelt het toenemende gewicht dat binnen de EU aan coherentie voor ontwikkeling wordt gehecht (zie mijn brief van 13 april 2007 over de Europese enquête inzake coherentie, DGIS/CE UO404/2007). De gezamenlijke inzet van dit kabinet voor het realiseren van de Millennium Ontwikkelingsdoelen is nog eens duidelijk neergezet in de Kabinetsagenda 2015. Binnen het ministerie van Buitenlandse Zaken fungeert de Coherentie Eenheid als aanjager die in samenwerking met de betrokken ministeries intensief het ontwikkelingsbelang laat doorklinken in de besluitvorming over specifieke prioritaire onderwerpen. Actuele voorbeelden zijn de positie van ontwikkelingslanden in de internationale handelsbesprekingen, de beschikbaarheid van betaalbare medicijnen voor de armsten en de problematiek rond arbeidsmigratie uit ontwikkelingslanden. De prioriteiten binnen het OS-coherentiebeleid vertonen een grote mate van continuïteit omdat ze worden beïnvloed door de internationale en EU agenda's en de prioriteiten binnen het algemene ontwikkelingsbeleid. Zo zal bijvoorbeeld de grotere nadruk die het kabinet legt op duurzaamheid in het kader van energie en klimaat adaptatie ook zijn vertaling vinden in het coherentiestreven. In dat kader is de coördinatie van het internationale duurzaamheidsbeleid bij de minister voor Ontwikkelingssamenwerking gelegd.

Vraag 20

Welke landen vallen in de drie landenprofielen 1) stabiele OS-landen, 2) fragiele staten en post-conflict landen en 3) landen waar ontwikkelingssamenwerking onderdeel is van een brede relatie? Op basis van welke criteria en met welk onderzoeksinstrument zijn deze profielen tot stand gekomen? Hoeveel budget is gereserveerd voor verder 'assessment' van het conflictpotentieel van partnerlanden?

Antwoord

In de beleidsbrief "Een zaak van iedereen" staat op pagina 34 een tabel betreffende de indeling van de partnerlanden in de profielen. Tevens wordt er in de tabel per profiel aangegeven welke de criteria zijn geweest bij de totstandkoming van de profiel indeling.

- Voor profiel 1, Versnelde MDG-bereiking, zijn de hoofdcriteria 1) laaginkomensland, 2) fragiliteitsprobleem is niet dominant en 3) overheidsstructuren bieden voldoende perspectief om mee te werken.
- Voor profiel 2, Veligheid & ontwikkeling, is het hoofdcriterium fragiliteit of scherpe ongelijkheid blokkeert armoedevermindering.
- Voor profiel 3, Brede relatie, zijn de hoofdcriteria 1) (aankomend) middeninkomensland en 2) fragiliteitsprobleem is niet dominant.

Het conflictpotentieel van onze partnerlanden wordt in het huidige beleid niet expliciet geanalyseerd. Wel wordt voor de meeste partnerlanden een *Strategic Governance and anti-Corruption Assessment* (SGACA) uitgevoerd. Het hiervoor gereserveerde budget bedraagt EUR 1.468.940. De uitkomsten van SGACA analyses worden gebruikt voor het vormgeven en ondersteunen van Nederlands beleid. Het is de bedoeling dat dit instrument in de nabije toekomst conflictsensitiever wordt gemaakt en zich derhalve beter zal lenen voor het in kaart brengen van het conflictpotentieel van partnerlanden. In de prioritaire regio's wordt hoofdzakelijk het *Stability Assessment Framework* (SAF) gebruikt. Dit instrument is expliciet ontworpen om de oorzaken van fragiliteit en conflict te analyseren. Tot nu toe wordt dit instrument niet standaard en consistent in elk post-conflict land ingezet. Meer aandacht voor zulke hoogwaardige en frequente analyse maakt onderdeel uit van de notitie over fragiele staten, welke uw Kamer begin 2008 toegaat.

Vraag 21

U geeft aan door bij te dragen aan stabiliteit in fragiele staten radicalisering en de dreiging van terrorisme tegen te gaan: In welke landen en met welke instrumenten zal de regering de dreiging van terrorisme tegengaan? Welke van die landen vallen in de categorie partnerlanden 'fragiele staten en post-conflict landen'?

Antwoord

Bij de keuze voor de landen wordt in eerste instantie aansluiting gezocht bij de lijst van prioritaire landen voor samenwerking die door de EU is vastgesteld. Het betreft de volgende landen: Marokko, Algerije, Tunesie, Saoedi-Arabie, Kenia, Pakistan en Indonesie. Van deze landen valt alleen Pakistan onder het profiel veiligheid en ontwikkeling zoals vermeld in de beleidsbrief van de minister van ontwikkelingssamenwerking die u recentelijk toekwam. Tevens bestaat er samenwerking met Kenia en Indonesië. In EU-kader staat overigens een OS-relatie met al deze landen.

Vraag 22

Het belang van 'lokale verantwoording en andere checks and balances' wordt benadrukt. Wat wordt bedoeld met 'andere checks and balances'? Welke instrumenten zullen ingezet worden voor het bevorderen van 'lokale verantwoording en andere checks and balances'? Welke middelen zullen hiervoor gebruikt worden? (p 17)

Antwoord

Door in de samenwerking met partnerlanden zoveel mogelijk voort te bouwen op lokale verantwoordingsmechanismen wordt geen onnodig beslag gelegd op de beperkte capaciteiten van ontwikkelingslanden. Tevens zet het kabinet in op versterking van deze lokale verantwoordingsmechanismen. Het afleggen van verantwoording over middelen en beleid door overheden in ontwikkelingslanden aan donoren kan immers niet als substituut dienen voor politieke verantwoording aan de eigen bevolking. Parlementen hebben een belangrijke taak in de democratische controle van de uitvoerende overheid en daarmee in het ter verantwoording roepen van overheden. Bij 'andere checks and balances' valt te denken aan vrije en eerlijke verkiezingen, waarbij burgers hun politieke leiders op specifieke momenten verantwoordelijk houden, aan politieke partijen en de kwaliteit van representatie. Ook verantwoordingsmechanismen tussen de verschillende overheidsstructuren gericht op o.a. toezicht, controle, inspectie en sanctionering, bijvoorbeeld door de Rekenkamer, vallen hieronder. Ten slotte hebben niet-gouvernementele organisaties en onafhankelijke media een belangrijke taak op dit gebied. Voor het bevorderen van lokale verantwoording zullen diverse instrumenten worden ingezet, waaronder politieke dialoog, samenwerking met intergouvernementele organisaties en Nederlandse en internationale ngo's. Voor de financiering van activiteiten gericht op het versterken van lokale verantwoording worden hoofdzakelijk goed bestuursmiddelen aangewend.

Vragen 23 en 145

Kunt u weergeven wat de consequenties zijn van de toenemende Chinese presentie in Afrika, zowel op het vlak van ontwikkelingshulp als dat van handel, voor ontwikkelingssamenwerking in Afrika vanuit Nederland en de Europese Unie? Ziet hij deze toenemende aanwezigheid als een uitdaging of als bedreiging?

Antwoord

De opkomst van China biedt voor Afrika, net als voor Nederland en Europa kansen, maar dat wil niet zeggen dat er geen risico's zijn. Op het gebied van handel bestaan er kansen dankzij de Chinese investeringen, hogere inkomsten uit gestegen grondstoffenprijzen en leidt de export van relatief goedkope Chinese industriële producten tot een verhoging van het besteedbare inkomen van de Afrikaanse consumenten. Ook biedt de groeiende Chinese binnenlandse markt nieuwe exportmogelijkheden voor Afrikaanse industrieën. De betere Chinese concurrentiepositie kan echter leiden tot een afname van werkgelegenheid in bepaalde Afrikaanse sectoren en maakt de Afrikaanse landen mogelijk meer afhankelijk van hun grondstoffenexport. De grotendeels van 'goedbestuursvoorwaarden' gevrijwaarde Chinese leningen zijn corruptiegevoelig en kunnen ook een negatief effect hebben op de schuldenhoudbaarheidspositie van sommige Afrikaanse landen. Ook zijn er gevallen bekend waarbij bepaalde Chinese bedrijven zich minder goed houden aan ILO arbeidsnormen. Tot slot bestaat het risico van niet-duurzame exploitatie van grondstoffen.

Op het gebied van ontwikkelingshulp beschouwen Nederland en de Europese Unie de samenwerking met China als een uitdaging en China als een potentiële partner. Niettemin is er een aantal aandachtspunten. Zo deelt Nederland het Chinese beleid van non-interventie als het gaat om schendingen van mensenrechten niet. Ook bestaat zorg over het gebrek aan transparantie in het Chinese samenstel van economische en ontwikkelingsactiviteiten, waarbij door China vaak een 'package deal', bestaande uit investeringen, zachte leningen en gebonden hulp, wordt aangeboden in ruil voor afspraken over grondstofleveranties.

Om de mogelijke risico's van de toegenomen Chinese presentie in Afrika het hoofd te bieden en om de geboden kansen te kunnen grijpen is het van belang dat de Afrikaanse landen hun concurrentiepositie en overheids capaciteit versterken, betere wet- en regelgeving krijgen en dat goed bestuur wordt gestimuleerd. Het huidige Nederlandse ontwikkelingssamenwerkingbeleid ondersteunt de Afrikaanse partnerlanden hierbij. Met betrekking tot de ontwikkelingen in Afrika wordt in EU verband de dialoog met China reeds gevoerd.

Vraag 24

Op welke wijze is/wordt uw toezegging in de begroting geïmplementeerd, dat ook Nederlandse migrantenorganisaties toegang krijgen tot projectsubsidies in het kader van "Migratie & ontwikkeling"? Welk subsidiekader is/komt daarvoor beschikbaar? Om welke bedragen op welke begrotingsposten gaat het hierbij? Op welke wijze wilt u projecten faciliteren die microfinanciering willen koppelen aan remittances?

Antwoord

Migrantenorganisaties kunnen op projectbasis een subsidieaanvraag indienen bij het ministerie. Deze subsidies worden verstrekt uit het Terugkeer, Migratie en Ontwikkeling (TMO)-budget. Het TMO-budget bedraagt op jaarbasis 5 miljoen euro. Het ministerie van Buitenlandse Zaken en voor Ontwikkelingssamenwerking financiert binnen dit kader momenteel verscheidene projecten van migrantenorganisaties. Deze projecten richten zich met name op tijdelijke terugkeer van migranten voor economische ontwikkeling en op capaciteitsversterking van en verbetering van de dialoog met migrantenorganisaties. Naar aanleiding van de nieuwe notitie Migratie en Ontwikkeling die uw Kamer eind 2007 toegaat, wordt het subsidiekader herzien. Het thema geldovermakingen ('remittances') zal in dit nieuwe beleidskader worden opgenomen. Voor kleinschaliger ontwikkelingsprojecten kunnen migrantenorganisaties tevens gebruik maken van de mogelijkheden van de zogeheten Front Office loketten van medefinancieringsorganisaties (OxfamNovib, Cordaid, Icco, Hivos) en het programma Kleinschalige Plaatselijke Activiteiten (KPA) van NCDO. Maximaal bedragen deze subsidies 100.000 euro.

Vraag 25

Wat is uw inzet bij de hervorming van de VN rond rechten en kansen voor vrouwen en meisjes en op welke termijn geeft u uitvoering aan zijn tijdens het AO van 3 oktober 2007 over de Grote Meren gedane toezegging de Kamer een brief te sturen over de totstandkoming, het mandaat en de middelen van de nieuwe VN organisatie voor vrouwen? Welke bijdragen doet Nederland tot aan de totstandkoming van die nieuwe organisatie aan de gespecialiseerde organisaties van de VN die zich inzetten voor de verbetering van de positie van vrouwen en meisjes, zoals UNIFEM?

Antwoord

Bij de hervorming van de VN rond rechten en kansen voor vrouwen en meisjes is Nederland voorstander van stroomlijning van de VN-genderactiviteiten, zoals voorgesteld in het rapport van het *High Level Panel on System-wide Coherence* en zoals nader uitgewerkt in de notitie van plaatsvervangend Secretaris-Generaal Migiro van 2 augustus 2007. De bestaande VN structuren en werkwijzen op het gebied van gender zijn te versnipperd. Ik zal de Kamer vóór het einde van het jaar informeren over de Nederlandse positie ten aanzien van oprichting van een nieuwe, geconsolideerde VN gendereenheid.

Binnenkort zal besloten worden hoe de additionele fondsen voor het realiseren van gelijke rechten en kansen voor vrouwen en meisjes besteed zullen worden. In dat kader voert Nederland thans overleg met verschillende organisaties, waaronder UNIFEM, voor een mogelijke bijdrage aan het UNIFEM trustfonds ter bestrijding van geweld tegen vrouwen.

Daarnaast zal ik financiering voortzetten van de VN-organisaties die op landenniveau een belangrijke bijdrage leveren aan het realiseren van gelijke kansen en rechten voor vrouwen en meisjes. Het gaat hierbij om UNFPA, UNDP en UNICEF. Nederland is de grootste donor van UNFPA (jaarlijks in totaal ca. €81 mln.), de tweede donor van UNDP (ca. €200 mln.) en de zesde van UNICEF (ca. €17 mln.). Bovendien zal Nederland de komende vier jaar UNICEF in totaal €166 mln. geven om circa 25 miljoen kinderen in 40 (post)conflictlanden beter onderwijs te bieden. In dit programma van UNICEF zal speciale aandacht uitgaan naar het verhogen van het aantal meisjes dat naar school gaat.

Vraag 26

Zet de minister voor Ontwikkelingssamenwerking het beleid van zijn voorganger voort om geen financiële bijdrage te geven aan UNIFEM? Zo ja, om welke redenen en hoe verhouden die zich tot de inzet van de minister om en inhaalslag te maken voor de verbetering van de positie van vrouwen en meisjes in conflictsituaties, zoals in Afghanistan?

Antwoord

Het realiseren van gelijke rechten en kansen voor vrouwen en meisjes, i.h.b. in fragiele staten, vormt voor mij een belangrijke prioriteit. Ik zal voor dit doel van veel verschillende kanalen gebruik maken, zowel bilateraal als multilateraal. In multilateraal verband zet Nederland zich er o.m. voor in dat *alle* organisaties in hun programma's rekening houden met genderspecten en hiertoe concrete resultaatindicatoren opstellen. Tijdens de discussies over de nieuwe meerjarenstrategieën van onder meer UNDP en UNFPA heeft Nederland sterk aangedrongen op het formuleren van concrete indicatoren op het gebied van gender. Ook andere VN-organisaties en de Wereldbank heb ik aangesproken op hun eigen verantwoordelijkheid in deze. Er is vooruitgang geboekt, maar gender is zeker nog niet volledig ingebed in alle internationale organisaties. Het blijft een punt van continue aandacht.

Binnenkort zal besloten worden hoe de additionele fondsen voor het realiseren van gelijke rechten en kansen voor vrouwen en meisjes besteed zullen worden. In dat kader voert Nederland thans overleg met o.m. UNIFEM, voor een mogelijke bijdrage aan het UNIFEM trustfonds ter bestrijding van geweld tegen vrouwen, en UNDP, voor een mogelijke bijdrage aan het UNDP *Gender Thematic Trustfund* om geweld tegen vrouwen in (post) conflictgebieden te bestrijden en slachtoffers van seksueel geweld op te vangen.

Nederland zal zich tijdens de AVVN van 2007-2008 sterk maken voor spoedige oprichting van een krachtige, geconsolideerde gendereenheid. I.h.k.v. VN-hervorming op ontwikkelingsterrein is namelijk voorgesteld om de huidige drie, op de bevordering van vrouwenrechten gerichte instituties *UN Development Fund for Women (UNIFEM)*, *the UN Office for the Special Adviser on Gender Issues (OSAGI)* en *UN Division for the Advancement of Women (DAW)*, wier mandaten deels overlappen en deels sterk complementair zijn, te verenigen tot één krachtige organisatie. Het is mijn intentie substantieel bij te dragen aan deze nieuwe gendereenheid.

Vragen 27 en 194

Vraag 27

Kunt u aangeven wat de eigen bijdrage van het particuliere kanaal zou kunnen zijn in fragiele staten? Wat is uw visie op de relatie tussen politieke fragiliteit en economische fragiliteit? Welke rol ziet hij weggelegd voor de private sector ten behoeve van de versterking van de economie in fragiele staten? Kunt u aangeven welke politieke, economische en sociale voorwaarden aanwezig moeten zijn, wil democratisering in fragiele staten kans van slagen hebben?

Vraag 194

Wat zou de eigen bijdrage van het particuliere kanaal kunnen zijn in fragiele staten? In welk opzicht verschilt die bijdrage van de rol die bilaterale en multilaterale donoren kunnen spelen? Op welke manier kunnen de onderscheiden bijdragen van particuliere, bilaterale en multilaterale donoren in fragiele staten beter op elkaar afgestemd worden? Wat is uw visie op de relatie tussen politieke fragiliteit en economische fragiliteit? Welke rol ziet hij weggelegd voor de private sector ten behoeve van de versterking van de economie in fragiele staten? (zie ook nr. 27).

Antwoord

Minder politieke fragiliteit kan economische fragiliteit helpen verminderen. Immers, een samenleving met een sterker politieke, juridisch en veiligheidssysteem is beter voor economische activiteit. Omgekeerd zullen werkgelegenheid en kansen voor de private sector bijdragen aan politieke stabiliteit, door te zorgen dat mensen door middel van productieve activiteit bijdragen aan het nationaal inkomen en welvaart. In het verleden is geconstateerd dat werkloosheid onder jonge mannen instabiliteit oplevert. In zijn recente boek *The bottom billion* beschrijft wetenschapper Paul Collier hoe langzame groei, lage inkomens en grote afhankelijkheid van enkele natuurlijke hulpbronnen fragiliteit in de hand werken. Daarnaast is de productiecapaciteit van een land gebaat bij een sterke private sector doordat deze export, economische groei en publieke dienstverlening positief beïnvloedt.

In het kader van fragiele statenbeleid zal sprake zijn van intensief contact met private sector en non-gouvernementele organisaties, onder andere door uitwerking van het Schoklandakkoord op het gebied van een kenniskantine fragiele staten.

De eigen bijdrage van het particuliere kanaal krijgt met name vorm door de programma's die mijn ministerie subsidieert door middel van de Thematische Mede Financiering (TMF, tot 2008), het Mede Financierings Stelsel (MFS, van 2008-2011) en in mindere mate door het bedrijfsleveninstrumentarium. NGO's zetten via deze programma's hun expertise en de hun toegekende middelen, in samenwerking met Zuidelijke counterparts, in ter reductie van fragiliteit door bijvoorbeeld het opzetten van basale publieke dienstverlening en het faciliteren van vredesdialogen.

Verder verwijzen wij u graag naar hetgeen dat hierover reeds in onze beleidsbrief is gesteld. Dit zal nog verder worden uitgewerkt in de fragiele-staten notitie die wij u reeds toegezegden. Deze zal u op korte termijn toekomen.

Vraag 28

Gesproken wordt van een nog te geven nadere uitwerking van de landenprofielen en de bovengenoemde prioriteiten. Zou een matrix kunnen worden gegeven waarin de te fourneren bedragen, de beleidsthema's en de landen worden genoemd?

Antwoord

In de beleidsbrief "Een zaak van iedereen" staat per beleidsprioriteit aangegeven welke aanvullende middelen voor deze prioriteiten zijn gereserveerd:

- voor fragiele staten: 15 mln euro in 2008, 25 mln in 2009 en 35 mln vanaf 2010
- voor de Groei en Verdelingsagenda: 20 mln euro in 2008, 30 mln in 2009 en 40 mln vanaf 2010
- voor Millennium ontwikkelingsdoel 3: 20 mln euro in 2008, 25 mln euro in 2009 en 30 mln euro vanaf 2010
- voor Millennium ontwikkelingsdoel 5: 10 mln euro in 2008, 15 mln euro in 2009 en 20 mln euro vanaf 2010
- Voor duurzame energie wordt in deze kabinetsperiode 500 mln euro extra beschikbaar gesteld

In dit stadium is nog niet aan te geven hoe deze aanvullende middelen precies zullen worden verdeeld over landen, centrale budgetten of subthema's. In de tweede generatie Meerjarige Strategische Plannen (MJSP's) van de Nederlandse ambassades in OS-partnerlanden zal de verdere uitwerking op het niveau van de partnerlanden gegeven worden. Deze plannen worden begin 2008 afgerond.

Vraag 29

Hoe ver is de implementatie gevorderd van het nieuwe Nationale Instituut voor de Rechten van de Mens (NIRM), zoals toegezegd in antwoord op de motie van Karimi, Koenders en Koser Kaya die door de Kamer is aangenomen op 24 oktober 2006?

Antwoord

Op dit moment wordt door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties een kabinetsreactie voorbereid op het voorstel tot de oprichting van een Nationaal Instituut voor de Rechten van de Mens (NIRM) van het consortium bestaande uit de Nationale Ombudsman, het Studie- en Informatiecentrum Mensenrechten, de Commissie Gelijke Behandeling en het College Bescherming Persoonsgegevens. De bedoeling is dat deze reactie voor het einde van het jaar naar de Kamer wordt gestuurd.

Vraag 30

Bij de voorbereiding van de onafhankelijkheid van Suriname, is door Nederland, Suriname en de Nederlandse Antillen vastgesteld dat het belangrijkste punt voor de onafhankelijkheid van Suriname de mensenrechten is. Deze rechten zijn in de Toescheidingsovereenkomst (TO) verankerd. Is dit wat de regering betreft nog actueel en kunt u aangeven welke acties daar de laatste jaren op zijn verricht?

Antwoord

De Toescheidingsovereenkomst (TO) tussen Nederland en Suriname is nog steeds van kracht, aangezien het Verdrag door geen van beide partijen is beëindigd. Wel is de toekomst van de TO een herhaald onderwerp van gesprek tussen Suriname en Nederland. Suriname heeft namelijk in 2005 aangegeven de TO te willen beëindigen omdat deze zijn voornaamste functie, het toewijzen van nationaliteit, zou hebben vervuld. Nederland heeft steeds geantwoord bereid te zijn tot dit overleg, maar daarbij ook gesteld de TO niet te willen beëindigen zolang individuele rechten en belangen van Nederlanders van Surinaamse afkomst, die onder de TO vallen, niet anderszins zijn gewaarborgd. Langs deze lijnen is de Toescheidingsovereenkomst in de afgelopen jaren meermalen aan de orde geweest in gesprekken tussen de Minister-President en President Venetiaan en tussen de beide ministers van Buitenlandse Zaken. Dit standpunt is door Nederland ook aangehouden in ambtelijk overleg over de TO in december 2005. Sindsdien heeft geen ambtelijk overleg over de TO plaatsgevonden. Suriname heeft overigens aangegeven te werken aan de aanpassing van de Surinaamse Vreemdelingenwet, waarbij rekening zou worden gehouden met belangen van personen die onder de Toescheidingsovereenkomst vallen. Nederland heeft aangegeven dit proces met belangstelling te volgen.

Vraag 31

Op 20 oktober 2003 heeft de minister van Buitenlandse Zaken aan de Sociaal Kulturele Vereniging SHIVA en Vereniging Van Reizigers (VVR) ondermeer het volgende geschreven: “Ten aanzien van de Toescheidingsovereenkomst is u ongetwijfeld bekend dat Suriname inmiddels een commissie heeft benoemd die zich over deze overeenkomst zal gaan buigen. Mogelijk zullen Nederlandse experts in de toekomst met deze commissieleden over (delen van) de Toescheidingsovereenkomst spreken.

Alvorens hiertoe over te gaan, zie ik echter eerst de uitkomst van het hoger beroep tegemoet dat de Surinaamse Staat heeft aangetekend tegen het door u genoemde vonnis van de Surinaamse rechter in Kort Geding d.d. 23 mei 2001.” Het Hof van Justitie van Suriname heeft op 03 augustus 2007 onder nummer GR 14155, Arrest gewezen. Kunt u zich vinden in dit Arrest? Zo ja, wat gaat u op korte termijn doen zodat Suriname de rechten naleeft? Zo neen, waarom c.q. welk deel niet?

Antwoord

Het gaat hier om een hoger beroep tegen de Surinaamse staat. Nederland wil zich niet mengen in de rechtsgang van de Republiek Suriname, noch deze becommentariëren.

Vraag 32

De minister voor Ontwikkelingssamenwerking heeft in 1976 de Kamer geschreven dat de voornoemde rechten onvervreembare rechten van Surinamers en Surinaamse Nederlanders zijn. En dat de Nederlandse regering zich onverkort vasthoudt op dit punt van de TO. Deelt u deze mening? Is er na 1980 voldoende op toegezien dat deze rechten door Suriname worden nageleefd?

Antwoord

Zie ook het antwoord op vraag 30. De Toescheidingsovereenkomst is niet beëindigd. De hulprelatie met Suriname is vanaf 1980 meerdere malen opgeschort geweest. In die periodes heeft er over de volle breedte van het buitenlands beleid resp. ontwikkelingssamenwerking relatief weinig bilateraal overleg plaatsgevonden tussen Nederland en Suriname. Pas sinds 2000 is de bilaterale relatie volledig hersteld. De afgelopen jaren is de TO meermalen onderwerp van gesprek geweest tussen beide landen, waarbij Nederland zich altijd op het standpunt heeft gesteld zorgvuldig te willen omgaan met de individuele rechten en belangen van personen die onder de TO vallen.

Vraag 33

Hoe staat u tegenover de idee om aan personen die onder deze regeling vallen een identiteitsbewijs (India verstrekt aan personen van Indiase origine een zogenaamde Person of Indian Origin (PIO) paspoort) door Suriname en Nederland te verstrekken dat deze personen onder deze regeling vallen en als zodanig zich kunnen identificeren? Zo nee waarom niet?

Antwoord

Dit is in eerste instantie een Surinaamse aangelegenheid. Het is aan de Republiek Suriname of men aan Nederlanders van Surinaamse origine een dergelijk identiteitsbewijs wil geven, niet aan Nederland. Zie verder het antwoord op vraag 30, waar het gaat om de voorgenomen aanpassing van de Surinaamse Vreemdelingenwet.

Vraag 34

Vindt u dat de Nederlandse regering sedert 1975 in voldoende mate is opgekomen voor de rechten van de Surinaamse Nederlanders die onder deze regeling vallen? Zo ja, waarom wel? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

Zie ook het antwoord op de vragen 30 en 32. Nederland heeft altijd benadrukt zorgvuldig te willen omgaan met de individuele rechten en belangen van Nederlanders van Surinaamse herkomst.

Vraag 35

Wat is uw werkplan ten aanzien van de Nederlandse inzet in de Mensenrechtenraad? Wat zijn uw aandachtsgebieden en wat wilt u bereiken? (p. 20)

Antwoord

De Nederlandse inzet is erop gericht de geloofwaardigheid en effectiviteit van de Mensenrechtenraad, als belangrijkste VN-orgaan op het gebied van mensenrechten, te optimaliseren. Nu de onderhandelingen over het institutionele raamwerk zijn afgerond, kan de Raad zich helemaal richten op die kwesties waarvoor hij is opgericht: de bevordering en bescherming van mensenrechten. Daarbij moet de nadruk liggen op de naleving van mensenrechten op landenniveau. Tevens is van belang dat de Raad zich niet eenzijdig richt op één regio of één land, dit schaadt immers de geloofwaardigheid van de Raad.

Naast het behandelen van landensituaties zijn de Nederlandse aandachtsgebieden: de vrijheid van godsdienst en levensovertuiging, de vrijheid van meningsuiting, rechten van vrouwen, mensenrechtenactivisten, marteling, doodstraf en de complementariteit tussen burger-politieke rechten enerzijds en economische, sociale en culturele rechten anderzijds.

Vraag 36

Hoeveel geld wordt er uitgetrokken voor het stimuleren van de homo-emancipatie in derde wereldlanden?

Antwoord

Via verschillende kanalen worden projecten gefinancierd die beogen de homo-emancipatie in ontwikkelingslanden te stimuleren. (1) Ambassades in partnerlanden financieren dergelijke projecten via de landenprogramma's; (2) Mensenrechtenorganisaties kunnen via het mensenrechtenfonds een aanvraag voor financiering van dergelijke projecten indienen en (3) de Nederlandse ontwikkelingsorganisaties die gefinancierd worden via het Medefinancieringsstelsel ontplooiën ook activiteiten gericht op homo-emancipatie.

Het is niet goed mogelijk om precies aan te geven hoeveel geld hier in totaal mee gemoeid is. In de meeste gevallen betreft het immers deelactiviteiten van ondersteunde organisaties.

Nederland geeft in de politiek dialoog aandacht aan de afschaffing van strafbaarstelling van homoseksualiteit en bestrijding van discriminatie van homoseksuelen.

Zie verder ook antwoord op vraag 75.

Vraag 37

Wat zijn de criteria voor het nieuw ingestelde subsidiekader mensenrechten? Welke activiteiten komen in aanmerking voor subsidie? Welke activiteiten zijn al geïdentificeerd? Komen activiteiten in Stille Diplomatie, 2nd en 3rd track, ook voor financiering in aanmerking?

Antwoord

Uit het Mensenrechtenfonds worden activiteiten gefinancierd door enerzijds het Ministerie en anderzijds de Ambassades. Met betrekking tot de subsidiëring van de door het Ministerie beheerde activiteiten geldt dat de activiteiten een bijdrage dienen te leveren aan de bevordering van de vrijheid van meningsuiting en het vergroten van de mediadiversiteit. Tevens kunnen activiteiten worden ondersteund die inspelen op actuele ontwikkelingen op het terrein van mensenrechten en ondersteunend zijn aan de lange termijn doelstellingen van het buitenlands beleid.

M.b.t. de criteria voor financiering van lokale activiteiten geldt dat het betreffende land een belangrijke strategische waarde voor Nederland dient te hebben, dat de activiteit bijdraagt aan capaciteitsopbouw van mensenrechtenorganisaties of dat de activiteit betrekking heeft op een aantal prioritaire thema's. De beleidsregels behorend bij het Mensenrechtenfonds zijn gepubliceerd in de Staatscourant van 21 september 2007, nr 183/ pag. 12.

Er is reeds een aantal activiteiten geïdentificeerd dat voor subsidie in aanmerking komt. Het betreft een vervolg op activiteiten die op dit moment nog uit het Iran Mediakader worden gefinancierd. Activiteiten gericht op stille diplomatie, 2nd en 3rd track komen voor financiering in aanmerking mits deze voldoen aan de hierboven genoemde criteria.

Vraag 38

Waarom is slechts 20 miljoen uitgetrokken voor het nieuwe subsidiekader waarmee mensenrechtenactiviteiten wereldwijd gefinancierd moeten worden, terwijl alleen al het mediaprogramma voor Iran 15 miljoen beliep? Hoe wordt de voortgang van het succesvolle mediaprogramma voor Iran gegarandeerd?

Antwoord

Voor het Mensenrechtenfonds is in 2008 een bedrag uitgetrokken van €20 miljoen. Hiervan is €6 miljoen beschikbaar voor door het Ministerie beheerde activiteiten en €14 miljoen beschikbaar voor lokale activiteiten die door de Nederlandse ambassades worden beheerd. Deze middelen dienen in 2008 daadwerkelijk uitgegeven te worden.

Het Iran Mediakader had een subsidieplafond van €15 mln voor financiering van projecten in 2006 en 2007. Vanwege budgetneutrale verlengingen loopt een groot aantal projecten nog door in 2008. Per saldo werd er jaarlijks maximaal €5 mln uitgegeven aan het Iran Mediakader.

Vraag 39

Zijn er andere financiële programma's waaruit mensenrechtenactiviteiten worden gefinancierd? Hoe verhouden die zich tot het nieuw ingestelde kader? (p20)

Antwoord

Het artikel 1.2 voor mensenrechten op de begroting bestaat uit verschillende programma's, zowel oda als non-oda, zowel centraal als gedelegeerd aan de posten. Naast het nieuwe Mensenrechtenfonds dat in 2008 EUR 20 mln bedraagt, zijn er tevens budgetten beschikbaar voor mensenrechtenprogramma's uit te voeren vanuit het departement, en voor programma's in de OS-partnerlanden (bijelkaar circa EUR 13 mln). Daarnaast staan op dit artikel ook de mensenrechtenprogramma's die worden uitgevoerd door Nederlandse NGO's in het kader van het Medefinancieringsstelsel (MFS) en door internationale NGO's in het kader van SALIN (bijelkaar circa EUR 5 mln). Tot slot staat ook de bijdrage aan de ILO op dit artikel (circa EUR 4 mln).

Naast de bijdragen die op dit artikel staan worden ook programma's voor mensenrechten gefinancierd uit andere fondsen zoals MATRA en het Programma Ondersteuning Buitenlands Beleid (POBB).

Vraag 40

Welke concrete activiteiten ondersteunen de ambassades ter implementatie van de Europese afspraken ter versterking van mensenrechtenverdedigers?

Antwoord

De positie van mensenrechtenactivisten is een prioriteit in het Nederlandse mensenrechtenbeleid. Mensenrechtenactivisten krijgen dan ook een prominente plaats in de nieuwe mensenrechtenstrategie. Nederland speelt als “burden-sharer” van dit onderwerp een bijzonder actieve rol binnen de EU. Ook wanneer het gaat om bilaterale betrekkingen die Nederland onderhoudt met andere landen, krijgen mensenrechtenactivisten veel aandacht. Nederland streeft ernaar actie ter bescherming van mensenrechtenactivisten zoveel mogelijk in EU-verband te laten plaatsvinden, omdat dit doorgaans meer gewicht in de schaal legt dan actie door individuele lidstaten. Hiervoor worden stille diplomatie, demarches en publieke verklaringen ingezet.

Ook op nationale titel geeft Nederland uitvoering aan de EU richtlijnen inzake mensenrechtenactivisten. Zo ondersteunen Nederlandse ambassades mensenrechtenactivisten door regelmatig (zichtbaar) contact met hen en hun familie te onderhouden en hen van relevante informatie te voorzien, met name in landen waar het moeilijk is onafhankelijke informatie te verkrijgen. In ieder individueel geval wordt, liefst in goed overleg met betrokkene zelf, door de betrokken ambassades beoordeeld wat op dat moment de beste stappen zijn die genomen kunnen worden om een mensenrechtenactivist te ondersteunen, zonder dat deze hierdoor juist in een moeilijker positie wordt gemanoeuvreed. Financiële ondersteuning wordt gegeven door projecten te financieren die worden georganiseerd voor en/of door mensenrechtenactivisten.

De implementatie van de EU-richtlijnen door ambassades van EU lidstaten krijgt een extra impuls door het opstellen en uitvoeren van lokale EU-strategieën voor 111 landen wereldwijd. Het huidige Portugese en het aankomende Sloveense voorzitterschap hebben implementatie van deze strategieën tot prioriteit verklaard. Nederland heeft op verzoek van Portugal een EU-actieplan over dit onderwerp geschreven en zal toezien op de implementatie ervan.

Vraag 41

Hoe gaat de Nederlandse regering om met Zuidelijke Regeringen die het kritische maatschappelijke organisaties moeilijk maakt te functioneren en hoe worden deze geadresseerd in de diplomatieke dialoog? Hoe wordt bescherming van mensenrechtenactivisten geëffectueerd enerzijds het diplomatieke verkeer, anderzijds in de financieringen die de Nederlandse regering doet in het Zuiden en binnen het 'nieuwe subsidiekader mensenrechten'?

Antwoord

In landen waar het mensenrechtenactivisten moeilijk wordt gemaakt hun werk te doen, waaronder in het Zuiden, brengt de EU dit onderwerp op in de politieke en mensenrechtendialoog. Ook bilateraal stelt Nederland zorgen over de ruimte voor kritische maatschappelijke organisaties en het lot van mensenrechtenactivisten aan de orde, bijvoorbeeld tijdens een bezoek van de Mensenrechtenambassadeur. Ik verwijs ook naar het antwoord op vraag 40. Daarnaast worden derde landen ook in multilaterale fora zoals de VN-MRR en de Derde Commissie van de VN aangesproken op hun beleid inzake mensenrechten. Dit komt tot uiting in (landenspecifieke) resoluties, maar ook in EU-verklaringen, nationale interventies en in interactieve dialoog met speciale rapporteurs. Zo heeft Nederland tijdens de zesde zitting van de Mensenrechtenraad tijdens een nationale interventie zorg uitgesproken over de situatie van mensenrechtenactivisten in Sri Lanka, Zimbabwe, Belarus en Cuba. Ten slotte biedt Nederland steun aan mensenrechtenorganisaties en mensenrechtenactivisten door het financieren van projecten uit het Mensenrechtenfonds.

Vraag 42

Hoe krijgt de coördinatie van het internationale milieubeleid vorm en hoe staat dit in verhouding tot het nationale milieubeleid?

Antwoord

De coördinatie van het internationale milieubeleid vindt plaats in de interdepartementale Commissie Internationaal Milieubeleid (CIM) o.l.v. het ministerie van Buitenlandse Zaken. De ministeries van VROM, V&W, LNV, EZ, Financiën, BZK en Defensie zijn het meest intensief betrokken bij de werkzaamheden van de CIM. De CIM bereidt de Nederlandse positie voor in onderhandelingen in alle multilaterale milieudossiers, inclusief, en met name, de Europese. Vanzelfsprekend wordt daarbij gewerkt op basis van de inbreng van het voor het betreffende dossier inhoudelijk verantwoordelijke departement, dat die inbreng waar nodig voorbereidt in bestuurlijk breed samengestelde teams van experts. Daarmee is de coherentie met het nationale milieubeleid verzekerd. Het ministerie van VROM is verantwoordelijk voor de interdepartementale coördinatie van het nationale milieubeleid.

Vraag 43

Kan explicieter gemaakt worden hoe de doelen uit pijler 1 van het beleidsprogramma 2007-2011 uitwerken op de voorliggende Buza-begroting? Kan per doelstelling uit pijler 1 aangegeven worden wat de beleidsmatige en financiële bijdrage van BuZa aan de doelstelling is? Kan een totaaloverzicht gegeven worden van de extra middelen die voor de jaren 2007-2011 zijn uitgetrokken voor elk van de doelen uit pijler 1 en welke bedragen daarvan op welke artikelen in BuZa-begroting neerslaan?

Antwoord

Hieronder treft u een overzicht aan van de doelen uit pijler 1 van het beleidsprogramma. Per doel is de beleidsmatige bijdrage van BZ aangegeven. In de bijlage wordt een overzicht gegeven van de artikelonderdelen van de BZ-begroting waarbinnen de doelen worden gefinancierd. Tevens worden in de bijlage de doelen gekoppeld aan de extra middelen in de begroting. Niet alle intensiveringen en prioriteiten zijn echter budgettair van aard. Ten aanzien van de inzet van middelen wordt opgemerkt dat er geen 1 op 1 relatie bestaat tussen de meer geaggregeerde doelen van het beleidsprogramma en de specifieke artikelonderdelen van de BZ-begroting. Daardoor is het mogelijk dat meerdere artikelonderdelen bijdragen aan één doel uit het beleidsprogramma en ook dat meerdere doelen uit het beleidsprogramma worden geboekt onder één artikel.

Doelstelling 1:

Een Europa met een stevig draagvlak onder de burgers dat zich richt op terreinen waar het meerwaarde levert en zich niet begeeft op terreinen waar lidstaten het beter zelf kunnen regelen.

Aangezien een krachtige EU bijdraagt aan onze vrede, stabiliteit en welvaart en het tegelijkertijd zaak is het draagvlak voor Europese samenwerking verder te versterken, zal het beleid zich op twee zaken richten. Enerzijds streeft Nederland naar een EU die zich richt op terreinen waar een gemeenschappelijke aanpak duidelijk toegevoegde waarde heeft. Concrete resultaten op deze terreinen dragen ook bij aan het draagvlak onder de burgers. Anderzijds zal Nederland scherp toezien op toepassing van beginselen van subsidiariteit en proportionaliteit. Daardoor zal de betrokkenheid van de burgers en de rol van het nationale parlement toenemen. Om het publieke debat in Nederland over Europa te vergroten, zal BZ tevens meer nadruk leggen op zichtbaarheid in Nederland van bewindslieden, organisatie en beleid. Er wordt ingezet op een spoedige ratificatie van het Hervormingsverdrag. Dit Verdrag stelt de EU in staat concrete resultaten te leveren op terreinen waar de burgers dat van haar verwachten, zoals ten aanzien van milieuvervuiling, klimaatverandering, energiezekerheid en de bestrijding van criminaliteit en terrorisme.

Doelstelling 2:

Europa heeft belang bij goede burens met wie we nauw samenwerken en met wie we onze waarden delen. Maar voordat er verder wordt uitgebreid, moet Europa in eigen huis orde op zaken stellen. De Unie moet alleen worden uitgebreid met landen die er echt klaar voor zijn. Er moet strikt vastgehouden worden aan de Kopenhagen-criteria.

In een wereld die steeds dichter naar elkaar toe groeit, moet Nederland in veel gevallen samenwerken met andere landen. Nederland is daarom gebaat bij een krachtige Unie. Nederland zet zich in voor een verantwoord uitbreidingsproces. Ze bepleit voortdurende politieke aandacht voor de kwaliteit van het uitbreidingsproces waarbij criteria, niet deadlines, centraal staan. De huidige kandidaat-lidstaten mogen pas een datum voor toetreding krijgen als sprake is van afronding van de toetredingsonderhandelingen. In het Hervormingsverdrag is op verzoek van Nederland een verwijzing naar de toetredingscriteria opgenomen om een strikte naleving hiervan te waarborgen.

Doelstelling 3:

Dichterbij brengen van een oplossing voor de conflicten in het Midden-Oosten.

Omdat ons welzijn en onze welvaart in belangrijke mate afhangen van de contacten met een stabiele, ondernemende en sociaal evenwichtige buitenwereld, hebben ook Nederlanders profijt bij een oplossing voor het conflict in het Midden-Oosten. Nederland blijft voorstander van een alomvattend akkoord voor het conflict tussen Israël en de Palestijnen. Een actieve Nederlandse rol zal worden gezocht, zowel binnen de Europese Unie als bilateraal om een oplossing voor dit probleem met zowel regionale als internationale gevolgen dichterbij te brengen.

Doelstelling 4:

Een moderne krijgsmacht die wereldwijd maatwerk kan leveren in grotere en kleinere crisis-operaties en bij het opbouwen van veiligheidsorganisaties in landen die we daarin willen ondersteunen.

Door op het wereldtoneel een actieve rol te spelen bij de aanpak van internationale dreigingen dragen we bij aan onze eigen veiligheid. In NAVO-, EU-, en VN-kader werkt Nederland aan het tot stand brengen van veiligheid en stabiliteit. Met onze partners spannen wij ons in voor duurzame stabiliteit in onder meer Afghanistan, het Midden-Oosten, de hoorn van Afrika en het Grote Meren gebied. Nederland streeft naar een actieve rol in internationale militaire, civiele en gemengde operaties en missies ter bevordering van vrede, stabiliteit, duurzame veiligheid en ontwikkeling.

Doelstelling 5:

Samenhang en effectiviteit van het veiligheids- en ontwikkelingsbeleid vergroten.

Kwaliteit en effectiviteit van ontwikkelingssamenwerking is belangrijk voor draagvlak in Nederland en bij onze partners en voor het behalen van de MDG's. Het complexe karakter van hedendaagse conflicten vraagt om een geïntegreerde aanpak. Nederland zal hiertoe het 3D-beleid (Defense, Diplomacy, Development) in de komende jaren uitbreiden en meer partners daarvoor zoeken in binnen- en buitenland. Daarnaast zal Nederland programma's van goed bestuur betrekken bij de Nederlandse inzet op ontwikkeling. Ook zal Nederland zich inzetten voor efficiënter werkende multilaterale instellingen, waaronder de hervorming van de VN, de Veiligheidsraad en de Wereldbank. Hulp is bovendien alleen actief wanneer het de armsten ook daadwerkelijk bereikt. Daarom zal Nederland tevens inzetten op ontwikkeling van de lokale systemen en politieke processen in partnerlanden zelf. Ten slotte blijft Nederland zich inzetten voor de problematiek van de kleine wapens door onder andere een internationaal wapenhandelsverdrag en betere controle en transparantie bij wapentransacties/handel te bepleiten.

Doelstelling 6:

Duurzame economische ontwikkeling bevorderen en armoedebestrijding met kracht voortzetten en uitwerken in het project De Millennium Ontwikkelingsdoelen Dichterbij.

Armoedebestrijding gaat om duurzame groei, verdeling en zeggenschap. De koek moet groter en deze moet eerlijker worden verdeeld. Daarom streeft Nederland naar een betere markttoegang voor alle landen en met name de minder ontwikkelde landen. Ook stimuleert Nederland het ondernemingsklimaat en de lokale private sector. Hierbij richten we ons voornamelijk op het bevorderen van *pro-poor* groei zodat de allerarmsten hiervan kunnen profiteren.

Duurzame ontwikkeling kan alleen plaatsvinden wanneer aandacht wordt besteed aan de ontwikkeling van mens en maatschappij. Daarom spant Nederland zich onder meer in voor de kansen en rechten van vrouwen en meisjes, beter en relevanter onderwijs, aidsbestrijding en toegankelijkheid van malariamedicijnen, betaalbare voorbehoedsmiddelen en adequate begeleiding bij bevallingen voor ontwikkelingslanden. Daarnaast zullen beleidsinspanningen uitgaan naar het mobiliseren van het maatschappelijk middenveld. Via het Schoklandfonds kunnen brede, innovatieve en katalyserende samenwerkingsvormen worden gefaciliteerd, gericht op het verkleinen van de achterstanden bij het behalen van de Millennium Ontwikkelingsdoelen. Organisaties die structureel aandacht besteden aan 'Sport en OS' zullen in aanmerking komen voor financiële steun. Verdere beleidsinspanningen gaan uit naar het realiseren van een beter bos- en waterbeheer en het toegang bieden tot duurzame energie, veilig drinkwater en sanitaire voorzieningen van miljoenen mensen in ontwikkelingslanden.

Doelstelling 7:

Een evenwichtige en uitgesproken inzet voor mensenrechten overal ter wereld.

Respect voor mensenrechten is een belangrijk doel op zich. Mensenrechten gelden voor iedereen, overal en onder alle omstandigheden. Van die universaliteit mag niet worden afgeweken, ook niet onder het mom van culturele of religieuze verschillen. Nederland zal de komende jaren dan ook binnen de diverse mensenrechtenfora initiatieven nemen op het terrein van rechten van vrouwen en met betrekking tot godsdienstige onverdraagzaamheid. Het bevorderen van mensenrechten ligt bovendien in lijn met de aandacht voor het herstellen van de internationale rechtsorde en het nastreven van gerechtigheid. Nederland zal zich op twee manieren inzetten voor mensenrechten. Enerzijds door haar inzet voor een ontwikkeld internationaal rechtssysteem binnen het beleidskader 'Den Haag juridische hoofdstad van de wereld', waaronder het huisvesten van het Libanon-Tribunaal. Anderzijds door haar bilaterale en multilaterale inzet voor een wereldwijde toepassing van de universele mensenrechtencodes. Dit zal gebeuren via een actieve rol van Nederland in de Mensenrechtenraad (MRR) en via het nieuwe mensenrechtenfonds. Op korte termijn wordt een nieuwe mensenrechtenstrategie uitgebracht met een uitgewerkte visie ten aanzien van de mondiale ontwikkelingen op het gebied van mensenrechten.

Doelstelling 8:

Actief bijdragen aan het tot stand komen van nieuwe ambitieuze internationale klimaatdoelstellingen voor na 2012.

Nederland kan de mondiale milieuproblemen niet in zijn eentje aanpakken. Een coherente internationale aanpak is cruciaal, nu en in de toekomst. Daarom draagt Nederland bij aan een samenhangender stelsel van multilaterale milieuverdragen én streeft Nederland naar integratie van milieuoverwegingen in de besluitvorming op internationale beleidsterreinen als handel, visserij en energie. Ook zal Nederland blijven samenwerken met partners op landenniveau om milieu te integreren in nationale ontwikkelingsstrategieën.

Doelstelling 9:

Betere dienstverlening aan Nederlandse burgers en bedrijven in het buitenland.

Nederlanders in het buitenland moeten kunnen rekenen op de inzet van BZ voor hun veiligheid en welzijn. Door middel van verdere professionalisering en het leveren van maatwerk tracht BZ consulaire dienstverlening te blijven verbeteren. BZ zal in 2008 voorbereidingen treffen voor de

invoering van de vingerafdruk in het reisdocumentenproces en de ontwikkelingen rond de vorming van een centrale, 24 uur per dag online raadpleegbare reisdocumentenadministratie nauwlettend blijven volgen. Daarnaast is dienstverlening voor internationale ondernemers van belang, zij vormen immers de motor van de Nederlandse economie. Ook bij de ondersteuning van het internationaal opererende bedrijfsleven zal meer maatwerk geleverd worden.

Doelstelling 10:

Betere dienstverlening aan internationale organisaties en buitenlandse bedrijven die zich in Nederland vestigen.

Het aantrekken van internationale organisaties en buitenlandse bedrijven is van cruciaal belang voor de Nederlandse economie. Nederland is een internationaal belangrijke vestigingsplaats van een groot aantal instellingen op het gebied van internationaal recht en vrede en wil dat in de toekomst ook blijven. Daarom verzekert Nederland een goede en slagvaardige operationele ondersteuning van de internationale instellingen en organisaties, met een degelijke en aansprekende dienstverlening, die past bij de internationaal gebruikelijke standaarden.

Bijlage

Totaaloverzicht extra middelen

Doelstelling	Mede gefinancierd uit artikelonderdeel	Extra middelen BuZa-begroting	Gefinancierd uit artikelonderdeel
1	3.1	geen	n.v.t.
2	3.2	geen	n.v.t.
3	2.5 & 2.7	geen	n.v.t.
4	2.5	geen ¹	n.v.t.
5	1.1, 2.4, 2.5, 2.7, 4.2 & 4.4	Fragiele Staten: EUR 15 mln in 2008; EUR 25 mln in 2009; EUR 35 mln vanaf 2010 One UN: EUR 5 mln voor 2008; EUR 7 mln voor 2009 en EUR 8 mln voor 2010 en verder. Groei en verdeling: EUR 20 mln voor 2008; EUR 30 mln voor 2009 en EUR 40 mln voor 2010 en verder.	2.5 4.2 4.3
6	4.1, 4.2, 4.3, 5.1, 5.3, 5.4, 5.5, 5.6, 6.1 & 6.2	Groei en Verdeling: EUR 20 mln voor 2008; EUR 30 mln voor 2009 en EUR 40 mln voor 2010 en verder. MDG3: EUR 20 mln voor 2008; EUR 25 mln voor 2009 en EUR 30 mln voor 2010 en verder MDG5: EUR 10 mln voor 2008; EUR 15 mln voor 2009 en EUR 20 mln voor 2010 en verder. Schokland: EUR 8 mln voor 2008; EUR 14 mln voor 2009 en 2010; EUR 13 mln voor 2011. Sport en OS: EUR 2 mln in 2008 en 2009; EUR 3 mln in 2010 en 2011. Duurzame energie: EUR 50 mln voor 2008; EUR 100 mln voor 2009; EUR 150 mln voor 2010 en EUR 200 mln voor 2011.	4.3 5.3 5.5 5.6 5.6 Grotendeels 6.1
7	1.1, 1.2 & 1.3	Mensenrechtenfonds: EUR 20 mln	1.2
8	2.9 & 6.1	Duurzame energie: EUR 50 mln voor 2008; EUR 100 mln voor 2009; EUR 150 mln voor 2010 en EUR 200 mln voor 2011.	Grotendeels 6.1
9	4.5 & 7.1	geen	n.v.t.
10	1.3 & 8.4	geen	n.v.t.

¹ Er zijn wel extra middelen voor crisisbeheersingsoperaties gereserveerd op het HGIS-deel van de begroting van Defensie.

Vraag 44

Waarom wordt in de beleidsagenda gesproken over een nieuw subsidiekader voor mensenrechten van €20 mln. terwijl uit de financiële tabel van de beleidsagenda blijkt dat er in de periode 2008-2011 in totaal €17 mln. beschikbaar is? Hoe verhoudt de €20 mln. extra voor mensenrechten die in de beleidsagenda wordt genoemd, zich tot het bedrag van €10,7 mln. dat in de verdiepingsbijlage op p. 131 wordt genoemd? Is er voor het subsidiekader €10,7 mln. extra geld en is de rest geld uit de bestaande begroting? Wat verkaart de grillige meerjarenraming van het subsidiekader (€13 mln. in 2008 en daarna twee of één miljoen per jaar)? Waarom wordt 65% van het geld in één jaar uitgegeven? Hoe verhoudt een nieuw subsidiekader zich tot de ombuigingen op subsidies uit het strategisch akkoord en de aanvullende subsidietaakstelling uit de Miljoenennota 2008? Is of wordt het subsidiekader mensenrechten hiervoor ook aangeslagen? (p. 24)

Antwoord

De financiële tabel van de begroting op hoofdlijnen heeft betrekking op mutaties ten opzichte van de ontwerpbegroting 2007. De totaal beschikbare middelen worden gepresenteerd in de tabel 'budgettaire gevolgen van beleid' in beleidsartikel 1. Het mensenrechtenfonds van EUR 20 miljoen maakt onderdeel uit van de daar gepresenteerde middelen voor 2008 op artikel 1.2.

De Faciliteit Strategische Activiteiten (FSA) zal opgaan in het nieuwe fonds. Hiervoor stond voor 2008 EUR 9.3 miljoen geraamd. Daaraan is EUR 10.7 miljoen toegevoegd. Onderdeel van deze EUR 10.7 miljoen is een bedrag van EUR 1.5 miljoen dat resteerde van gereserveerde middelen voor het mediakader Iran (amendement Karimi/ van Baalen).

Op basis van de ervaringen wordt besloten over werkwijze en omvang van het fonds in latere jaren. Ramingen hiervoor zijn derhalve nog niet opgenomen. Dit verklaart de lagere cijfers voor artikel 1.2 vanaf 2009.

Het BZ-deel van de Rijksbrede taakstelling op subsidies is ingevuld op andere programma's.

Vraag 45

Hoeveel wordt er uitgegeven aan beroeps- en hoger onderwijs en via welke kanalen?

Antwoord

Via de gedelegeerde bilaterale programma's in de onderwijspartnerlanden ondersteunt Nederland de overheden van de partnerlanden bij het vormgeven van hun plannen voor de onderwijssector, waaronder beroepsonderwijs. Het is in z'n algemeenheid niet mogelijk deze Nederlandse uitgaven te specificeren naar de verschillende subsectoren, omdat ze deel uitmaken van gecoördineerde donorsteun aan brede onderwijssectorplannen, die allerlei verschillende subsectoren omvatten (lager-, voortgezet-, en beroepsonderwijs). Wel is het mogelijk een aantal voorbeelden te geven daar waar het een geormerkte Nederlandse bijdrage betreft aan beroeps- en hogeronderwijs, zoals bv. in Bolivia voor een bedrag van €4.4 miljoen, in Zambia €1.1 miljoen en in Indonesië €8.7 miljoen per jaar. Ook kan daar waar het een bijdrage via sectorale begrotingssteun betreft, zoals bv. in Mali, via een toerekening op de begrotingsverdeling binnen de onderwijssector vastgesteld worden wat de Nederlandse bijdrage is. In het geval van Mali betreft dit een toerekeningsbedrag van €2.5 miljoen per jaar. Daarnaast zijn er de niet-gedelegeerde programma's voor Internationaal Hoger Onderwijs. Aan het Netherlands Fellowship Programme (NFP) en het Netherlands Programme for institutional strengthening of post-secondary education and Training capacity (NPT), wordt in 2008 naar verwachting ca. 69 miljoen euro uitgegeven. Via het programma Samenwerking Internationale Instituten (SII) wordt in 2008 ca. 4,5 miljoen euro uitgegeven.

Vraag 46

Welke strategische partners zitten in het MDG3 fonds?

Antwoord

Strategische partners van het MDG3 fonds die het akkoord van Schokland hebben ondertekend zijn: Women on Top, Women in Leadership, HIVOS, Oxfam/NOVIB, Cordaid, WO=MEN, ICCO en Kerk in Actie, Mama Cash, World Population Foundation.

Het is de intentie van de partners om het aantal betrokken partijen te vergroten. Organisaties van het maatschappelijk middenveld, bedrijfsleven en onderzoeksinstituten worden benaderd zich te engageren met het MDG3 fonds. Contacten zijn gelegd met onder meer Philips, Rabobank, universiteiten en vakbonden.

Vraag 47

Probeer u in uw beleid ook verbanden te leggen tussen beroepsonderwijs en private sectorontwikkeling?

Antwoord

Voor een goed en relevant beroepsonderwijs systeem is de betrokkenheid van de private sector onmisbaar. Omgekeerd is voor de ontwikkeling van de private sector in de meeste ontwikkelingslanden versterking van de capaciteit van de werknemers een noodzakelijke voorwaarde. Goed geschoold personeel in relevante economische sectoren draagt in belangrijke mate aan de vergroting van bedrijvigheid, economische groei en de creatie van werkgelegenheid.

In de meeste ontwikkelingslanden is de aansluiting tussen het beroepsonderwijs en de private sector nog geen vanzelfsprekendheid. Nederland probeert in enkele landen beide partijen dichterbij elkaar te brengen. In Zambia wordt de nationale instelling voor beroepsonderwijs (TEVETA) gesteund bij de invoering van een nationale kwalificatie structuur, gericht op invoering van competenties van leerlingen van beroepsonderwijsinstellingen die meer in overeenstemming zijn met de eisen van de private sector. In Ghana wordt door middel van het NPT programma het systeem van middelbaar en hoger beroepsonderwijs ondersteund, teneinde het beroepsonderwijsaanbod beter te kunnen koppelen aan de vraag van de arbeidsmarkt.

Vraag 48

Voor het nakomen van welke ORET-verplichtingen zijn extra middelen nodig?

Antwoord

Extra middelen zijn nodig voor het nakomen van verplichtingen die voortkomen uit in het verleden goedgekeurde ORET-aanvragen. Voorts zijn middelen nodig voor het nakomen van verplichtingen die voortkomen uit aanvragen die op dit moment nog in behandeling zijn, i.c. die voor het sluiten van de indieningstermijn voor ORET op 1 augustus 2007 zijn ingediend. Daarbij geldt voor aanvragen die in 2007 zijn ingediend de beperking van het verplichtingenplafond van EUR 119 miljoen. De minister voor Ontwikkelingssamenwerking acht het van belang dat deze verplichtingen in het kader van een ordentelijke afbouw van de huidige ORET-regeling gehonoreerd worden.

Vraag 49

Op welke wijze draagt de bezuiniging van 55 miljoen euro op het onderwijs in OS-landen bij aan de prikkeling van andere donoren om substantieel bij te dragen aan het Fast Track Initiative?

Vraag 255 / DCO/OO (Ronald Siebes tst. 4301/Rebekka van Roenburg tst. 6482)

Kunt u uitleggen hoe u andere regeringen ervan zal overtuigen de bijdrage aan het Fast Track Initiative te verhogen? Welke maatregelen gaat u nemen indien andere landen niet meer geld in het FTI steken? Worden dan compensatie-investeringen gedaan om de doelstellingen op het gebied van het basisonderwijs te halen?

Antwoord

Vijf jaar na het ontstaan wordt het Education for All-Fast Track Initiative door zowel partnerlanden, bilaterale donoren als internationale instellingen (Wereldbank, OECD/DAC en UNICEF) gezien als een veelbelovend initiatief dat niet alleen het bereiken van de onderwijs millenniumdoelstellingen mogelijk kan maken maar ook een belangrijke bijdrage levert aan bredere agenda's zoals de Parijs Agenda.

Nederland heeft hierin niet alleen technisch maar ook financieel een belangrijke rol gespeeld. Op dit moment wordt het initiatief onderschreven door 22 bilaterale donoren en 8 internationale organisaties. Het onder het FTI vallende Catalytic Fund voor financiering van onderwijssectorplannen werd aanvankelijk gesteund door slechts vier donoren. Nu is dat aantal gegroeid tot vijftien. Hoewel enkele donoren in de loop der jaren hun bijdrage aanzienlijk hebben laten stijgen (Ierland, Denemarken, Spanje), gaat het bij anderen om bescheiden bedragen in verhouding tot de behoefte. Nederland is daarom nog steeds de belangrijkste donor, gevolgd door het verenigd Koninkrijk en de Europese Commissie.

Steeds meer ontwikkelingslanden zullen een beroep doen op het Catalytic Fund en naarmate hun uitvoeringscapaciteit verder toeneemt zal het daarbij om grotere bedragen gaan. Substantiële bijdragen van andere donoren zijn dan ook hard nodig. Met de voorlopige neerwaartse bijstelling heeft Nederland een signaal willen geven naar anderen om meer te doen. Dit signaal is ook reeds afgegeven tijdens de internationale conferentie 'Keeping our Promises on Education' die op 2 mei in Brussel werd gehouden en wordt op daarvoor bestemde gelegenheden herhaald zoals tijdens de jaarvergadering van de WB, gedurende FTI bijeenkomsten en in de context van bilaterale contacten.

Zoals aangegeven betreft het hier een voorlopige neerwaartse bijstelling – voor 2009 en volgende jaren staat weer een bijdrage van €150 miljoen begroot. Mocht er gedurende 2008 een nijpend financieringstekort bij het FTI Catalytic Fund ontstaat, dan zal Nederland in overleg treden met de andere donoren. Een hogere Nederlandse bijdrage is daarbij niet uitgesloten. Het optimaal bijdragen aan de onderwijsdoelstellingen staat immers voorop.

Vraag 50

Hoeveel extra middelen worden beschikbaar gesteld voor het “One-UN”programma en hoe worden deze middelen ingezet?

Antwoord

De implementatie van de “One UN” in een achttal pilotlanden verloopt goed. De landen verkeren in verschillende fasen van uitvoering, maar overal zal eind dit jaar het gezamenlijk programma gereed zijn. Voor 2007 is in totaal €4,9 mln. toegekend aan de “One UN” pilotlanden. Daarvan gaat €2 mln. naar Vietnam, €2 mln. naar Tanzania, €50.000 naar Rwanda, €200.000 naar Uruguay, en €50.000 naar Pakistan. Daarnaast is dit jaar €2 mln. extra toegekend aan UNDP, om de organisatie in staat te stellen de functies van UNDP Country Director en die van Resident Coordinator (RC) uit elkaar te halen. Op deze manier zal de RC beter in staat zijn de functie te vervullen van leider van de VN op landenniveau en wordt invulling gegeven aan de gewenste scheiding (“firewall”) tussen de coördinerende en operationele taken van UNDP.

Vraag 51

Hoe worden de middelen voor Sport en OS ingezet? Komt hiervoor een apart fonds?

Antwoord

Binnenkort gaat u een gezamenlijke brief van de minister voor Ontwikkelingssamenwerking en de staatssecretaris van VWS toe, waarin de details van het toekomstige programma worden uiteengezet.

Vraag 52

Wat zijn de precieze criteria waaraan projectaanvragen moeten voldoen om in aanmerking te komen voor financiering uit het zogenoemde Schoklandfonds? Welke beroepsprocedure staat de deelnemers ter beschikking als aanvragen in dit kader niet gehonoreerd worden? Wanneer kan de Kamer een verslag van de Schoklandmanifestatie tegemoet zien, waarin ook alle aangegane committeringen van alle deelnemers, incl. de regering, zijn vastgelegd? Wanneer is de afronding van dit Schokland initiatief voorzien en wanneer kan een eindevaluatie tegemoet gezien worden?

Antwoord

Op 30 juni jl. zijn er 36 maatschappelijke akkoorden afgesloten door tientallen bedrijven, kennisinstellingen, maatschappelijke en overheidsorganen, waarmee de ondertekenaars aangeven welke extra bijdrage ze gaan leveren aan het behalen van één of meerdere Millenniumontwikkelingsdoelen. Er zijn afspraken gemaakt met bedrijven en organisaties over onder meer duurzaam inkopen, verbetering van beroepsonderwijs in ontwikkelingslanden en de oprichting van een fonds om wisselkoersrisico's voor ondernemers in ontwikkelingslanden af te dekken. Hiervoor wordt door andere partijen dan Buitenlandse Zaken naar schatting 250 miljoen euro ingezet. Deze akkoorden geven uitwerking aan vernieuwende ideeën om de Millenniumdoelen dichterbij te brengen. Naar aanleiding van de consultaties tijdens de 100-dagen-dialoog van het Kabinet en de waardevolle initiatieven voor het opzetten van allianties, heeft de minister voor Ontwikkelingssamenwerking voor de getekende en eventuele nieuwe akkoorden €50 miljoen beschikbaar gesteld, in de vorm van het Schoklandfonds. Op dit moment wordt de laatste hand gelegd aan de uitwerking van het fonds, waarna de criteria zullen worden gepubliceerd.

Belangrijk uitgangspunt voor de akkoorden is dat de samenwerking een extra bijdrage moet leveren aan het halen van de Millenniumdoelen. Dit kan bijvoorbeeld door een andere benadering dan tot nu toe te volgen, of door optimaal gebruik te maken van de synergie binnen het samenwerkingsverband. Verder zullen de verschillende partners allen substantieel moeten bijdragen aan de uitvoering van een initiatief (materieel e/o immaterieel). Substantieel, om te garanderen dat de partners ook bereid zijn de eventuele risico's te delen. Bijdragen uit de door mij beschikbaar gestelde middelen zijn bedoeld als net de extra stimulans om de plannen uit te voeren.

In het kader van het Schoklandfonds zijn nog geen concrete financiële toezeggingen gedaan, met name omdat de afgesloten akkoorden nu concreet worden uitgewerkt door de verschillende partners. Indien aanvragen niet worden gehonoreerd, zal daartegen de normale bestuursrechtelijke rechtsbescherming openstaan, zoals neergelegd in de Algemene Wet Bestuursrecht.

Het Akkoord van Schokland op 30 juni jl. is onderdeel van het kabinetsbrede project "de Millenniumdoelen dichterbij", ook wel het project 2015 genoemd. Dit past in het algehele beleid om deze kabinetsperiode actief in te zetten om de achterstanden in het behalen van de Millenniumdoelen te verminderen. Dit houdt dus niet op met het Akkoord van Schokland. In het kader van project 2015 zal de minister voor Ontwikkelingssamenwerking initiatieven blijven stimuleren die hier een bijdrage aan kunnen leveren.

Vraag 53

Wat is de rol van het Ministerie als publieke partner in de gevormde Schokland akkoorden? Op welke wijze draagt de overheid bij aan het verminderen van de risico's in de nieuwe public private partnerschappen gevormd onder Schokland?

Antwoord

De rol van het ministerie in de maatschappelijke akkoorden is veelal een stimulerende en faciliterende. Dit betekent dat het ministerie actief betrokken is bij het totstandkomen en uitvoeren van de akkoorden. Daarnaast is het ministerie in sommige gevallen ook medefinancier. Het uiteindelijke doel is dat het bundelen van de inbreng van verschillende partners leidt tot een vernieuwende, effectieve aanpak om de lokale ontwikkeling te stimuleren. Actieve deelname van de overheid in de akkoorden, niet alleen financieel maar vooral ook inhoudelijk, vergroot het succes op het slagen van de akkoorden en vermindert daarmee het risico voor de partners.

Vraag 54

Met welk bedrag wordt de macrosteun aan Uganda verlaagd? Wordt dit gekorte bedrag ingezet middels andere kanalen ter ondersteuning van Uganda? (p. 26)

Antwoord

De macrosteun aan Uganda (voor het jaar 2007-2008) wordt gekort met €6 miljoen (van €21,9 naar 15,9 miljoen). Daarnaast wordt een bedrag van €6 miljoen aangehouden tot het einde van het begrotingsjaar, tot wanneer de overheid van Uganda kan aantonen dat daadwerkelijke kwalitatieve verbeteringen worden geboekt in de onderwijssector (*incentive tranche*). In dat kader wil ik met zoveel mogelijk donoren in een gezamenlijke brief aan president Museveni onze zorgen over de governance uiten, en de noodzaak onderstrepen om de effectiviteit van begrotingssteun mee te laten tellen in beslissingen over die steun.

De korting op de macrosteun wordt niet overgeheveld naar andere kanalen ter ondersteuning van Uganda.

Los van macrosteun wordt nog meer dan in de vorige jaren aandacht besteed aan flankerend beleid, zoals op het gebied van corruptiebestrijding en versterking van de rechtsstaat. In dit kader zegde Nederland recentelijk toe de Ugandese overheid te steunen bij de uitvoering van zijn plan voor de wederopbouw van Noord-Uganda, en wel specifiek voor de opbouw van rechtbanken en gevangenissen in Noord-Uganda en opbouw van de politie in de Noord-Oostelijke provincie Karamoja (€5 miljoen). Ook droeg Nederland dit jaar wederom bij aan de vredesbesprekingen tussen de regering van Uganda en de rebellenbeweging Lord's Resistance Army (€1 miljoen). Voor de nog steeds noodzakelijke humanitaire hulp trok Nederland dit jaar eveneens een fors bedrag uit, recentelijk nog verhoogd met een extra bijdrage in reactie op de grootschalige overstromingen die Uganda troffen (€7,5 miljoen voor reguliere humanitaire hulp verhoogd met €2 miljoen voor overstromingen).

Vraag 55

Waarom wordt de macrosteun aan Uganda en Vietnam verlaagd?

Antwoord

Nederland hecht groot belang aan vooruitgang op het terrein van politiek bestuur, verwezenlijking van de rechtsstaat en corruptiebestrijding in de OS-partnerlanden. Vorig jaar is dan ook besloten bij de toetsing van de situatie in de OS-partnerlanden meer gewicht toe te kennen aan de goedbestuursanalyse. Daarbij werd in het bijzonder de nadruk gelegd op goedbestuursdimensies *voice & accountability*, *rule of law* en corruptiebestrijding. Op grond van deze aangescherpte toetsing is besloten tot een korting op de begrotingssteun aan Uganda en Vietnam.

De macrosteun aan Uganda wordt verlaagd, aangezien de Ugandese regering nog niet voldoende vooruitgang heeft geboekt op gebied van goed bestuur (voornamelijk op het gebied van onafhankelijkheid van de rechterlijke macht en vrijheid van vereniging en vergadering, met name voor de oppositie) en mensenrechten (schendingen zoals marteling, gewelddadig ontwapeningsbeleid in de Karamoja regio).

Vietnam scoort op de drie voornoemde goedbestuursdimensies onvoldoende, hoewel de situatie de laatste jaren langzaam verbetert. De onvoldoende is echter wel aanleiding geweest om in 2007 tot een korting over te gaan. Gezien de economische groei in Vietnam en de beperkte donorafhankelijkheid van dit land vindt momenteel een heroriëntatie plaats van de bilaterale samenwerking. In dit licht is er geen perspectief op terugkeer naar het niveau van de begrotingssteun aan Vietnam in 2006.

Vraag 56

Kunt u een uitsplitsing en onderbouwing geven van de verschillende maatregelen die tezamen de reeks 'overige armoedebestrijding' vormen? Waarom wordt in de toelichting voornamelijk over verhogingen gesproken, terwijl de cijfers per saldo een vermindering van het totaalbudget laten zien? Wat wordt bedoeld met de opmerking op p. 26 "De mutaties onder dit kopje worden ook beïnvloed door het gebruikelijke parkeer karakter van dit begrotingsonderdeel"? Hoe verhoudt het parkeren van budgetten in afwachting van definitieve toedeling, zich tot het nagenoeg afwezig zijn van budgetflexibiliteit.

Antwoord

Artikelonderdeel 4.2 betreft het significant verminderen van het percentage mensen dat moet rondkomen van minder dan een dollar per dag. Op dit artikelonderdeel zijn enerzijds uitgaven opgenomen die met name samenhangen met het verbeteren van het algemene kader voor armoedebestrijding in ontwikkelingslanden. Het gaat hierbij onder meer om schuldverlichting, macrosteun en bijdragen aan gespecialiseerde VN-organisaties zoals UNIDO en UNDP, alsmede het Wereld Bank partnership-programma. Mutaties voor 2008 betreffen onder meer: verlaging bij de sectordoorsnijdende landenprogramma's met EUR 6,8 miljoen, verlaging van de niet-sectorale institutionele ontwikkeling met EUR 1,25 miljoen, verhoging van het International Labor Organisation (ILO) partnership programma met EUR 2 miljoen, verhoging voor een bijdrage aan een Trustfund voor algemene ondersteuning van de overheid in Burundi met EUR 10,5 miljoen, verhoging ten behoeve van het One-UN programma met EUR 5 miljoen.

Anderzijds worden op artikelonderdeel 4.2 de begrotingsgelden die samenhangen met de mutaties van het ODA-budget (zowel positief als negatief) verwerkt. Deze worden op gezette momenten in de begrotingscyclus over de overige artikelonderdelen verdeeld en daarmee ter autorisatie voorgelegd aan het parlement. De daling die thans op dit artikelonderdeel zichtbaar is, is dus vooral technisch van aard en hangt samen met de toedeling aan andere artikelen.

Vraag 57

Kunt u een uiteenzetting geven van de belangrijkste posten waarop bezuinigd wordt in het kader van overige armoedebestrijding en tevens waar dit geld nu voor wordt aangewend?

Antwoord

Zie ook het antwoord op vraag 56. De per saldo verlaging van artikelonderdeel 4.2 is vooral technisch van aard vanwege de toedeling van gereserveerde begrotingsmiddelen naar andere artikelonderdelen.

Vraag 58

Komen de extra gelden voor duurzame energie in ontwikkelingslanden daadwerkelijk bovenop de 0,8 % BBP, zoals beloofd in het coalitieakkoord en in de miljoenennota? Waar is dat terug te vinden in de begrotingstabellen? Worden deze gelden deels toegerekend aan ODA? Zo ja, welk bedrag en waarom?

Antwoord

In het coalitieakkoord is aangegeven dat in de periode 2008-2011 extra middelen vrijgemaakt en geoormerkt worden voor duurzame energie in ontwikkelingslanden. Het gaat hierbij om een totaal bedrag van EUR 500 miljoen. Hiervan is een bedrag van EUR 375 miljoen additioneel aan de 0,8% BNP. De overige EUR 125 mln kan gefinancierd worden doordat er bij Voorjaarsnota meerjarig middelen zijn vrij gevallen door lager dan verwachte schuldkijschelding. Zie ook het antwoord op vraag 2 naar aanleiding van de HGIS-nota.

Deze middelen zijn in de begroting grotendeels opgenomen onder artikel 6 (Beter beschermd en verbeterd milieu). De beleidsmatige invulling van deze extra middelen is nog niet afgerond. De Tweede Kamer zal binnenkort nader geïnformeerd worden over de precieze aanwending van de EUR 500 miljoen voor duurzame energie in ontwikkelingslanden. Deze EUR 500 miljoen wordt volledig besteed volgens de OESO/DAC-criteria en bestaan geheel uit ODA-middelen.

Vraag 59

Waarom komen de extra uitgaven voor duurzame energie (€50 mln in 2008) zoals opgenomen in het coalitieakkoord en in de miljoenennota niet terug in de tabel Opbouw uitgaven? Waar staan deze uitgaven in de begroting en hoe zullen ze worden ingezet?

Antwoord

De extra uitgaven voor duurzame energie zijn abusievelijk niet geëxpliciteerd in de tabel Opbouw uitgaven op blz. 27 van de Memorie van Toelichting. Wel zijn de extra middelen voor duurzame energie grotendeels opgenomen in het Verdiepingshoofdstuk van de Memorie van Toelichting, op blz. 135. De extra middelen zullen worden ingezet langs vier lijnen: 1) toepassing van duurzaamheidscriteria bij grootschalige energieproductie, vooral bij biomassa, 2) energievoorziening in het Grote Merengebied 3) programma's gericht op meer toegang tot energie en 4) samenwerking met Indonesië bij duurzame energie. De Tweede Kamer zal binnenkort hierover nader worden geïnformeerd. Het grootste deel van de extra uitgaven staat onder artikel 6.1.

Vraag 60

Waarom wordt voor mensenrechten in 2008 13 miljoen uitgegeven terwijl in de 3 jaren daarna maar 4 miljoen wordt begroot? (p 27)

Antwoord

De financiële tabel van de begroting op hoofdlijnen heeft betrekking op mutaties ten opzichte van de ontwerpbegroting 2007. De totaal beschikbare middelen worden gepresenteerd in de tabel 'budgettaire gevolgen van beleid' in beleidsartikel 2. Het mensenrechtenfonds van EUR 20 miljoen maakt onderdeel uit van de daar gepresenteerde middelen voor 2008 op artikel 1.2.

Op basis van de ervaringen wordt besloten over werkwijze en omvang van het fonds in latere jaren. Ramingen hiervoor zijn anderhalve nog niet opgenomen. Dit verklaart de lagere cijfers voor artikel 1.2 vanaf 2009.

Vraag 61

Hoe is het negatieve getal van 49 miljoen voor onderwijs in 2008 opgebouwd?

Antwoord

De EUR -49 miljoen is een saldo en is als volgt opgebouwd:

Een verlaging van de Nederlandse bijdrage aan het Fast Track Initiative (EUR 40 miljoen). Verlaging van het centrale onderwijs budget wegens het niet doorgaan van een Silent Partnership in Ghana en de naar beneden bijgestelde ramingen voor het Early Childhood Development programma en de steun aan een fonds voor post-primair onderwijs (EUR 25 miljoen). Een verlaging wegens vertraagde opstart van de bilaterale onderwijsprogramma's in Pakistan (EUR -8 miljoen) en Indonesië (EUR -5 miljoen) en de intensivering van de sector basisonderwijs (artikel 5.1) zoals gemeld aan de kamer in de Voorjaarsnota 2007 (EUR 29 miljoen).

Samengevat: $-40-25-8-5+29=EUR -49$.

Vraag 62

Waar gaat de EUR 288 mln voor ondernemingsklimaat over de jaren 2008 en 2009 naar toe?

Antwoord

De toename van de uitgaven voor ondernemingsklimaat wordt voor het grootste gedeelte veroorzaakt door een stijging in de uitgaven van het ORET-programma met respectievelijk EUR 124 mln in 2008 en EUR 92 mln in 2009. Daarnaast wordt er extra geld ter beschikking gesteld voor de MFS programma's duurzame ontwikkeling: EUR 17 mln in 2008 en EUR 16 mln in 2009. Tevens wordt in 2009 EUR 33 mln extra ter beschikking gesteld voor de PSOM programma's. Tenslotte vinden er beperkte mutaties plaats op IFC; het PUM-programma en het MOL Fonds.

Vraag 63

Hoeveel draagt het kabinet in totaal bij aan het realiseren van de MDG's? Kan een onderverdeling naar financiële inzet per MDG gemaakt worden? Kan deze inzet, gelet op de recente mid-term-review, enige garantie bieden om het daadwerkelijk behalen van de MDG's in 2015? Zo nee, waar liggen in dat opzicht de knelpunten en wat is de omvang van evt. nog noodzakelijke inzet en benodigde financiële middelen om realisatie in 2015 wel mogelijk te maken?

Antwoord

De bijdrage van het kabinet aan de MDG's is opgenomen in onderstaande tabel.

Totaal ODA uitgaven voor MDG's (in EUR miljoen)	2007	2008
MDG 1	3.347.8	3.487.7
MDG 2	526.7	493.2
MDG 3	5.0	24.9
MDG 4 & 5	137.3	148.9
MDG 6	295.7	302.2
MDG 7	405.6	424.8
MDG 8	1.7	1.3

In deze tabel zijn geen toerekeningen meegenomen. Voor de ODA-uitgaven voor specifieke thema's inclusief toerekeningen wordt verwezen naar bijlage 5, 6 en 7 in de HGIS-nota 2008.

Alle ODA-uitgaven die niet specifiek aan één van de MDG's gerelateerd zijn in de bovenstaande tabel ondergebracht onder MDG 1 en MDG8, aangezien deze MDG's bijdragen aan armoedevermindering in brede zin.

Of de MDG's in 2015 daadwerkelijk behaald zullen worden, hangt af van de inspanningen van ontwikkelingslanden zelf en de bijdragen van alle donoren. Aangezien de Nederlandse bijdrage slechts één van de vele factoren is die van invloed zijn op het al dan niet realiseren van de MDG's, bieden de Nederlandse inspanningen dus geen garantie voor het behalen van de MDG's. Voor de knelpunten in de MDG-bereiking verwijzen wij u graag door naar het *Millenium Goals Development Report* van de Verenigde Naties, dat jaarlijks uitkomt. Voor de bijdrage van Nederland aan de MDG's verwijzen we naar de MDG-scan "Nederlandse ontwikkelingssamenwerking en de Millennium Ontwikkelingsdoelen"(TK 31105). In deze scan wordt de voortgang per MDG geanalyseerd. Hierdoor wordt zichtbaar wat de knelpunten zijn voor de realisatie van de MDG's in 2015. Mede op basis van deze analyse heeft Nederland besloten om te intensiveren op MDG 3 en MDG 5. Een nadere onderbouwing van de keuze voor deze beleidsprioriteiten wordt gegeven in de beleidsbrief "Een zaak van iedereen".

Vraag 64

Waarom komen de extra uitgaven voor duurzame energie (€50 mln in 2008) zoals opgenomen in het coalitieakkoord en in de miljoenennota niet terug in de tabel Opbouw uitgaven? Waar staan deze uitgaven in de begroting en hoe zullen ze worden ingezet?

Antwoord

De extra uitgaven voor duurzame energie zijn abusievelijk niet geëxpliciteerd in de tabel Opbouw uitgaven op blz. 27 van de Memorie van Toelichting. Wel zijn de extra middelen voor duurzame energie grotendeels opgenomen in het Verdiepingshoofdstuk van de Memorie van Toelichting, op blz. 135. De Tweede Kamer zal binnenkort nader geïnformeerd worden over de precieze aanwending van de additionele middelen voor duurzame energie in ontwikkelingslanden.

Vraag 65

Het beleid m.b.t. fragiele staten zal geïntensiveerd worden. Welk budget zal gebruikt worden voor de versterking van de positie van maatschappelijke organisaties en maatschappijopbouw? Welk budget zal gebruikt worden voor het versterken van statelijke actoren?

Antwoord

De specifieke aanpak en financiering per land hangt af van de internationale arbeidsverdeling en de mogelijkheden ter plaatse. Zo verloopt in Afghanistan capaciteitsopbouw voor een groot deel via de VN. In DRC heeft de EU een gezamenlijk programma gericht op de juridische sector. NGO's krijgen zowel bilateraal als multilateraal ondersteuning, bijvoorbeeld voor noodhulp in fragiele staten.

In fragiele staten staat het effectiever en legitiemer laten functioneren van staat en bestuur centraal. Immers, in de huidige globale politieke constellatie kan alleen een adequaat functionerende staat op langere termijn duurzame stabiliteit en ontwikkeling mogelijk maken. Een adequaat functioneren de staat is nu juist wat in fragiele staten ontbreekt.

Vanzelfsprekend kunnen maatschappelijke actoren goed bijdragen aan het beter en legitiemer doen laten functioneren van de staat. Bijvoorbeeld in hun *advocacy* rol als *countervailing power*, door facilitatie van *quiet diplomacy* of door namens de staat tijdelijk te voorzien in elementaire publieke diensten, zoals gezondheid en water. Dit laatste is vooral wenselijk wanneer lokale bestuurscapaciteit ontbreekt en is een oplossing voor de korte termijn.

De subsidiekaders van de Thematische Mede Financiering (TMF, tot 2008) en het Mede Financierings Stelsel (MFS, van 2008-2011) zijn met name bedoeld voor het mogelijk maken van zulke activiteiten door Nederlandse NGO's in samenwerking met hun Zuidelijke counterparts. Verder zal Nederland de samenwerking met UNDP (Bureau for Crisis Prevention and Recovery) en anderen intensiveren voor het versterken van de internationale aanpak van fragiele staten.

Vraag 66

Hoe zal het totale budget verdeeld worden over verschillende activiteiten en instrumenten (economische groei, vredesopbouw, DDR en SSR)? Hoe worden de budgettaire intensiveringen over de instrumenten/activiteiten verdeeld?

Antwoord

Het budget dat ingezet kan worden voor fragiele staten beleid bestaat uit een viertal componenten. Het Stabiliteitsfonds, de intensiveringsmiddelen ten aanzien van fragiele staten, wederopbouwmiddelen en middelen voor humanitaire hulp. Uit de aard der zaak is slechts ten dele aan te geven voor welke activiteiten deze middelen ingezet zullen worden.

Conform afspraak met uw Kamer wordt uit het Stabiliteitsfonds minimaal vijfenzeventig procent van de middelen ingezet in de prioritare regio's ten gunste van activiteiten als SSR, DDR en vredesopbouw. Tevens kent het Stabiliteitsfonds richtsnoerbedragen voor ontminnen en kleine wapens (zoals bepaald door uw Kamer) van respectievelijk €12,6 en €2,3 miljoen voor 2008.

Voor wat betreft de inzet van de intensiveringsmiddelen verwijzen wij u graag naar de fragiele staten notitie die wij u in de beleidsbrief reeds toezegden. Deze zal u op korte termijn toekomen.

Wederopbouwmiddelen zijn slechts begroot voor Afghanistan, Sudan, Burundi en de Westelijke Balkan. De inzet van wederopbouwmiddelen vindt voor een belangrijk deel plaats via Multi Donor Trust Funds waaruit een breed scala aan activiteiten gefinancierd wordt die zoveel mogelijk zijn afgestemd op de prioriteiten en de begroting van de ontvangende overheid. U kunt hierbij denken aan infrastructurele projecten en aan programma's voor capaciteitsopbouw. Voor het andere deel zullen deze middelen in overeenstemming met nader te definiëren lokale behoeftes ingezet worden. Ontwikkelingen en context zullen daarbij een grote rol spelen.

De humanitaire middelen zullen, tot slot, daar worden ingezet waar zich significante humanitaire noden voordoen.

Vraag 67

T.a.v. de extra middelen voor fragiele staten (welke het gevolg zijn van beleidsmatige wijzigingen), lijkt er een verschil te bestaan tussen de bedragen genoemd in de beleidsagenda en de bedragen en toelichtingen uit de verdiepingsbijlage van de begroting. Kan worden aangegeven welk bedragen de Kamer voor opbouw van fragiele staten zal autoriseren als de huidige begroting wordt aangenomen: €52 mln. extra (p. 27) of €15 mln. extra (p. 47 en p. 131)? Wat verklaart dit verschil in omvang? Wat verklaart het verschil in omvang wat betreft het extra geld dat meerjarig beschikbaar is gekomen voor wederopbouw van fragiele staten zoals genoemd in de beleidsagenda van de begroting enerzijds en in de verdiepingsbijlage als toelichting op artikel 2 anderzijds?

Antwoord

De mutaties in de tabel op blz. 27 bij de beleidsagenda hebben betrekking op het verschil tussen de stand ontwerpbegroting 2007 en de stand ontwerpbegroting 2008. Hierbij is dus inderdaad voor 2008 sprake van een verhoging van EUR 52 miljoen bij artikelonderdeel 2.5. De mutatie van EUR 15 miljoen die onder beleidsartikel 2 (blz. 47) en de Verdiepingsbijlage (blz. 131) wordt genoemd heeft betrekking op het verschil tussen de stand bij de voorjaarsnota 2007 en de stand ontwerpbegroting 2008. Oftewel, het verschil wordt verklaard uit het feit dat het om twee verschillende tijdsperiodes gaat.

Vraag 68

Op welke wijze gaat Nederland zich sterk maken voor afschaffing van de doodstraf? Hoe staat het met het EU-initiatief om in VN-kader tot een wereldwijd moratorium op de doodstraf te komen?

Antwoord

Nederland maakt zich op verschillende wijzen sterk voor afschaffing van de doodstraf.

Nederland is actief bij het voorbereiden van démarches in EU-kader in landen waar executies ophanden zijn of hebben plaatsgevonden. Een recent voorbeeld is de executie van Tsehay Wolde Selassie in Ethiopië op 8 augustus jl. Een ander voorbeeld is de executie van 15 ter dood veroordeelden in Afghanistan op 8 oktober jl., waarbij de Nederlandse ambassadeur in zijn hoedanigheid van lokaal EU-voorzitter het initiatief nam tot de EU-démarche en deze uitvoerde. In beide gevallen werd met de executies een feitelijk moratorium doorbroken. EU-démarches worden ook uitgevoerd in landen die geen moratorium kennen, bijvoorbeeld wanneer het een executie van een minderjarige betreft. Bij anti-doodstraf démarches draagt de EU haar standpunt ten gunste van wereldwijde afschaffing van de doodstraf uit en verzoekt de regering een eventueel doorbroken moratorium opnieuw in te stellen.

Naast inspanningen om derde landen te overtuigen van het principiële belang van afschaffing van de doodstraf dan wel instelling van een moratorium, is Nederland ook actief om in VN-verband de steun voor wereldwijde afschaffing van de doodstraf te vergroten. Nederland is nauw betrokken bij het EU-initiatief om tijdens de 62ste Algemene Vergadering van de VN een resolutie in te dienen die oproept tot de instelling van een wereldwijd moratorium als eerste stap op weg naar afschaffing van de doodstraf. Inmiddels is dit initiatief verbreed met een groep van 9 landen uit alle regio's, die als co-auteurs fungeren van de ontwerp-resolutie en gezamenlijk met de EU de steun van zoveel mogelijk landen trachten te verwerven. Aanvaarding van de resolutie zal een belangrijke stap zijn om het internationale draagvlak te vergroten in de strijd voor afschaffing van de doodstraf.

Een belangrijke manier om afschaffing van de doodstraf dichterbij te brengen is het ondersteunen van niet-gouvernementele organisaties die zich richten op analyse en lobby ten behoeve van afschaffing van de doodstraf. Dit kan een wereldwijd karakter hebben, maar eveneens is het van belang het draagvlak in bepaalde regio's te vergroten. Dergelijke activiteiten komen in aanmerking voor financiering uit het mensenrechtenfonds.

Vraag 69

Nederland heeft het VN verdrag inzake de rechten van mensen met een handicap getekend; op welke wijze zal de uitvoering van dit verdrag gestalte krijgen binnen operationele doelstelling 2? Is Nederland voornemens dit verdrag te ratificeren?

Antwoord

In de politieke en mensenrechtendialoog stellen Nederlandse ambassades, al dan niet in EU-kader, ratificatie van internationale verdragen, waaronder het gehandicaptenverdrag, aan de orde. Indien ratificatie heeft plaatsgevonden, behoort het tot de mogelijkheden om desgevraagd landen (financieel) te ondersteunen bij de vertaling van de verplichtingen die voortvloeien uit deze internationale verdragen naar nationale wet- en regelgeving.

Nederland is voornemens het Verdrag inzake de rechten van mensen met een handicap te ratificeren. Het proces daarvoor is in gang gezet.

Vraag 70

Is het waar dat in Qatar zesduizend leden van een stam het Qataarse staatsburgerschap zonder geldige reden ontnomen is, zoals Amnesty International in het jaarboek 2006 meldt? Is het waar dat vrouwen werden gediscrimineerd op grond van verscheidene wetten en praktijken? Heeft de Nederlandse regering hierover opheldering gevraagd bij de Qataarse autoriteiten? Zo ja, wat was de reactie?

Antwoord

Het gaat om leden van de (Al-Ghafran tak van de) Al Murra stam (waartoe ook de Emir zelf behoort, evenals een groot deel van de Qatari bevolking). Aan ca 6000 leden van deze groep zou in 2004/2005 het Qataarse staatsburgerschap zijn ontnomen omdat zij naast de Qataarse nationaliteit ook de Saudi nationaliteit zouden hebben bezeten (hetgeen zij overigens ontkennen); rechtsgrond zou zijn de Qataarse nationaliteitswet (2004), die dubbele nationaliteit cq. een tweede nationaliteit naast de Qataarse verbiedt.

Volgens het meest recente AI jaarboek van 2007 zou de Qataarse regering bezig zijn de zaak te heroverwegen en zou inmiddels aan 4000 van de 6000 hun Qataarse nationaliteit hebben teruggegeven. De overige gevallen zouden nog in behandeling zijn.

Voor de wet bestaat er inmiddels officieel gelijkheid van de sexen. De in 2005 in werking getreden Grondwet bepaalt gelijkheid van man en vrouw. In de praktijk heeft men in Qatar, evenals andere Golfstaten, echter te maken met een nog altijd zeer behoudende, traditionele maatschappij, waar de verhouding tussen man en vrouw primair wordt bepaald door religieus culturele leefregels, die maar langzaam veranderen. Zoals bekend is de in de Sharia belichaamde positie van de vrouw (althans in de gangbare interpretatie daarvan) in westerse ogen niet gelijkwaardig aan die van de man.

De Qataarse regering, onder aanvoering van de Emir en zijn 'first lady', Sheikha Mozah, geldt als actieve voorvechter van democratisering, incl. vrouwenrechten. Men stuit daarbij echter op een behoudende elite, voor wie al die veranderingen niet zozeer hoeven, en die veelvuldig op de rem trapt. Desalniettemin is er in de laatste 12 jaar veel veranderd. Vrouwen mogen inmiddels autorijden (was voor 1995, evenals in het KSA verboden!), zij genieten actief en passief kiesrecht, zij kunnen zich steeds meer bewegen zonder de aanwezigheid van een mannelijke escort, steeds meer vrouwen werken en bekleden zelfs steeds meer belangrijke (publieke) functies (bv Minister van Onderwijs, Dean van de Qatar University), Verder zijn vrouwelijke studenten inmiddels op de universiteiten in Doha in de meerderheid, zeker v.w.b. het voltooien van hun studie.

In EU-verband worden bovengenoemde verbeteringen in de positie van de vrouw ondersteund, waarbij steeds wordt gezocht naar Qataarse aanzetten tot democratisering, incl. het bevorderen van vrouwenrechten (zoals de instelling enige tijd geleden van een vrouwenrechten comité) die kunnen worden gesteund, bv middels bezoeken.

Vraag 71

Bent u bereid het wapenembargo tegen Sudan in internationaal verband aan te scherpen?
Kunt u uw antwoord toelichten? (p.31)

Antwoord

Aanscherping van het wapenembargo door de VN-Veiligheidsraad lijkt op dit moment niet haalbaar. Het probleem is overigens niet zozeer dat het bestaande wapenembargo zou moeten worden aangescherpt, maar dat het bestaande wapenembargo beter moet worden nageleefd. Nederland zal landen die zich niet of onvoldoende aan het wapenembargo houden hierop blijven aanspreken. Het wapenembargo van de EU gaat overigens al verder dan dat van de VN.

Vraag 72

Bent u bereid in EU-verband te onderzoeken om de katoenovereenkomst met Eritrea op te schorten vanwege de aanhoudende ernstige mensenrechtenschendingen in dat land? Zo ja, wanneer doet u dat? Indien neen, waarom niet? (p.31)

Antwoord

Er bestaat geen specifieke katoenovereenkomst tussen de Europese Unie en Eritrea. Voor wat betreft het Verdrag van Cotonou kunnen wij u het volgende meedelen: een politieke dialoog met Eritrea op basis van artikel 8 van het Verdrag van Cotonou komt momenteel niet van de grond. Nederland zal daarom, mede in het licht van onze brief aan de Tweede Kamer van 4 april 2007 (22831, nr. 54), opnieuw nagaan welke steun er momenteel in EU-Raadskader bestaat voor politieke consultaties conform artikel 96 van het Verdrag van Cotonou.

Vraag 73

Heeft het ministerie van Buitenlandse Zaken een notitie over de Nederlandse strategie ten aanzien van China naar aanleiding van de Olympische Spelen geschreven (een "Olympische notitie")? Zo ja, bent u bereid deze aan de Kamer te sturen? Indien neen, waarom niet?

Antwoord

Het ministerie van Buitenlandse Zaken heeft geen notitie over een brede Nederlandse strategie ten aanzien van China naar aanleiding van de Olympische Spelen opgesteld. Wel voeren de ministeries Buitenlandse Zaken (BZ) en Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) met NOC*NSF regelmatig overleg over, onder andere, de politieke dimensie van de Olympische Spelen. Als uitvloeisel van dit overleg hebben beide ministeries een gemeenschappelijke beleidslijn opgesteld over de mensenrechtensituatie in China in relatie tot de Olympische Spelen. Daarnaast voeren beide ministeries een openhartige dialoog met Nederlandse mensenrechten ngo's over het te voeren beleid ten aanzien van de mensenrechtensituatie in China en de Olympische Spelen.

De hierboven genoemde gemeenschappelijke beleidslijn ten aanzien van mensenrechten en de Olympische Spelen komt op het volgende neer: De Nederlandse inspanningen ten aanzien van Olympische Spelen in China zijn primair gericht op sportieve prestaties. De Nederlandse overheid zal daarom met de organiserende partijen samenwerken om deze Spelen in China succesvol te laten verlopen. Tegelijkertijd schept het gastheerschap van de Spelen verwachtingen bij het brede publiek en ngo's op mensenrechtengebied. De Chinese regering lijkt tegen deze achtergrond meer bereid tot een dialoog over de mensenrechtensituatie. Nederland en de EU zullen op de grotere Chinese ontvankelijkheid inspelen. Tijdens bilaterale gesprekken met de Chinese autoriteiten zijn de Spelen en de mensenrechten reeds aan de orde geweest. Deze dialoog zal worden voortgezet; Nederland zal China blijven aanspreken op zijn verantwoordelijkheden op mensenrechtengebied. Dit zal ook in EU-kader gebeuren.

Vraag 74

Nederland heeft het voortouw gehad bij de oprichting van een Groep van Internationale Waarnemers die de activiteiten van de Sri-Lankaanse onderzoekscommissie naar de schending van mensenrechten kritisch zou moeten volgen. Wat heeft deze Groep van Internationale Waarnemers tot op heden gedaan en met welk effect? Geeft de reactie van Sri Lanka op de uitingen van de Groep van Internationale Waarnemers de Nederlandse regering aanleiding om zich in EU-verband sterk te maken voor een resolutie van de VN Mensenrechtenraad over Sri Lanka? Op welke manier blijft Nederland zich sterk maken voor hervatting van het vredesproces in Sri Lanka, ook als de OS-partnerrelatie binnen enkele jaren wordt beëindigd?

Antwoord

De Groep van Internationale Waarnemers begon in februari 2007 met de waarnemingswerkzaamheden en heeft daarover twee keer schriftelijk gerapporteerd aan de president van Sri Lanka. Daarnaast hebben de waarnemers in drie openbare verklaringen informatie verstrekt over hun waarnemingen en de zorgen die zij daarbij hebben. De zorgen betreffen de trage voortgang en het gebrek aan transparantie bij de onderzoeken, de betrokkenheid van het bureau van de Procureur Generaal die aanleiding geeft voor gerede twijfel over de onpartijdigheid van de onderzoekscommissie, het ontbreken van getuigenbeschermingsmaatregelen en slechte toegankelijkheid tot relevante informatie. Oproepen aan de overheid en aan de onderzoekscommissie om terzake maatregelen te nemen, zijn tevergeefs geweest. Op 24 september 2007 heeft de onderzoekscommissie in een brief, die blijk gaf van een non-constructieve, zelfs vijandige houding jegens de waarnemers, laten merken dat er geen bereidheid is tot concessies, vooral niet ten aanzien van de rol van de PG.

In aanloop naar de zesde zitting van de Mensenrechtenraad in september jl. heeft de EU op aandringen van Nederland zich ingezet voor een voorzittersverklaring over de mensenrechtensituatie in Sri Lanka. Hierover kon echter geen consensus worden bereikt. De EU heeft daarop de tekst van de ontwerp-resolutie geactualiseerd en met delegaties overleg gevoerd om te komen tot een uitspraak van de Raad over Sri Lanka. De bespreking van de resolutie over Sri Lanka is uitgesteld tot december. Dit diplomatieke EU-offensief heeft er mede toe geleid dat Sri Lanka mw. Arbour, de VN-Hoge Commissaris voor de mensenrechten heeft uitgenodigd voor een bezoek. Inzet van haar bezoek was te komen tot een overeenkomst met de Sri Lankaanse autoriteiten voor een substantiële vertegenwoordiging van het Hoge Commissariaat voor de mensenrechten verspreid over het land, met een volledig mandaat voor het bevorderen en beschermen van mensenrechten. Dit bezoek vond plaats van 8-13 oktober. In een persverklaring is Mw. Arbour ingegaan op het overheidsstandpunt dat de nationale mechanismen adequaat zijn, in tegenstelling tot het gebrek aan vertrouwen dat het maatschappelijk middenveld heeft uitgesproken over de werking van instituties die de mensenrechten moeten waarborgen. In sterke bewoordingen heeft zij een oordeel geveld over de onderzoekscommissie die het volgens haar heeft nagelaten om het vertrouwen en de steun van het publiek te winnen. De commissie had dit kunnen bevorderen door middel van openbare verhoren. Mw. Arbour wijst er voorts op dat de onderzoekscommissie een ad-hoc maatregel is, in antwoord op ernstige schendingen. De commissie kan daarom geen substituut zijn voor bestaande organen en zou geen belemmering moeten vormen voor het zoeken naar effectievere manieren om de mensenrechten te beschermen.

Nederland zal erop aandringen dat Mw. Arbour in december in de Raad rapporteert over haar bezoek en zal zich in EU-verband blijven inzetten voor een uitspraak van de Raad over de mensenrechten in Sri Lanka.

De beëindiging van de OS-partnerrelatie met Sri Lanka betreft de afbouw van de OS-projecten portefeuille en zal geen gevolgen hebben voor de politieke dimensie van het werk van de ambassade.

Ten aanzien van het vredesproces, dat op dit moment geheel stil ligt, ondersteunt Nederland het trekkerschap van Noorwegen, één van de co-chairs van het vredesproces. Helaas worden de perspectieven op hervatting zeer gering ingeschat.

Vraag 75

Wanneer komt de nieuwe mensenrechtenstrategie uit die Nederland momenteel ontwikkelt? Welke organisaties en burgers zijn bij het ontwikkelen van die strategie betrokken? Zal er in die strategie ook aandacht zijn voor kwetsbare groepen in de aidsbestrijding zoals druggebruikers, homoseksuelen, prostituees en het bijzonder hivgeïnfecteerde mensen? Wordt er afgestemd tussen de aids-ambassadeur en de mensenrechten-ambassadeur over de rechten van kwetsbare groepen in het kader van aids; over aids stigma en de problematiek van toegang tot informatie, preventie, zorg en behandeling van aids bij kwetsbare groepen? Wordt in het ambassadeursonderzoek in de partnerlanden naar de positie van homoseksuelen ook gekeken naar de toegang van deze groep tot aids preventie, zorg en behandeling? Welke 8 ambassades zullen actief bijdragen aan donorcoördinatie en harmonisatie van de nationale aids respons? Financiert Nederland ook zg. harm reduction programma's, zoals programma's voor spuitomruil voor druggebruikers in ontwikkelingslanden? Zo ja, in welke landen?

Antwoord

De mensenrechtenstrategie zal begin november aan de Kamer worden gezonden. Bij de totstandkoming van de strategie is onder meer dankbaar gebruik gemaakt van de visie van het Breed Mensenrechten Overleg, een samenwerkingsverband van Nederlandse organisaties die zich met mensenrechten bezighouden. Graag willen we burgers de gelegenheid geven om bij te dragen aan de uitvoering van de strategie. Zij zullen hiervoor gebruik kunnen maken van een speciaal email-adres. In de conceptstrategie wordt aangegeven dat het Nederlandse beleid ten aanzien van HIV/AIDS-bestrijding uitgaat van een rechtenperspectief, wat onder meer betekent dat er bijzondere aandacht is voor de rechten van kwetsbare groepen.

Uiteraard wordt er zorgvuldig afgestemd tussen de aids-ambassadeur en de mensenrechten-ambassadeur over de relatie aids-mensenrechten, daarbij ook inbegrepen de positie van kwetsbare groepen.

In het onderzoek in de partnerlanden lag de nadruk op non-discriminatie van homoseksuelen en strafbaarstelling van homoseksuele handelingen. De resultaten laten zien dat in de meeste partnerlanden homofobie en discriminatie voorkomt, ook door de overheid. De ambassades in de partnerlanden zullen in het kader van de politieke- of beleidsdialoog aandringen op decriminalisering van homoseksuele handelingen en maatregelen ter bestrijding van discriminatie. Hierbij zal de ambassade aangeven dat Nederland bereid is expertise op dit gebied beschikbaar te stellen.

Alle ambassades actief in de gezondheidssector dragen bij aan de strijd tegen aids. Ambassades in Tanzania, Mozambique, Mali, Burkina Faso, Ghana, Zuid-Afrika, Ethiopië en Bangladesh spelen een actieve rol op het terrein van donorcoördinatie en harmonisatie van de nationale aids respons. Nederland verschaft financiële ondersteuning aan maatschappelijke organisaties zoals Aids Foundation East West (AFEW), Asian Harm Reduction Network (AHRN) en Mainline voor het uitvoeren van 'harm reduction' programma's in een tiental landen hoofdzakelijk in Centraal- en zuid-Oost Azië.

Vraag 76

In welke Arabisch/islamitische landen kan de doodstraf worden opgelegd? Kunt u per arabisch/islamitisch land aangeven voor welke feiten de doodstraf opgelegd kan worden?

Noot bij vragen 76 t/m 88

Het geven van een oordeel over de mate van pers- godsdienst- en vergadervrijheid in een land en de mate waarin parlement en rechtelijke macht onafhankelijk opereren, blijft een hachelijke zaak, hoezeer men zich ook moeite geeft objectieve criteria aan te leggen. Dit geldt a fortiori wanneer landen onderling vergeleken worden. Onderstaand is o.b.v. rapportage van ambassades en van te goeder naam en faam bekend staande organisaties als Transparency International, Human Rights Watch, Amnesty International, Arab Human Development Report e.a. getracht een synthese te geven, die evenwel noodzakelijkerwijs indicatief moet blijven.

Bij de beantwoording van deze vragen is “Arabisch/islamitische landen” geïnterpreteerd als ‘landen in de islamitische wereld’, d.w.z. alle staten die zich hebben aangesloten bij de Organization of the Islamic Conference (OIC) en waar minstens 50% van de bevolking zichzelf als moslim beschouwt. Veel van die staten, zeker buiten de Arabische wereld, zijn seculier.

Antwoord

De volgende landen in de islamitische wereld² kennen de doodstraf. De feiten die bestraft *kunnen* worden met de doodstraf zijn per land aangegeven.

- Bahrein (eerste graad moord)
- Bangladesh (terroristische daden, moord, ernstige verwonding)
- Burkina Faso (hoogverraad, spionage, moord)
- Egypte (terroristische daden, moord, ontvoering met verkrachting, drugssmokkel)
- Gambia (moord)
- Guinee (ernstige misdaden)
- Indonesië (terroristische daden, drugsdelicten)
- Irak (terroristische daden, gewapend verzet tegen strijdkrachten, moord, ontvoering, drugshandel ter financiering van terroristische daden)
- Iran (hoogverraad, spionage, deelname aan staatsgreep, moord, verkrachting, gewapende overval, straatroof, drugsdelicten, overspel, incest, homoseksuele handelingen)
- Jemen (hoogverraad, terroristische daden, moord, verkrachting, overspel, homosexualiteit)
- Jordanië (terroristische daden)
- Kazachstan (terroristische daden, oorlogsmisdaden)
- Koeweit (moord, verkrachting, gewapende overval)
- Libanon (hoogverraad, in gevaar brengen van nationale veiligheid, moord)
- Libië (moord, organisatie van politieke bijeenkomsten of partijen)
- Maleisië (terroristische daden, misdaden tegen de Koning of zijn ministers, samenspanning bij zekere geweldsdelicten, ontvoering, zekere drugs- en geweldsdelicten, het vergiftigen van drinkwater)
- Mali (misdaden tegen de staat, moord, gewapende overval, opzettelijke brandstichting)
- Marokko (hoogverraad, desertie, aanslag op het leven van de koning, moord, foltering, gewapende overval, brandstichting)
- Mauritanië (hoogverraad, terroristische daden, moord, afvalligheid, homoseksualiteit)
- Niger
- Nigeria (hoogverraad, desertie, gewapende overval, illegaal wapenbezit, moord,

- overspel, homoseksuele handelingen)
- Oman (ernstige misdaden, bijvoorbeeld verkrachting met moord)
 - Pakistan (hoogverraad, mitterij, terroristische daden, moord, drugsmokkel, ontvoering, belediging van de staat, blasfemie, overspel)
 - Qatar (terroristische daden, misdaden tegen de staat, moord, drugsdelicten; op grond van de sharia is religieuze afvalligheid ook een halsmisdad. Er zijn echter geen rapporten over executies op deze grond gedurende de afgelopen 40 jaar)
 - Saoedi Arabië (moord, verkrachting, gewapende overval, drugsdelicten, afvalligheid)
 - Sierra Leone (hoogverraad, mitterij, ernstige misdaden, zoals overval)
 - Tadjikistan
 - Tsjaad (ernstige misdaden)
 - Tunesië (ernstige misdaden, o.a. veelvuldige moord)
 - Verenigde Arabische Emiraten (moord, verkrachting)

Vraag 77

Hoe vaak is sinds 1 januari 2006 de doodstraf toegepast in Arabisch/islamitische landen? Kunt u dat per Arabisch/islamitisch land aangeven? Kunt u tevens per Arabisch/islamitisch land aangeven op welke wijze sinds voornoemde datum de doodstraf voltrokken is?

Noot bij vragen 76 t/m 88

Het geven van een oordeel over de mate van pers- godsdienst- en vergadervrijheid in een land en de mate waarin parlement en rechtelijke macht onafhankelijk opereren, blijft een hachelijke zaak, hoezeer men zich ook moeite geeft objectieve criteria aan te leggen. Dit geldt a fortiori wanneer landen onderling vergeleken worden. Onderstaand is o.b.v. rapportage van ambassades en van te goeder naam en faam bekend staande organisaties als Transparency International, Human Rights Watch, Amnesty International, Arab Human Development Report e.a. getracht een synthese te geven, die evenwel noodzakelijkerwijs indicatief moet blijven.

Bij de beantwoording van deze vragen is “Arabisch/islamitische landen” geïnterpreteerd als ‘landen in de islamitische wereld’, d.w.z. alle staten die zich hebben aangesloten bij de Organization of the Islamic Conference (OIC) en waar minstens 50% van de bevolking zichzelf als moslim beschouwt. Veel van die staten, zeker buiten de Arabische wereld, zijn seculier.

Antwoord

De volgende landen kennen formeel de doodstraf, maar hebben sinds 1 januari 2006 of eerder geen enkele keer de doodstraf toegepast:

- Burkina Faso
- Gambia (Gambia had in 1993 de doodstraf afgeschaft, maar heeft deze in 1995 weer ingevoerd. Gambia wordt echter wel beschouwd als een land waar de doodstraf de facto is afgeschaft, aangezien de laatste in 1981 werd uitgevoerd)
- Guinee
- Indonesië
- Kazachstan
- Libanon
- Mali
- Marokko
- Mauritanië
- Niger
- Nigeria
- Oman
- Qatar
- Sierra Leone
- Tadjikistan (doodstraf wordt niet toegepast sinds 2004)
- Tsjaad
- Tunesië

De volgende landen hebben de doodstraf wel toegepast sinds 1 januari 2006. Het aantal keren dat en indien bekend de wijze waarop deze straf is toegepast, is hieronder per land aangegeven:

- Bangladesh (de doodstraf is minimaal zeven keer toegepast)
- Bahrein (de doodstraf is drie keer toegepast)
- Irak (de doodstraf is 107 keer toegepast in de periode 2004-2007, het aantal sinds 2006 is niet bekend)
- Iran (de doodstraf is 384 keer toegepast, doodstraf geschiedt door middel van ophanging, een enkele keer is de doodstraf ook voltrokken door middel van steniging)

- Jordanië (de doodstraf is drie keer toegepast, doodstraf geschiedt door middel van ophanging)
- Koeweit (de doodstraf is elf keer toegepast)
- Libië (de doodstraf is drie keer toegepast)
- Maleisië (de doodstraf is vier keer toegepast, doodstraf geschiedt door middel van ophanging)
- Pakistan (de doodstraf is 82 keer toegepast in het jaar 2006. Cijfers over 2007 zijn nog niet bekend)
- Saoedi Arabië (de doodstraf is 39 keer toegepast in het jaar 2006, in geheel 2007 zal naar verwachting ongeveer een gelijk aantal executies plaatsvinden, doodstraf geschiedt door middel van onthoofding)
- Verenigde Arabische Emiraten (de doodstraf is drie keer toegepast, doodstraf geschiedt door middel van een vuurpeloton)

In de volgende gevallen is geen of onvoldoende informatie bekend:

- Egypte (officiële cijfers worden niet bekend gemaakt ((officiële cijfers worden niet bekend gemaakt; betrouwbare bronnen spreken over enkele tientallen) de doodstraf geschiedt door middel van ophanging)
- Jemen (de doodstraf wordt sporadisch toegepast, precieze aantal sinds 1 januari 2006 niet bekend, doodstraf geschiedt door middel van vuurpeloton)

Vraag 78

Hoe vaak is sinds 1 januari 2006 door Nederland geprotesteerd tegen mensenrechtenschendingen in Arabisch/islamitische landen? Kunt u dat per Arabisch/islamitisch land aangeven?

Noot bij vragen 76 t/m 88

Het geven van een oordeel over de mate van pers- godsdienst- en vergadervrijheid in een land en de mate waarin parlement en rechtelijke macht onafhankelijk opereren, blijft een hachelijke zaak, hoezeer men zich ook moeite geeft objectieve criteria aan te leggen. Dit geldt a fortiori wanneer landen onderling vergeleken worden. Onderstaand is o.b.v. rapportage van ambassades en van te goeder naam en faam bekend staande organisaties als Transparency International, Human Rights Watch, Amnesty International, Arab Human Development Report e.a. getracht een synthese te geven, die evenwel noodzakelijkerwijs indicatief moet blijven.

Bij de beantwoording van deze vragen is “Arabisch/islamitische landen” geïnterpreteerd als ‘landen in de islamitische wereld’, d.w.z. alle staten die zich hebben aangesloten bij de Organization of the Islamic Conference (OIC) en waar minstens 50% van de bevolking zichzelf als moslim beschouwt. Veel van die staten, zeker buiten de Arabische wereld, zijn seculier.

Antwoord

De Nederlandse regering spreekt de autoriteiten van betrokken landen op verschillende niveaus aan op mensenrechtenschendingen: op werkniveau, op ambassadeursniveau, maar ook tijdens bezoeken van hooggeplaatste ambtenaren of bewindslieden.

Démarches geschieden als regel in EU verband. De volgende démarches in EU-verband zijn gerapporteerd sinds 1 januari 2006:

- Burkina Faso (twee démarches tegen extrajudiciaire executies)
- Egypte (vijf démarches tegen de doodstraf, één tegen marteling en één tegen beperkingen die aan mensenrechtenactivisten werden opgelegd)
- Gambia (één démarche tegen inperking van de persvrijheid)
- Indonesië (zes demarches tegen de doodstraf)
- Iran (gemiddeld eens per maand demarches)
- Jemen (zes demarches tegen specifieke mensenrechtenschendingen of die op andere wijze gerelateerd kunnen worden aan mensenrechtenvraagstukken)
- Jordanië (één demarche tegen doodstraf en één tegen martelingen en andere onmenselijke behandelingen)
- Koeweit (demarches in alle gevallen van de doodstraf)
- Mali (één demarche tegen gevangenzetting journalisten)
- Tunesië (naar schatting 15 keer gedemarcheerd tegen schendingen van mensenrechten)

Afgezien van de demarches door het EU-voorzitterschap, zijn de volgende Nederlandse protesten bekend:

- Irak (schendingen van mensenrechten worden voortdurend aan de orde gesteld. Sinds 1 januari 2006 zo'n tien à vijftien keer)
- Turkije (buiten de EU om, stelt Nederland regelmatig mensenrechtenschendingen aan de orde, bijvoorbeeld waar het gaat om de positie van gewetensbezwaarde dienstweigeraars en de positie van homoseksuelen)

Vraag 79

Welke Arabisch/islamitische landen kunnen naar Westerse maatstaven gekwalificeerd worden als democratische rechtsstaat?

Het geven van een oordeel over de mate van pers- godsdienst- en vergadervrijheid in een land en de mate waarin parlement en rechtelijke macht onafhankelijk opereren, blijft een hachelijke zaak, hoezeer men zich ook moeite geeft objectieve criteria aan te leggen. Dit geldt a fortiori wanneer landen onderling vergeleken worden. Onderstaand is o.b.v. rapportage van ambassades en van te goeder naam en faam bekend staande organisaties als Transparency International, Human Rights Watch, Amnesty International, Arab Human Development Report e.a. getracht een synthese te geven, die evenwel noodzakelijkerwijs indicatief moet blijven.

Bij de beantwoording van deze vragen is “Arabisch/islamitische landen” geïnterpreteerd als ‘landen in de islamitische wereld’, d.w.z. alle staten die zich hebben aangesloten bij de Organization of the Islamic Conference (OIC) en waar minstens 50% van de bevolking zichzelf als moslim beschouwt. Veel van die staten, zeker buiten de Arabische wereld, zijn seculier.

Antwoord

Strikt genomen voldoet geen enkel land in de islamitische wereld aan alle westerse maatstaven van een democratische rechtsstaat. Veel landen zijn wel in transitie en geven zich veel moeite hun wet- en regelgeving in die zin aan te passen.

Vraag 80

In welke Arabisch/islamitische landen worden mannen en vrouwen juridisch als gelijkwaardig beschouwd?

Het geven van een oordeel over de mate van pers- godsdienst- en vergadervrijheid in een land en de mate waarin parlement en rechtelijke macht onafhankelijk opereren, blijft een hachelijke zaak, hoezeer men zich ook moeite geeft objectieve criteria aan te leggen. Dit geldt a fortiori wanneer landen onderling vergeleken worden. Onderstaand is o.b.v. rapportage van ambassades en van te goeder naam en faam bekend staande organisaties als Transparency International, Human Rights Watch, Amnesty International, Arab Human Development Report e.a. getracht een synthese te geven, die evenwel noodzakelijkerwijs indicatief moet blijven.

Bij de beantwoording van deze vragen is “Arabisch/islamitische landen” geïnterpreteerd als ‘landen in de islamitische wereld’, d.w.z. alle staten die zich hebben aangesloten bij de Organization of the Islamic Conference (OIC) en waar minstens 50% van de bevolking zichzelf als moslim beschouwt. Veel van die staten, zeker buiten de Arabische wereld, zijn seculier.

Antwoord

De volgende landen in de islamitische wereld kennen in juridische zin volledige gelijkheid tussen man en vrouw:

- Albanië
- Indonesië
- Kazachstan
- Kirgizië
- Niger
- Tadjikistan
- Tsjaad
- Turkije
- Tunesië (de enige uitzondering vormt erfrecht)

Ook de volgende landen in de islamitische wereld kennen in juridische zin gelijkheid tussen man en vrouw. In civiele aangelegenheden, zoals huwelijk, echtscheiding en erfenis, hanteren deze landen echter islamitisch recht of traditioneel recht / gewoonterecht of laten dit toe. Deze laatste twee systemen gaan veel minder uit van gelijkheid tussen man en vrouw.

- Bangladesh
- Bahrein
- Djibouti
- Egypte (m.n. familie-en erfrecht is gecodificeerd met de sharia als een van de belangrijkste bronnen)
-
- Gambia
- Guinee
- Irak
- Iran
- Jemen
- Jordanië
- Koeweit

- Libië
- Marokko (het nieuwe familierecht, tot stand gekomen in 2004, heeft de positie van mannen en vrouwen in belangrijke mate gelijk getrokken, al blijft er sprake van verschillen)
- Maleisië
- Mauritanië
- Oman
- Pakistan
- Qatar
- Senegal
- Sierra Leone
- Verenigde Arabische Emiraten

Vraag 81

In welke Arabisch/islamitische landen worden hetero- en homoseksuelen juridisch als gelijkwaardig beschouwd?

Het geven van een oordeel over de mate van pers- godsdienst- en vergadervrijheid in een land en de mate waarin parlement en rechtelijke macht onafhankelijk opereren, blijft een hachelijke zaak, hoezeer men zich ook moeite geeft objectieve criteria aan te leggen. Dit geldt a fortiori wanneer landen onderling vergeleken worden. Onderstaand is o.b.v. rapportage van ambassades en van te goeder naam en faam bekend staande organisaties als Transparency International, Human Rights Watch, Amnesty International, Arab Human Development Report e.a. getracht een synthese te geven, die evenwel noodzakelijkerwijs indicatief moet blijven.

Bij de beantwoording van deze vragen is “Arabisch/islamitische landen” geïnterpreteerd als ‘landen in de islamitische wereld’, d.w.z. alle staten die zich hebben aangesloten bij de Organization of the Islamic Conference (OIC) en waar minstens 50% van de bevolking zichzelf als moslim beschouwt. Veel van die staten, zeker buiten de Arabische wereld, zijn seculier.

Antwoord

De volgende landen maken juridisch geen onderscheid tussen hetero- en homoseksuelen:

- Albanië
- Indonesië
- Irak
- Kazachstan
- Kirgizië
- Mali
- Tadjikistan
- Turkije
- Burkina Faso (In de praktijk bestaat de indruk dat homoseksuele handelingen bij tijd en wijlen worden vervolgd onder de noemer van ontuchtige handelingen of aanranding van de eerbaarheid)
- Jordanië
- Tsjaad

De volgende landen kennen juridische ongelijkheid tussen hetero- en homoseksuelen, maar geen wetten die homosexualiteit strafbaar stellen.

- Libanon

De volgende landen beschikken over wetten die homoseksuele handelingen strafbaar stellen:

- Bangladesh
- Bahrein
- Mauritanië
- Senegal
- Sierra Leone
- Djibouti
- Egypte (dit betreft alleen openlijk beleden homoseksualiteit)
- Gambia
- Guinee
- Iran
- Jemen

- Koeweit
- Libië
- Maleisië
- Marokko (in de praktijk wordt deze bepaling niet of nauwelijks toegepast)
- Oman
- Pakistan
- Qatar
- Saoedi Arabië
- Tunesië (in de praktijk is er een zekere mate van tolerantie t.o.v. homoseksuele handelingen, m.u.v. homoprostitutie)
- Verenigde Arabische Emiraten

Vraag 82

Welke Arabisch/islamitische landen kennen een onafhankelijk parlement?

Het geven van een oordeel over de mate van pers- godsdienst- en vergadervrijheid in een land en de mate waarin parlement en rechtelijke macht onafhankelijk opereren, blijft een hachelijke zaak, hoezeer men zich ook moeite geeft objectieve criteria aan te leggen. Dit geldt a fortiori wanneer landen onderling vergeleken worden. Onderstaand is o.b.v. rapportage van ambassades en van te goeder naam en faam bekend staande organisaties als Transparency International, Human Rights Watch, Amnesty International, Arab Human Development Report e.a. getracht een synthese te geven, die evenwel noodzakelijkerwijs indicatief moet blijven.

Bij de beantwoording van deze vragen is “Arabisch/islamitische landen” geïnterpreteerd als ‘landen in de islamitische wereld’, d.w.z. alle staten die zich hebben aangesloten bij de Organization of the Islamic Conference (OIC) en waar minstens 50% van de bevolking zichzelf als moslim beschouwt. Veel van die staten, zeker buiten de Arabische wereld, zijn seculier.

Antwoord

Geen enkel land in de islamitische wereld kent een volledig onafhankelijk parlement., al zijn er wel landen die daar dicht bij komen.

Vraag 83

Welke Arabisch/islamitische landen kennen onafhankelijke en onpartijdige rechtspraak?

Het geven van een oordeel over de mate van pers- godsdienst- en vergadervrijheid in een land en de mate waarin parlement en rechtelijke macht onafhankelijk opereren, blijft een hachelijke zaak, hoezeer men zich ook moeite geeft objectieve criteria aan te leggen. Dit geldt a fortiori wanneer landen onderling vergeleken worden. Onderstaand is o.b.v. rapportage van ambassades en van te goeder naam en faam bekend staande organisaties als Transparency International, Human Rights Watch, Amnesty International, Arab Human Development Report e.a. getracht een synthese te geven, die evenwel noodzakelijkerwijs indicatief moet blijven.

Bij de beantwoording van deze vragen is “Arabisch/islamitische landen” geïnterpreteerd als ‘landen in de islamitische wereld’, d.w.z. alle staten die zich hebben aangesloten bij de Organization of the Islamic Conference (OIC) en waar minstens 50% van de bevolking zichzelf als moslim beschouwt. Veel van die staten, zeker buiten de Arabische wereld, zijn seculier.

Antwoord

In geen enkel arabisch/islamitisch land is de rechtspraak even onafhankelijk en onpartijdig als in Nederland, maar dat caveat kan ook voor tal van niet-Arabisch/islamitische landen worden gemaakt. Over veel andere landen is onvoldoende informatie beschikbaar

Vraag 84

Kunt u per Arabisch/islamitisch land aangeven of er sprake is van vrijheid van religie, en indien het geval in welke mate daarvan sprake is?

Het geven van een oordeel over de mate van pers- godsdienst- en vergadervrijheid in een land en de mate waarin parlement en rechtelijke macht onafhankelijk opereren, blijft een hachelijke zaak, hoezeer men zich ook moeite geeft objectieve criteria aan te leggen. Dit geldt a fortiori wanneer landen onderling vergeleken worden. Onderstaand is o.b.v. rapportage van ambassades en van te goeder naam en faam bekend staande organisaties als Transparency International, Human Rights Watch, Amnesty International, Arab Human Development Report e.a. getracht een synthese te geven, die evenwel noodzakelijkerwijs indicatief moet blijven.

Bij de beantwoording van deze vragen is “Arabisch/islamitische landen” geïnterpreteerd als ‘landen in de islamitische wereld’, d.w.z. alle staten die zich hebben aangesloten bij de Organization of the Islamic Conference (OIC) en waar minstens 50% van de bevolking zichzelf als moslim beschouwt. Veel van die staten, zeker buiten de Arabische wereld, zijn seculier.

Antwoord

De volgende landen in de islamitische wereld kennen een betrekkelijk ruime vrijheid van religie:

- Albanië
- Bahrein
- Burkina Faso
- Djibouti
- Egypte
- Guinee
- Indonesië
- Kazachstan
- Kirgizië
- Libië
- Mali
- Marokko
- Niger
- Qatar
- Senegal
- Sierra Leone
- Tadjikistan
- Tsjaad
- Tunesië

Elders laat de vrijheid van godsdienst meer te wensen over.

Vraag 85

Kunt u per Arabisch/islamitisch land aangeven of er sprake is van persvrijheid, en indien het geval in welke mate daarvan sprake is?

Het geven van een oordeel over de mate van pers- godsdienst- en vergadervrijheid in een land en de mate waarin parlement en rechtelijke macht onafhankelijk opereren, blijft een hachelijke zaak, hoezeer men zich ook moeite geeft objectieve criteria aan te leggen. Dit geldt a fortiori wanneer landen onderling vergeleken worden. Onderstaand is o.b.v. rapportage van ambassades en van te goeder naam en faam bekend staande organisaties als Transparency International, Human Rights Watch, Amnesty International, Arab Human Development Report e.a. getracht een synthese te geven, die evenwel noodzakelijkerwijs indicatief moet blijven.

Bij de beantwoording van deze vragen is “Arabisch/islamitische landen” geïnterpreteerd als ‘landen in de islamitische wereld’, d.w.z. alle staten die zich hebben aangesloten bij de Organization of the Islamic Conference (OIC) en waar minstens 50% van de bevolking zichzelf als moslim beschouwt. Veel van die staten, zeker buiten de Arabische wereld, zijn seculier.

Antwoord

Het is moeilijk om per land op een glijdende schaal aan te geven hoe het exact gesteld is met de persvrijheid. Meer in het algemeen laat de persvrijheid in de islamitische wereld vaak te wensen over.

Vraag 86

Kunt u per Arabisch/islamitisch land aangeven of er sprake is van vrijheid van meningsuiting, en indien het geval in welke mate daarvan sprake is?

Het geven van een oordeel over de mate van pers- godsdienst- en vergadervrijheid in een land en de mate waarin parlement en rechtelijke macht onafhankelijk opereren, blijft een hachelijke zaak, hoezeer men zich ook moeite geeft objectieve criteria aan te leggen. Dit geldt a fortiori wanneer landen onderling vergeleken worden. Onderstaand is o.b.v. rapportage van ambassades en van te goeder naam en faam bekend staande organisaties als Transparency International, Human Rights Watch, Amnesty International, Arab Human Development Report e.a. getracht een synthese te geven, die evenwel noodzakelijkerwijs indicatief moet blijven.

Bij de beantwoording van deze vragen is “Arabisch/islamitische landen” geïnterpreteerd als ‘landen in de islamitische wereld’, d.w.z. alle staten die zich hebben aangesloten bij de Organization of the Islamic Conference (OIC) en waar minstens 50% van de bevolking zichzelf als moslim beschouwt. Veel van die staten, zeker buiten de Arabische wereld, zijn seculier.

Antwoord

Zie het antwoord op vraag 85.

Vraag 87

Kunt u per Arabisch/islamitisch land aangeven of er sprake is van vrijheid van vereniging, en indien het geval in welke mate is daarvan sprake is?

Het geven van een oordeel over de mate van pers- godsdienst- en vergadervrijheid in een land en de mate waarin parlement en rechtelijke macht onafhankelijk opereren, blijft een hachelijke zaak, hoezeer men zich ook moeite geeft objectieve criteria aan te leggen. Dit geldt a fortiori wanneer landen onderling vergeleken worden. Onderstaand is o.b.v. rapportage van ambassades en van te goeder naam en faam bekend staande organisaties als Transparency International, Human Rights Watch, Amnesty International, Arab Human Development Report e.a. getracht een synthese te geven, die evenwel noodzakelijkerwijs indicatief moet blijven.

Bij de beantwoording van deze vragen is “Arabisch/islamitische landen” geïnterpreteerd als ‘landen in de islamitische wereld’, d.w.z. alle staten die zich hebben aangesloten bij de Organization of the Islamic Conference (OIC) en waar minstens 50% van de bevolking zichzelf als moslim beschouwt. Veel van die staten, zeker buiten de Arabische wereld, zijn seculier.

Antwoord

Zie vraag 85.

Vraag 88

Kunt u per Arabisch/islamitisch land aangeven of er sprake is van vrijheid van vergadering, en indien het geval in welke mate daarvan sprake is?

Het geven van een oordeel over de mate van pers- godsdienst- en vergadervrijheid in een land en de mate waarin parlement en rechtelijke macht onafhankelijk opereren, blijft een hachelijke zaak, hoezeer men zich ook moeite geeft objectieve criteria aan te leggen. Dit geldt a fortiori wanneer landen onderling vergeleken worden. Onderstaand is o.b.v. rapportage van ambassades en van te goeder naam en faam bekend staande organisaties als Transparency International, Human Rights Watch, Amnesty International, Arab Human Development Report e.a. getracht een synthese te geven, die evenwel noodzakelijkerwijs indicatief moet blijven.

Bij de beantwoording van deze vragen is “Arabisch/islamitische landen” geïnterpreteerd als ‘landen in de islamitische wereld’, d.w.z. alle staten die zich hebben aangesloten bij de Organization of the Islamic Conference (OIC) en waar minstens 50% van de bevolking zichzelf als moslim beschouwt. Veel van die staten, zeker buiten de Arabische wereld, zijn seculier.

Antwoord

Zie het antwoord op vraag 85.

Vraag 89

Op welke wijze onderhoudt de Nederlandse regering contact met de Amerikaanse overheid over de schending van de mensenrechten door Amerikaanse overheidsfunctionarissen waaronder de CIA? Hebben Nederlandse ambtenaren op enigerlei wijze contact gehad overlegd gepleegd met Amerikaanse functionarissen die activiteiten hebben onder toezicht van de schending van mensenrechten hebben geleid?

Antwoord

De Nederlandse regering benadrukt in relevante contacten met de Amerikaanse overheid consequent het belang van volledig respect voor mensenrechtenstandaarden in de strijd tegen het terrorisme. In het bijzonder heeft de Nederlandse overheid steeds scherpe kritiek geuit op het gebruik van geheime detentiecentra, op het op onrechtmatige wijze overbrengen van terrorismeverdachten en op de juridische grondslag van Guantánamo Bay. Nederland doet hetzelfde in multilateraal verband. Zo voert de COJUR-werkgroep van de Europese Unie een intensieve kritische dialoog met de Amerikaanse autoriteiten over de internationaal-juridische grondslag van bepaalde aspecten van het Amerikaanse anti-terrorismebeleid. Vanuit deze houding, zoekt Nederland tegelijkertijd de dialoog met de VS en andere partners over versterking van de internationale juridische respons op de dreigingen van internationaal terrorisme op een wijze die in lijn is met internationale mensenrechtenstandaarden. Over dit zgn. Oud-Poelgeest proces werd uw Kamer reeds ingelicht.

Vraag 90

Migratiestromen, gewapende conflicten en de HIV Aids epidemie doen in veel ontwikkelingslanden een zware aanslag op familiestructuren; veel kinderen groeien op buiten een stabiele familiesituatie, waardoor hun kansen op gezonde ontwikkeling navenant afnemen; op welke manier geeft u in uw beleid aandacht aan het beschermen van die familiestructuren in ontwikkelingslanden?

Vraag 223

Op welke wijze geeft u in uw beleid aandacht aan het beschermen van gezinsstructuren in ontwikkelingslanden?

Antwoord

Met name als gevolg van de groeiende hiv/aids epidemie en in gebieden waar gewapende conflicten plaatsvinden worden familie- en gezinsstructuren verzwakt of vallen deze uit elkaar. Om families en gezinnen die zich in dergelijke omstandigheden bevinden te ondersteunen is er binnen het OS programma aandacht voor 'social protection'. 'Social protection' wordt gedefinieerd als alle publieke en private initiatieven die directe financiële of sociale bijstand bieden aan allen die kwetsbaar en/of gemarginaliseerd zijn. Ik doe dit via verschillende kanalen, zowel bilateraal als multilateraal, maar ook via steun aan verschillende niet overheidsorganisaties en initiatieven die zich bezig houden met 'social protection'. Met name de Nederlandse bijdrage aan UNICEF voor 'child protection' en 'hiv/aids' (beide voor de periode 2006-2009) voor een totaalbedrag van € 40 miljoen kan hierbij worden genoemd. Ook kan de Nederlandse bijdrage aan het Global Fund to Fight AIDS Tuberculosis and Malaria (GFATM) worden genoemd van €60 miljoen jaarlijks, waarvan circa 1,2 miljoen aan kinderen ten goede komt. In 2009 zal de bijdrage aan het GFATM € 80 miljoen bedragen en in 2010 € 90 miljoen.

Vraag 91

Welke 8 nieuwe partnerlanden worden betrokken bij het *Support Programme for Institutional and Capacity Development* (SPICAD) en de Strategische Goed Bestuur en Corruptie Analyses (SGACA)? Kunt u de criteria gebruikt binnen SGACA beschrijven? Wordt in 2008 voor alle partner landen een SGACA uitgevoerd? Hoe worden de uitkomsten van deze instrumenten meegenomen in het beleid aangaande de partnerlanden en de uitvoering van het mensenrechtenbeleid door ambassades?

Antwoord

De effectiviteit van armoedebestrijding is onlosmakelijk verbonden met de kwaliteit van bestuur. Daarom wordt in alle ontwikkelingslanden en landen in transitie goed bestuur betrokken bij de Nederlandse inzet op ontwikkeling. Daartoe is kennis en inzicht over het 'hoe' en 'waarom' van bestuurssituaties onontbeerlijk. Voor 13 landen (Bangladesh, Benin, Burkina Faso, Colombia, Egypte, Ethiopië, Georgië, Indonesië, Jemen, Oeganda, Pakistan, Rwanda en Tanzania) wordt nog in 2007 een Strategische Goed Bestuur en Corruptie Analyse (SGACA) voltooid, die inzicht zal moeten geven in de complexe bestuurssituatie en welke aanjagers voor verandering er in een samenleving zijn. Eind 2007 zal een interne evaluatie plaatsvinden om vervolgens vast te stellen of en zo ja voor welke additionele landen een SGACA gewenst is.

Vraag 92

Hoe wil Nederland in EU verband werk gaan maken van een verbetering van de civiel-militaire samenwerking binnen en tussen de betrokken organisaties? Welk beleidskader of richtlijnen neemt de regering hierbij als uitgangspunt?

Antwoord

Civiel-militaire samenwerking speelt zich af op meerdere niveaus: binnen de EU tussen de Europese Commissie en het Raadssecretariaat, tussen de verschillende diensten binnen het Raadssecretariaat belast met de civiele respectievelijk de militaire aspecten van crisisbeheersing en tussen de EU en andere internationale organisaties zoals de VN en NAVO. De Nederlandse inspanningen voor verbetering van deze samenwerking richten zich dan ook op alle drie niveaus. Ook inspanningen van individuele lidstaten moeten hierbij worden betrokken. Daarbij dient de geïntegreerde aanpak zoals deze in de Beleidsagenda is verwoord als kader.

De EU staan vele instrumenten ter beschikking die kunnen worden ingezet in het spectrum van conflictpreventie tot postconflict wederopbouw. Daarvan maakt het Europese Veiligheids- en Defensiebeleid (EVDB) deel uit. De EU beschikt echter ook over andere instrumenten, zoals het stabiliteitsinstrument, een programma voor de financiering van activiteiten onder andere op het terrein van crisispreventie. De EU en de lidstaten streven naar coherente en geïntegreerde inzet van deze instrumenten ter bevordering van duurzame vrede en ontwikkeling. De Europese Commissie en het Raadssecretariaat hebben voorstellen gedaan ter verbetering van hun onderlinge samenwerking met het oog op de samenhang tussen het beleid dat onder verantwoordelijkheid van elk van de relevante diensten wordt ontwikkeld en uitgevoerd.

Binnen het EVDB maakt Nederland zich sterk voor verbetering van de samenhang tussen de civiele en militaire kant van de planning en uitvoering van crisisbeheersingsoperaties. Met de oprichting van de civiele planning- en uitvoeringscapaciteit in het Raadssecretariaat is op dit gebied een belangrijke stap vooruit gezet. Nederland ziet in dit verband een toegenomen belang voor de brugfunctie van de civiel-militaire cel tussen deze capaciteit en de militaire staf.

Naar het inzicht van de regering maakt afstemming van wat de EU doet met wat andere organisaties zoals de VN en NAVO vermogen deel uit van de geïntegreerde aanpak. Het doel is dubbel werk te voorkomen en de bij elke organisatie aanwezige deskundigheid en ervaring zo effectief mogelijk te gebruiken. De ontwikkeling van overlegmechanismen kan bijdragen aan verbeterd inzicht over en weer over de capaciteiten die organisaties kunnen bijdragen bij de geïntegreerde aanpak. Nederland steunt de regelmatige contacten die tot op het allerhoogste niveau tussen bijvoorbeeld de EU, NAVO en VN plaatsvinden. De inspanningen die deze drie organisaties in Afghanistan leveren, tonen overduidelijk het belang van samenwerking. Nederland levert daaraan een actieve bijdrage.

Vraag 93

Op welke wijze zal de regering zich inzetten voor het duurzaam beheer van natuurlijke hulpbronnen in de Democratische Republiek Congo? Zal de regering zich binnen diverse internationale fora inzetten voor een verlenging van het moratorium op uitgifte van nieuw houtkap-concessies in DRC? (p.37)

Antwoord

Nederland draagt via verschillende regionale programma's bij aan duurzaam beheer van natuurlijke hulpbronnen. Die programma's betreffen zowel duurzame bosbouw in het Congo Bekken als duurzaam landgebruik en duurzaam beheer van natuurparken. In het kader van het kabinetsbeleid op het gebied van duurzame energie onderzoekt de regering mogelijkheden voor ondersteuning van duurzame energie-opwekking in de regio.

De regering zal zich in diverse fora blijven inzetten voor verlenging van het moratorium op uitgifte van nieuwe houtkapconcessies in de DRC. Ook zal de regering deelname van de DRC aan internationale controlemechanismes stimuleren, ter bevordering van duurzame legale handel.

Vraag 94

Kan uit uw beschrijving van de vervaging van grenzen tussen interne en externe stabiliteit en een opsomming van de oorzaken van het verstoren van de internationale veiligheid worden afgeleid dat een aanvalsoorlog volgens de regering niet een bron van instabiliteit is? Bent u niet van mening dat de aanvalsoorlog tegen Irak een bron van instabiliteit is geworden? Indien neen, waarom niet?

Vraag 114

Waarom wordt in de rij oorzaken van regionale instabiliteit niet genoemd het aanvallen en bezetten van landen, zoals die van de VS in het geval van Irak? Hoe denkt de regering regionale stabiliteit te bevorderen als deze wordt tenietgedaan door deze en vergelijkbare unilaterale operaties?

Vraag 132

Vallen onder de Nederlandse inzet zoals conflictpreventie, vrede en stabiliteit ook het tegengaan van destabiliserende gebeurtenissen zoals invasies door derde landen? Indien neen, waarom niet?

Antwoord

In de Memorie van Toelichting – onder het kopje ‘Algemene Beleidsdoelstelling’ van Beleidsartikel 2 – heeft de regering haar visie gegeven op de risico’s en dreigingen die de internationale veiligheid kunnen verstoren. Het beeld is kaleidoscopisch, vanwege de dynamiek en complexiteit van internationale ontwikkelingen die tot instabiliteit kunnen leiden. Om dezelfde reden is het niet mogelijk één factor als bron van instabiliteit aan te wijzen. Het zijn immers reeksen van gebeurtenissen en factoren die – deels onvoorspelbaar – conflicten tot gevolg kunnen hebben; conflicten die zelf ook weer complex van aard kunnen zijn. Ter bevordering van de stabiliteit en veiligheid in de wereld speelt de regering hierop in met een verscheidenheid aan instrumenten.

Over de beoordeling van de inval in Irak heeft de regering meerdere malen in debatten met de Kamer gewezen op de afweging dat het stelselmatig niet meewerken aan de naleving van de VN-resoluties en de in de resoluties opgenomen mogelijkheid om naleving zonedig met geweld af te dwingen de toenmalige regering ertoe bracht haar steun te geven aan het gebruik van geweld tegen Irak. De meerderheid van de Kamer heeft deze opvatting gesteund.

Over het gebruik van geweld in de internationale betrekkingen verwijs ik naar de notitie ‘Rechtsgrondslag en mandaat van missies met deelname van Nederlandse militaire eenheden’, die de Tweede Kamer op 22 juni jl. is toegezonden.

Vraag 95

Wanneer kan de Kamer de notitie over fragiele staten verwachten? Kunt u in deze notitie ingaan op deze vragen: welke landen vallen precies in de landen profielen? Welke instrumenten vallen onder het instrumentarium van geïntegreerde beleid en welke niet? Hoe wordt het beschikbare budget verdeeld over de verschillende activiteiten en instrumenten (economische groei, vredesopbouw, DDR en SSR)? Welk deel van het budget zal besteed worden aan het versterken van maatschappelijke organisaties en maatschappijopbouw? Hoe wordt per land het gebrek aan goed bestuur ondervangen?

Antwoord

U kunt de notitie over fragiele staten op korte termijn tegemoet zien. Vanuit het inzicht dat slechts geïntegreerd beleid kans van slagen heeft - zeker in fragiele staten - hechten wij grote waarde aan een breed afstemmingsproces. Fragiele staten beleid vergt inzet van meerdere rijksdiensten, om te beginnen de ministeries van BZK, FIN, DEF en JUS. Wel vervult het ministerie van Buitenlandse Zaken de rol van initiator en coördinator. Dit heeft ten gevolge dat wij beogen deze notitie intern met relevante directies en posten vorm te geven, interdepartementaal breed af te stemmen én onderwerp van dialoog te maken met Nederlandse NGO's.

Voor de landenprofielen zij verwezen naar hoofdstuk 3 van de beleidsbrief "Een zaak van iedereen" die u recentelijk toekwam. Doordat het afstemmingstraject zijn beslag nog moet krijgen, is het te vroeg om op nadere budgettaire en bestuursvragen in te gaan.

Vraag 96

Hoe beziet u de samenhang tussen de inzet van relevante instrumenten van buitenland- en veiligheidsbeleid ter verwezenlijking van de energievoorzieningszekerheid met overwegingen van milieu- en mensenrechtenbescherming?

Antwoord

Er bestaat een nadrukkelijke samenhang tussen energievoorzieningszekerheid en andere doelstellingen van het buitenlands beleid. Het zekerstellen van de energievoorziening heeft namelijk, naast het garanderen van de beschikbaarheid van energie voor onze bedrijven en huishoudens, ook tot doel te voorkómen dat onze buitenlandspolitieke keuzes onder druk kunnen komen te staan bij de uitvoering van diverse doelstellingen van buitenlands beleid. Een onafhankelijk buitenlands beleid is dan ook gebaat met zekerheid van energievoorziening. Tegelijkertijd is de bevordering van de internationale rechtsorde bevorderlijk voor energievoorzieningszekerheid.

Vraag 97

Hoe ziet u de complementaire rol van EU en NAVO ten opzichte van elkaar? Welke activiteiten zouden specifiek door de NAVO moeten worden gedaan en waarop zou de EU zich volgens de regering vooral moeten concentreren op veiligheidsbeleid? Is er een mechanisme om de inspanningen van beide organisaties met elkaar af te stemmen?

Antwoord

In het kader van een geïntegreerde aanpak van veiligheid en ontwikkeling beschikt de EU over een groot aantal instrumenten. Binnen het Europese Veiligheids- en Defensiebeleid (EVDB) ontwikkelt de EU militaire en civiele capaciteiten op het gebied van crisisbeheersing. De EU heeft bewezen op militair gebied tot actie in staat te zijn, maar heeft tot dusver vooral veel ervaring opgedaan op het gebied van civiele crisisbeheersing. De NAVO beschikt niet over uitgebreide capaciteiten op dit gebied en zou deze naar Nederlands inzicht ook niet moeten ontwikkelen. Andersom beschikt de NAVO over unieke militaire capaciteiten die deel kunnen uitmaken van een geïntegreerde aanpak van veiligheid en ontwikkeling. Nederland zet zich in voor een open dialoog tussen beide organisaties waarbij enerzijds de bij elke organisatie aanwezige deskundigheid en ervaring zo effectief mogelijk worden ingezet en aan de andere kant dubbel werk wordt voorkomen. In dit kader geeft Nederland ook vorm aan de bijdragen die deze organisaties leveren in Afghanistan.

Wat betreft de inzet van militaire middelen in het kader van crisisbeheersingsoperaties hebben de EU en NAVO in 2003 de zogenaamde "Berlijn Plus" afspraken gemaakt over het gebruik van capaciteiten van de NAVO in het geval niet de NAVO maar de EU tot inzet besluit. In het kader daarvan zijn verschillende gezamenlijke overlegfora in het leven geroepen, waaronder gezamenlijke bijeenkomsten van de Noord-Atlantische Raad en het Politieke en Veiligheidscomité (PSC). Pogingen van onder andere Nederland om het bereik van het overleg tussen beide organisaties uit te breiden tot alle situaties waarin NAVO en EU naast elkaar in het veld staan stuiten op formele bezwaren van Turkije en Cyprus in respectievelijk de NAVO en de EU.

Vraag 98

Beschouwt u het verloop van de oorlog in Afghanistan als een bijdrage aan “veiligheid en stabiliteit” in Zuid-Azië? Acht u het mogelijk dat buitenlandse militaire bemoeienis een oorzaak is van de intensivering van de oorlog in Zuid-Afghanistan en Pakistan en daardoor een oorzaak van toenemende onveiligheid in Europa?

Antwoord

Zoals aangegeven in de Kamerbrief van 22 december 2005 zijn de internationale inspanningen erop gericht een stabiel en democratisch Afghanistan tot stand te brengen, waar de overheid zelfstandig in staat is te zorgen voor veiligheid en stabiliteit en waar de wederopbouw een kans krijgt. Het doel van de ISAF-operatie, als militair onderdeel van die internationale inspanningen, is de Afghaanse autoriteiten zodanig te versterken dat die op termijn zelfstandig in staat zullen zijn de veiligheid en stabiliteit in het eigen land te garanderen, mede ook om te voorkomen dat het land opnieuw een vrijplaats zou kunnen worden voor internationale instabiliteit. Tevens werd in deze brief vermeld dat voor wat betreft Uruzgan het niet realistisch is dat na twee jaar, laat staan na één jaar, veiligheid, stabiliteit en voorspoedige economische ontwikkelingen zullen kunnen bestaan zonder hulp van buiten. Er is echter na één jaar een goed begin gemaakt met wederopbouwactiviteiten in Uruzgan.

De toename van het aantal gewapende incidenten in de zuidelijke provincies van Afghanistan is te verklaren door de verhoging van het operationele tempo van de Taliban in het Zuiden en de vergroting van hun effectiviteit van het optreden. Naarmate de winter nadert zullen Taliban-activiteiten zich naar verwachting meer gaan richten op het consolideren van hun posities.

De veiligheidssituatie in zowel de Pakistaanse grensstreek als in sommige terugkeergebieden is slecht. Pakistan lijkt zich echter steeds meer bewust van de negatieve gevolgen van de talibanisering voor de nationale stabiliteit en onderneemt de laatste tijd harde maatregelen in de grensstreek met Afghanistan. Ook wordt de Regionale Peace Jirga (vredesbijeenkomst) van begin augustus met Afghaanse en Pakistaanse stamhoofden, ondanks de afwezigheid van de pro-Taliban stamoudsten uit Waziristan, gezien als een belangrijke eerste stap op weg naar een diplomatieke oplossing van de grensoverschrijdende conflicten.

Vraag 99

Welke landen zijn nu lid van het Membership Action Plan van de NAVO? Hoe verloopt het proces van toelating tot het NAVO-lidmaatschap, op basis van welke criteria kan een land lid worden?

Antwoord

Artikel 10 van het Noord-Atlantisch Verdrag stipuleert dat ieder Europees land uitgenodigd kan worden lid te worden van het bondgenootschap. Dit zogenaamde 'open deur' beleid is tijdens de top in Riga in 2006 herbevestigd. De NAVO heeft in Riga tevens besloten om, tijdens de top in Boekarest begin 2008, de Membership Action Plan (MAP)-landen voor toetreding te zullen uitnodigen die voldoen aan "*NATO's performance based standards*" en die kunnen bijdragen aan de Euro-Atlantische veiligheid en stabiliteit. Op dit moment nemen Albanië, Kroatië en Macedonië deel aan het MAP van de NAVO.

Jaarlijks wordt de voortgang van de hervormingen in de MAP-landen door de NAVO beoordeeld en met de betrokken landen besproken. De beoordeling betreft onder andere politieke en economische hervormingen en veiligheids- en defensiebeleid. Het MAP is in 1999 opgezet om landen die lid willen worden van de NAVO bij het hervormingsproces te helpen door middel van advies, assistentie en praktische ondersteuning.

Vraag 100

Wat wordt bedoeld met “reorganisatie en versterking van het EU-Raadssecretariaat”? Wat is de inzet van Nederland?

Antwoord

Op dit moment vindt een reorganisatie plaats ten behoeve van een verbeterde aansturing en ondersteuning van de civiele EVDB-operaties. Hiervoor wordt binnen het EU-Raadssecretariaat de zogeheten *Civilian Planning and Conduct Capability* (CPCC) opgezet, die ook tot taak heeft 24-uurs begeleiding van de lopende civiele operaties te verzorgen. Nederland ondersteunt deze reorganisatie, omdat zij zal leiden tot een betere en professionelere aansturing van civiele EVDB-operaties.

Tijdens de RAZEB in november zal het EU-Raadssecretariaat plannen presenteren voor verbetering van de strategische planning van militaire missies. De behoefte daartoe bleek tijdens de evaluatie van de militaire operatie EUFOR RD Congo. Nederland zet vooral in op een kwalitatieve verbetering van de strategische planningscapaciteit en eventueel een kleine uitbreiding van de militaire staf van de EU.